

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Veřejná správa a regionální rozvoj

**CUDZINCI A PROCES SOCIÁLNO-
EKONOMICKEJ INTEGRÁCIE V ČR**

bakalárska práca

Autor: Michaela Lelková

Vedúci práce: PhDr. Jaroslava Kadeřábková, CSc.

Rok: 2009

Prehlásenie:

Prehlasujem na svoju česť, že som bakalársku prácu na tému „Cudzinci a proces sociálno-ekonomickej integrácie v Českej Republike“ vypracovala samostatne a s použitím uvedenej literatúry.

.....

Michaela Lelková

V Prahe, dňa 20. 8. 2009

Pod'akovanie

Moja vd'aka patrí predovšetkým pani PhDR. Jaroslave Kadeřábkovéj, CSc., vedúcej mojej bakalárskej práce, za jej trpezlivosť, ochotu viesť moju prácu na danú tému, za jej cenné rady k spôsobu spracovania odborných prác na bakalárskom seminári a hlavne za to, že ma nasmerovala a naučila ma klásť si správne otázky k danej problematike. Ďakujem tiež priateľom za ich vzácne postrehy a rodine za neustálu podporu.

Abstract

The bachelor thesis is devoted to an analysis of foreigners integration in the Czech Republic as one of the most discussed problems afflicting European territory. Inflow of immigrants coming to Czech Republic is raising rapidly and without having a proper conception of the integration policy, they will never have a chance to integrate fully to the Czech society. The main aim is to introduce and review the strategy, conception and deficiencies of that policy as well as to show the unsubstitutable role of state in this process. For better understanding thesis discusses administrative barriers, legislation, financing and importance of local level. Last but not least, it explains the necessity of non-profit associations and evaluates its efficiency. While it concentrates on the Czech integration policy, the thesis also looks at regional analysis of foreigners sojourning in Czech regions. It shows the biggest ethnical minorities living in the Czech Republic and introduces the common features of regions these minorities are staying in. Furthermore, thesis deals with the impact of the actual economic crisis on the process of foreigners integration in the Czech Republic. The goal is to emphasize the urgency of solving this worldwide phenomenon.

Keywords

foreigners integration, migration, foreigner, czech integration policy, ethnical minority

JEL classification

F220 International Migration

J610 Geographic Labor Mobility; Immigrant Workers

J150 Economics of Minorities and Races; Non-labor Discrimination

R280 Urban, Rural, and Regional Economics: Government Policy

Z100 Cultural Economics; Economic Sociology; Economic Anthropology: General

Obsah bakalárskej práce

Úvod	1
1 Integrácia cudzincov ako spoločenský jav	4
1.1 Adaptácia - predstupeň integrácie	5
1.1.1 Modely adaptácie	5
1.1.2 Asimilačné zákony	7
1.1.3 Roviny súžitia minority s majoritou	7
1.2 Roviny integrácie	8
1.2.1 Historicko-politická rovina integrácie	8
1.2.2 Socio-ekonomická rovina integrácie	10
1.2.3 Kultúrno-spoločenská rovina integrácie	11
1.3 Etnická rôznosť vs. občianska jednota	12
2 Migrácia	14
2.1 Migrácia obecné	14
2.2 Druhy migrácie	14
2.3 Migračné teórie v kocke	15
2.3.1 Klasický prístup	15
2.3.2 Prístup ľudského kapitálu	16
2.3.3 Koncept migračných systémov	17
2.4 Medzinárodná migrácia a jej dôvody	18
2.4.1 Migračná a integračná politika EÚ	19
2.4.2 Migračná politika Českej republiky	21
3 Štátna politika integrácie cudzincov v ČR	24
3.1 Konceptia integrácie cudzincov na území ČR	25
3.1.1 Pôvodná konceptia integrácie cudzincov (2000)	26
3.1.2 Aktualizovaná Konceptia (2005)	26
3.2 Nedostatky v sociálno-ekonomickej oblasti integrácie	28
3.3 Právny rámec	29
3.4 Problematika financovania	30
3.5 Proces integrácie na lokálnej úrovni	33
3.6 Neštátne neziskové organizácie	34
3.7 Pokroky integračného procesu	38
3.7.1 Ciele do budúcnosti	41

4	Cudzinec verzus česká společnost	43
4.1	Podmienky	43
4.2	Postavenie cudzincov v ČR	47
4.2.1	Okom českého občana	51
4.3	Regionálna analýza rozloženia cudzincov v ČR	53
5	Integrácia cudzincov v čase hospodárskej krízy	58
5.1	Regionálny dopad krízy: Projekt integrácie mesta Plzeň	60
Záver		62
Zdroje a použitá literatúra		66
Zoznam skratiek použitých v texte		72
Zoznam obrázkov		73
Zoznam grafov		73
Zoznam tabuliek		73
Zoznam príloh		74
Prílohy		75

ÚVOD

Integrácia cudzincov je nepochybne dynamickou témou či už z hľadiska budovania multikultúrnej spoločnosti alebo z hľadiska aktuálnej hospodárskej krízy. Začiatkom 21. storočia sa na území, dovtedy „uzatvorenej“ Českej republiky, vytvára už etnicky pestrá spoločnosť ľudí, na jednej strane snažiacich sa zžiť s českým prostredím, na strane druhej si uchovať pocit vlastnej etnickej odlišnosti. Súžitie s cudzincami ako ľuďmi odlišnej kultúry je často krát vnímané ako veľmi problematické. Vypovedajú o tom nie len súčasné etnické konflikty po celom svete, ale aj výskumy verejnej mienky a samotné chovanie politickej reprezentácie. Preto problematika integrácie cudzincov do spoločnosti otvára široké spektrum otázok, ktorými je potrebné sa bezodkladne zaoberať. Rysom moderných spoločností dnešnej doby je nepochybne stále narastajúca migrácia a zväčšujúci sa príliv cudzincov najmä v európskom priestore. V súčasnosti je integračná a imigračná politika fenoménom, s ktorým sú konfrontované všetky členské štáty Európskej Únie a Česká republika nie je na tomto poli výnimkou. Je však dôležité mať na pamäti, že ide o veľmi citlivý a zložitý jav vyžadujúci dlhodobé stratégie a opatrenia.

V porovnaní s ostatnými európskymi štátmi percento podielu cudzincov na obyvateľstve v Českej republike nedosahuje až také vysoké hodnoty. Avšak už od deväťdesiatych rokov je nárast počtu cudzincov na našom území evidentný. Keď koncom deväťdesiatych rokov vláda vydáva Zásady koncepcie integrácie cudzincov na území Českej republiky, oficiálne potvrdzuje potrebu zahrnutia integračnej problematiky na celoplošnej úrovni. S väčším počtom cudzincov totiž dochádza i k nárastu potreby systémového riešenia ich postavenia v českej spoločnosti. Na povrch sa tak vynára otázka ako sa s ich prítomnosťou vyrovnáť a zároveň nenarušiť krehké socio-ekonomické vzťahy v spoločnosti. Výhodou na poli integračnej a migračnej politiky sú skúsenosti z ostatných krajín, ktoré si už podobným procesom prešli. Česká republika má tak možnosť poučiť sa z ich chýb či úspechov.

Vo svojej bakalárskej práci venovanej tejto problematike bude preto mojím hlavným cieľom poukázať na hĺbku týchto integračných problémov, zameraním sa predovšetkým na analýzu integračnej politiky Českej republiky, jej stratégie, vízie, pokroky i nedostatky. Vychádzať pri tom budem prevažne z vládnych dokumentov, odborných textov,

štatistických dát a pramenných materiálov a štúdií. Mojm dielčim cieľom bude ukázať regionálne diferencie v rozložení cudzincov na našom území a načrtnutie ich postavenia v českej spoločnosti. Upozorňujem, že práca nie je striktne rozdelená len na výhradne teoretickú a praktickú časť. Mojm zámerom bolo, aby sa praktické poznatky a skúsenosti, nie len Českej republiky, prelínali celým textom práce a obohacovali ho. Integrácia cudzincov je rozsiahlou témou a pokrytie všetkých jej oblastí by vyžadovalo veľký rozsah práce, preto sa vo svojej práci nezaoberám tematikou integrácie azylantov a utečeneckou politikou, ani nepracujem s problematikou postavenia Rómov v Českej republike. Pozornosť som venovala najmä podrobnej analýze Koncepcie integrácie cudzincov na území Českej republiky ako kľúčovému dokumentu českej integračnej politiky. Tému som si zvolila z hľadiska jeho vysokej aktuálnosti, a môjho záujmu o cudzie krajiny, kultúry a jazyky.

Prvá kapitola vysvetľuje integráciu cudzincov ako spoločenský jav. Zameriava sa na samotný proces integrácie a poukazuje na množstvo faktorov s ňou súvisiacich. Definuje základné typy súžitia cudzinca s majoritou a charakterizuje roviny integrácie cudzincov z hľadiska historicko-politického, socio-ekonomického a kultúrno-spoločenského. Druhá kapitola je venovaná teórii migrácie, ako s integráciou bezprostredne súvisiaci jav. Pojednáva o jej príčinách a motívoch, základných rysoch a dôvodoch. Stručne sa v nej nachádza predstavenie českej migračnej politiky a zahrnutie európskej oblasti. V tretej kapitole sa už zameriavam na postavenie štátu v oblasti integračnej politiky. Predstavujem legislatívne dokumenty, ktoré položili jej základ a poukazujem na prípadne nedostatky, pokroky a vízie do budúcnosti. Pozornosť je tiež venovaná problematike financovania, právnej úprave a v neposlednom rade spolupráci s orgánmi na lokálnej úrovni a neštátnymi neziskovými organizáciami, bez ktorých existencie by samotný proces integrácie prebiehal len veľmi pomalým tempom. Štvrtá kapitola pracuje s problematikou postavenia cudzincov v českej spoločnosti, podáva pohľad českého občana a rieši nie len administratívnu bariéru integračných procesov, ktoré musia u nás cudzinci podstúpiť, aby si získali čestné postavenie a rešpekt ich okolia. Podstatnú časť tejto kapitoly tvorí regionálna analýza rozloženia jednotlivých národnostných menšín plošne na území Českej republiky, vychádza zo štatistických dát a čitateľovi by mala priblížiť etnickú pestrosť územia. Téma integrácie cudzincov je vysoko aktuálnou, na čo poukazujem v poslednej piatej kapitole venovanej dôležitosti integračných stratégií v čase hospodárskej krízy. Súčasťou kapitoly je i časť venovaná konkrétnym projektom vlády na celoplošnej i regionálnej úrovni, a to

Projektu dobrovoľných návratov a emergentnému projektu integrácie v meste Plzeň, kde sa kríza už prejavila hromadným prepúšťaním cudzích štátnych príslušníkov, ktorí tam jazdia predovšetkým za prácou. Záver prináša zhrnutie, zistenia, kladie otázky a návrhy ku ktorým som počas písania práce a štúdia materiálov dospela.

Po prečítaní tejto práce budem rada, ak si čitateľ prinajmenšom odnesie aspoň vnútorný pocit, že témou integrácia je potrebné sa vážne zaoberať a verejne o nej diskutovať. Pretože čím viac budeme o tejto problematike vedieť, tým menej miesta zvýši pre etnickú neznášanlivosť a prehnaný nacionalizmus, ktoré majú na svedomí už nemálo konfliktov a utrpenia.

1 INTEGRÁCIA CUDZINCOV AKO SPOLOČENSKÝ JAV

Samotný pojem socio-ekonomickej integrácie vzhľadom na frekvenciu jeho používania v rámci migračnej politiky, nie je zďaleka tak ľahko uchopiteľným pojmom, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Reiner Bauböck (1994) rozlišuje dva základné typy integrácie ako spoločenského javu. V prvom rade chápe integráciu ako stav určitého systému - spoločnosti, ktorá je zložená z množstva osobitných prvkov a vzťahuje sa najmä k jej vnútornej súdržnosti. Druhá interpretácia integrácie spočíva v zmene stavu, predovšetkým ide o vstup nových jednotiek do systému, ktoré sa postupne stanú jeho súčasťou a prispievajú tak k jeho samoudržiavacím procesom.¹ Vstupujúcou jednotkou pritom nemusí byť vždy len jednotliviec - v prípade integrácie imigrantov môže ísť ako o jednotlivé osoby, tak o skupiny migrantov.² Dôležitou inováciou ako píše Uherek (2008), je v súčasnosti predpoklad, že cudzinci prichádzajú do nového prostredia len zriedkakedy preto, aby sa plne integrovali do jeho štruktúr. V tomto zmysle je tiež podstatné si uvedomiť, že ani za rovnakých vstupných podmienok sa migranti nebudú adaptovať rovnako. Ak chceme pochopiť zmysel migranta je nutné poznať kultúru jeho zeme pôvodu, pretože väzby sa neformujú podľa situácie v cieľovej zemi. Táto rovina výskumu je však ešte len v začiatkoch.

Komplexita samotného adaptačného procesu môže byť rôzne vyjadrená či už ako vzájomné pôsobenie jedinca a spoločnosti/inštitúcie, alebo jej orientáciou do času a priestoru v rámci mikro- a makro-dimenzionálneho pohľadu.³

Berry (1992) definuje štyri základné typy súžitia:

A. imigrant udržiava/neudržiava vzťahy s ostatnými etnickými skupinami

B. a súčasne si zachováva/nezachováva svoju vlastnú kultúrnu identitu

- **integrácia** (A - udržiava, B - zachováva)

¹ TOLLAROVÁ, B. Integrace cizinců v Česku: pluralita nebo asimilace? *Biograf* [online]. 2006, č. 39, 107 odst. [cit. 2009-04-20]. Dostupné z <<http://www.biograf.org/clanky/members/clanek.php?clanek=v3902#b>>. ISSN 1211-5770.

² tiež tam.

³ TOLLAROVÁ, B. Integrace cizinců v Česku: pluralita nebo asimilace? *Biograf* [online]. 2006, č. 39, 107 odst. [cit. 2009-04-20]. Dostupné z <<http://www.biograf.org/clanky/members/clanek.php?clanek=v3902#b>>. ISSN 1211-5770.

- **asimilácia** (A - udržiava, B - nezachováva)
- **separácia** (A - neudržiava, B - zachováva)
- **marginalizácia** (A - neudržiava, B - nezachováva).⁴

1.1 Adaptácia - predstupeň integrácie

Adaptácia prichádza ruka v ruke s imigráciou jedinca (skupiny) do nového prostredia. Úspešnosť adaptácie závisí jednak na jeho prijatí okolím a jednak na jeho schopnostiach a motivácii sa do novej spoločnosti začleniť. Ak sa mu to podarí, jedinec sa začlení do nového prostredia, dokáže v ňom žiť a cíti sa novým prostredím prijatý a akceptovaný, vtedy hovoríme o procese úspešnej integrácie, jedinec má pocit bezpečia a istoty. Integrácia teda predstavuje proces dovŕšenia adaptácie. V menej šťastnom, no za to viac častom prípade ide o adaptáciu neúspešnú, sprevádzanú neprekonanými krízovými obdobiami, ktorá môže mať za následok dlhodobé pocity vykorenenia, stratu pocitu bezpečnosti a sebadôvery.⁵ A čo je najhoršie, vedie k procesom marginalizácie a vyvoláva konflikty v spoločnosti majúce vplyv nie len na migranta samotného ale aj na jeho bezprostredné okolie.

Výsledkom celého procesu adaptácie tak môže byť široké spektrum alternatívnych scenárov: od bezproblémového súžitia skrze rýchle získanie bezpečného právneho statusu až prípadnú naturalizáciu (ziskom občianstva) a asimiláciu na jednej strane, či častý ilegálny pobyt, vytlačanie na okraj spoločnosti, formovanie separujúcich sa trvalých etnických enkláv, ktoré sú zároveň silne odmietané majoritnou populáciou (tzv. segregácia), na strane druhej.⁶

1.1.1 Modely adaptácie

Šišková (2001), z ktorej som v práci vychádzala, rozlišuje tieto modely:

⁴ BERRY, J.W. Acculturation and adaptation in a new society. *International migration*. Vol. 30, Special Issue: Migration and health in the 1990s, s. 69-85.

⁵ NESVADBOVÁ, L. - RUTSCH, J. - SOJKA, S. *Migrace - Adaptace - Integrace*. Praha: Publikácia a štúdia plne financovaná z prostriedkov Národného programu zdravia MZ ČR (projekt č. a 321-96) a internej grantovej agentúry MZ ČR (projekty 2721/3 a 3621/3), 1996. s. 15.

⁶ ŠIŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 23. ISBN 80-7178-648-9.

- **Model asimilácie** - reprezentanti Chicágskej školy prichádzajú v prvej polovici 20. storočia s konceptom tzv. asimilačnej teórie v dôsledku splynutia majority s minoritou, ktorý bol pre Spojené Štáty v 18. a 19. storočí tak typický.⁷ Vysvetľuje adaptáciu imigranta ako prirodzený proces vývoja, nevyhnutne končiaci splynutím - rozpustením sa v majoritnej spoločnosti.⁸
- **Model taviaceho kotla** (melting pot) - minorite priznáva určitú malú rolu, tradície a zvyky tak nie sú potlačené tradíciami dominantnými, ale miešajú sa s nimi a v rôznej miere tak prispievajú k vzniku novej kultúry.
- **Koncept šalátovej misky** (salat bowl) - už predstavuje súžitie skôr ako miešanie, ide o multikultúrny prístup, kde sú si všetky skupiny rovnocenné, vzájomne sa rešpektujú a prispievajú tak rôznou mierou k spoločnému súžitiu a komunikácii.

Tento proces by mal ideálne vyústiť v tzv. **štrukturálnu integráciu** - teda v rovnoprávnosť imigrantov s majoritnou populáciou ale súčasné zachovanie si do istej miery špecifických rysov chovania vlastného etnika.⁹ V súčasnosti však môžeme hovoriť len o akejsi dielčej integrácii, pretože väčšina imigrantov ideálny stav štrukturálnej integrácie zatiaľ nedosiahla. Ako uvádza Šišková (2001), výraznejšie výsledky adaptácie v zmysle štrukturálneho prispôsobenia sa nastávajú v druhej až tretej generácii imigrantov. Zaujímavé je ale zistenie, že v kanadskom prostredí často dosahuje druhá generácia imigrantov výraznejšie úspechy ako prvá a tretia.¹⁰ Súčasne ale ďalej dospieva k názoru, že dnes dochádza práve v tomto období k návratu ku pôvodným koreňom, k hľadaniu vlastnej identity a k opätovnému priblíženiu sa materskej kultúre.

Tieto niekdajšie adaptačné teórie od najrôznejších typov konformizmu¹¹ migračnej skupiny voči majorite, predstavy o spoločnosti typu melting pot, boli však v priebehu 60. až 90. rokov 20. storočia nahradené sofistikovanejšími modelmi, ktoré predpokladajú zosilnenie

⁷ GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. s. 194. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

⁸ ŠIŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 23. ISBN 80-7178-648-9.

⁹ tiež tam, s.24.

¹⁰ UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 82. s. 259. ISBN 978-80-87112-12-0.

¹¹ konformizmus - bezzásadová schopnosť prispôsobenia sa (podľa Slovníka cudzích slov).

pocitu spolupatričnosti s krajauskými skupinami v post migračnom období v cieľovej zemi, a tiež rôzne kombinácie občianskej konformity s prežívajúcimi sentimentmi etnickej spolupatričnosti (bližšie v kap. 2.3.3 Koncept migračných systémov).¹²

V opačnom prípade hovoríme o **segregácii**, ako neúspešnom procese adaptácie a integrácie jedinca či skupiny a jeho oddeľovanie a uzatváranie sa od majoritnej spoločnosti. Poväčšine ide o segregáciu iniciovanú zvonku ale tiež môže nastať zvnútra, a to priamo menšinou (napr. ako dôsledok vonkajších asimilačných tlakov).

1.1.2 Asimilačné zákony¹³

Začiatkom 20. storočia Sarah E. Simons v asimilačných zákonoch uvádza:

- I. Čím väčšie je množstvo kontaktných bodov medzi rasami, tým je asimilácia rýchlejšia a opačne.
- II. Pokiaľ sa skupiny líšia kultúrnou úrovňou, kultúrne vyššie prvky prevládnu nad nižšími, i v prípade, že vyššie kultúrne elementy sa nachádzajú u minority.
- III. Čím sú si kultúry bližšie a podobnejšie, tým väčšie budú vzájomné kontakty.
- IV. Čím je vedomie rasovej odlišnosti väčšie, tým väčšia je rezistencia voči asimilácii.

1.1.3 Roviny súžitia minority s majoritou¹⁴

Nasledujúca schéma nám približuje rôzne stupne súžitia majority a minority od bezkonfliktného stavu cez negatívne výroky, vtipy užívané aj medzi politikmi a v mediálnom prostredí. Nasleduje vyhýbanie sa kontaktu s príslušníkmi menšín, majoritní občania odmietajú pobývať či vôbec žiť v ich spoločnosti. Tretím stupňom je už diskriminačné zachádzanie s minoritou charakteristické nerovnosťou v právach a možnostiach, ústiace až do fyzických konfliktov na príslušníkov menšiny a ich majetok. Najhorším a neľudským stavom je genocída - fyzická likvidácia všetkých resp. časti

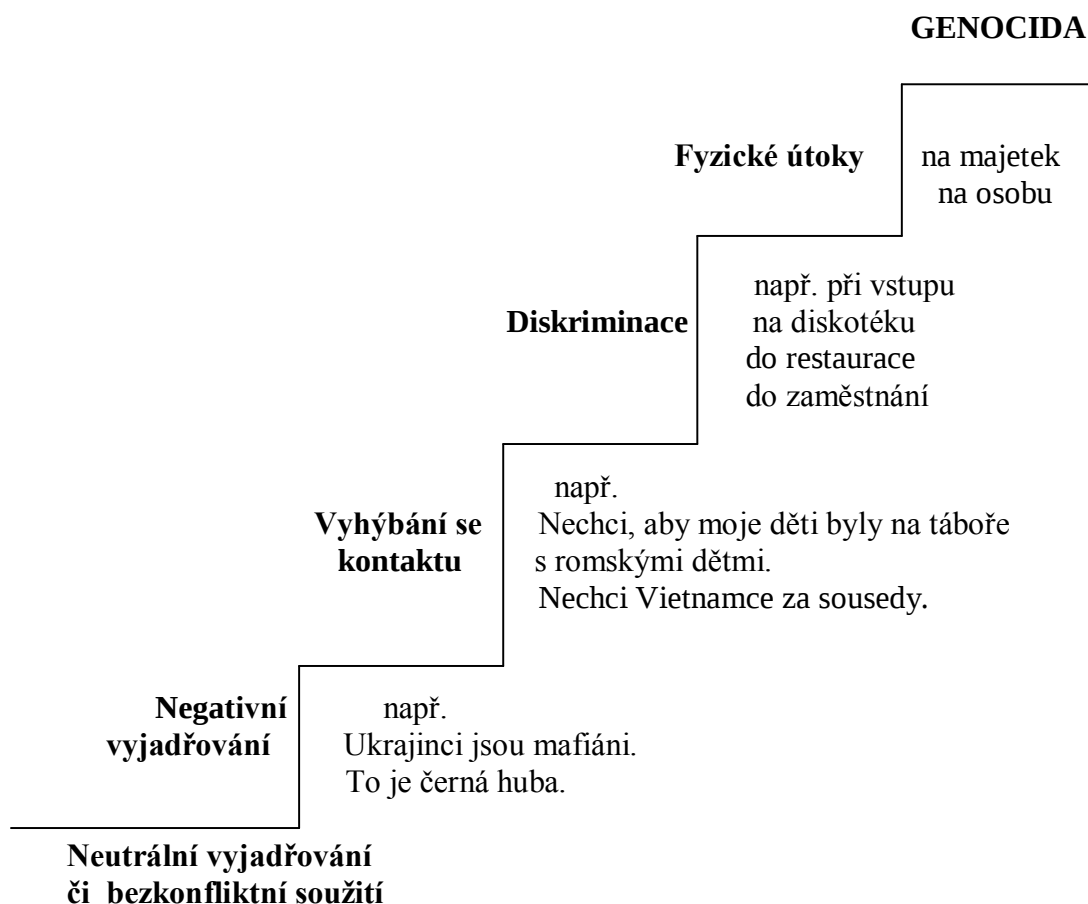
¹² UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 81. ISBN 978-80-87112-12-0.

¹³ UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s.79. ISBN 978-80-87112-12-0.

¹⁴ ŠÍŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 181-182. ISBN 80-7178-648-9.

príslušníkov minority, spáchaná počas druhej svetovej vojny na Židoch alebo neskôr v Rwande, Kambodži či „etnické čistky“ páchané medzi Srbmi a Bosniakmi na území bývalej Juhoslávie.

Obr. 1 Úroveň súžitia majority s minoritou



Zdroj: ŠIŠKOVÁ (2001), str. 181

1.2 Roviny integrácie

1.2.1 Historicko-politická rovina integrácie

Historický pohľad nám umožňuje poukázat na to, že migrácie v súčasnej Európe nie sú náhodné, ale často majú dlhú históriu aj keď sa niekedy jednotlivci rozhodujú „zo dňa na

deň.“¹⁵ Politická rovina integrácie cudzincov do majoritnej spoločnosti zahŕňa predovšetkým záruky rovnakej šance na zamestnanie, účasti vo voľbách na politické či úradnícke posty. Kandidáti musia byť vyberaní nezávisle na ich etnickom pôvode a úmerne početnému zastúpeniu v rámci danej spoločnosti.¹⁶ Môžeme teda hovoriť o účelovom braní ohľadu na etnicko-kultúrne skupiny či už v politickej reprezentácii alebo v štátnej správe.¹⁷ Tieto postupy sú napríklad typické pre USA v šesťdesiatych rokoch minulého storočia. Spôsob integrácie a prístup k imigrantom však vychádza nie len zo samotného legislatívneho rámca ale rovnako aj zo samotnej histórie každého štátu ako som už na začiatku spomínala. Je ovplyvnený tradíciou, národným sebaurčením, migračnými skúsenosťami samotného štátu a neposlednom rade jeho aktuálnym politickým smerovaním a členstvom v nadnárodných zoskupeniach.¹⁸ Rôzne spôsoby integrácie tak znamenajú uplatňovanie rôznych nástrojov a politik záväzných pre migrantov alebo celú spoločnosť.¹⁹

Problematika integrácie cudzincov a teda národnostných menšín a etnických komunít a imigračných skupín vystupuje najskôr ako problém politický až potom spoločenský a sociálny. Svedčia o tom nie len konflikty súčasného diania ale aj história, v popredí totiž stojí základný spor majority s minoritou. Ako príklad môžeme uviesť genocídu Arménov v Turecku v čase prvej svetovej vojny, samotný holokaust a vyvražďovanie Rómov počas druhej svetovej vojny, a vlastne osudy mnohonárodných ríš a nástupníckych národných štátov po prvej svetovej vojne a po páde komunizmu.²⁰ Práve tieto väčšinovo-menšinové rozdiely a nesváry často iba odštartovali vlnu nepokojov a zároveň zahalili závažnejšie

¹⁵ UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 8. ISBN 978-80-87112-12-0.

¹⁶ DRAHOZAL, J. *Integrace cizinců*. Brno, 2006. s.22. Bakalárska práca na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity na katedre sociálnej pedagogiky. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Lenka Gulová.

¹⁷ tiež tam.

¹⁸ TOLLAROVÁ, B. Integrace cizinců v Česku: pluralita nebo asimilace? *Biograf* [online]. 2006, č. 39, 107 odst. [cit. 2009-04-20]. Dostupné z <<http://www.biograf.org/clanky/members/clanek.php?clanek=v3902#b>>. ISSN 1211-5770.

¹⁹ tiež tam.

²⁰ VAŠEČKA, I. *Pojem menšiny - súvislosti, typológie, definície*. Štúdijný materiál k predmetu Sociálni problematika menšín SPP335 [databáza online]. Brno: Masarykova univerzita, 2004. [cit. 2009-04-22]. Dostupné z <http://is.muni.cz/el/1423/jaro2004/SPP335/Pojem_mensiny.pdf>.

procesy a konflikty.²¹ Aktuálne národnostné a etnické konflikty, ktoré sa už objavili v Maďarsku, Taliansku, Blízkom Východe či Ázii, sú toho len živým dôkazom. Ani Česká republika nie je výnimkou, a nie tak dávne pouličné boje litvínovských Rómov koncom minulého roka, otvárajú otázku možného konfliktného potenciálu, ktorý môžu interetnické strety u nás nadobudnúť.²²

1.2.2 Socio-ekonomická rovina integrácie

Primárnym cieľom socio-ekonomickej integrácie je zabrániť diskriminácii v oblasti uplatnenia na trhu práce, bytovej politiky, podnikania, sociálnej a zdravotnej starostlivosti a vzdelania. A ďalej naplnenie práv plynúcich zo samotného Ústavného poriadku ČR o základných právach národnostných a etnických menšín, kde spadá na prvom mieste zákaz diskriminácie, právo menšín na všestranný rozvoj, rozvíjanie vlastnej kultúry a právo používania materského jazyka za podmienok stanovených zákonom.²³ Predpokladom úspešného uplatnenia v tejto rovine, a teda aj jedným z predpokladov úspešnej integrácie do spoločnosti, je ale súčasné zaistenie základných jazykových predpokladov pre výkon zamestnania, rovných práv a príležitostí. Doterajší vývoj v Európe ukazuje, že zjednocovanie je po stránke politickej a medzištátnej relatívne uspokojivé, menej sa už ale darí uspokojiť členské štáty po stránke ekonomickej a etnickej. Už Záverečný akt z konferencie v Helsinkách v roku 1975 si uvedomoval postavenie malých a slabých etník roztrúsených v jednotlivých štátoch Európy.²⁴ Ekonomická a kultúrna integrácia je pochopiteľne cieľom ale musí ísť o dlhé a nenásilné prechodné obdobie. Je potrebné si ale uvedomiť, že ako náhle začne niektorý národ a jazyk ovládať druhý, prebudí sa u tých „slabších“ (resp. menej početnejších), národné uvedomenie - nacionalizmus. Takýto tlak takmer jednoznačne budí protitlak, a preto je proces integrácie tak krehký a komplikovaný.

²¹ VAŠEČKA, I. *Pojem menšiny - súvislosti, typológie, definície*. Štúdijný materiál k predmetu Sociální problematika menšín SPP335 [databáza online]. Brno: Masarykova univerzita, 2004. [cit. 2009-04-22]. Dostupné z <http://is.muni.cz/el/1423/jaro2004/SPP335/Pojem_mensiny.pdf>.

²² GABAL, I. *Vstoupili jsme do období interetnických konfliktů* [online]. last revision 19th of November 2008 [cit. 2009-05-08]. Dostupné z <<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/ivan-gabal.php?itemid=5125>>.

²³ Ústava ČR. Listina základních práv a slobod. Hlava 3, Práva národnostních a etnických menšín, čl.24-25.

²⁴ LAUBE, J. *Kulturní integrace Evropy? Ano, ale jen cestou demokratické symbiózy kultur*. Dobřichovice: KAVA - PECH, 2008. s. 21. ISBN 978-80-85853-95-7.

V ČR je zatiaľ obchádzaná otázka vnútorného prežívania vlastnej pozície národnostných, etnických a imigračných skupín v českej spoločnosti - ich sebareflexia, postoj k vlastnej identite, ich osobná a na druhej strane skupinová vôľa k integrácii. Je potrebné zohľadniť mieru etablovania, rešpekt v štruktúrach majoritnej spoločnosti, ďalej sociálny, demografický a ekonomický profil členov skupiny a hlavne ich kultúrny pôvod.²⁵ A práve so samotným pôvodom cudzincov snažiacich sa integrovať do českej spoločnosti majú jej občania hlavný problém a často krát je rozhodujúcim faktorom na poli trhu práce či tvorenia rasových predsudkov odhliadnuc od schopností a vzdelania daného jedinca.

1.2.3 Kultúrno-spoločenská rovina integrácie

Kultúra ako komplexný celok, (súhrn hmotných a nehmotných hodnôt), charakterizuje dosiahnutý stupeň vývoja spoločnosti. Zahŕňa tradičné zvyky, obyčaje, morálku danej národnostnej, etnickej či migračnej skupiny, jej zákony, umenie, názory a hodnoty. V novom kultúrno-spoločenskom prostredí pôsobí na jedinca celý rad nových faktorov, ktoré tvoria mravné normy života v danej spoločnosti a integrujúci sa jedinec či skupina si ich musí viac či menej osvojiť.²⁶

Už Chicágska škola sa inšpirovala integračnými konceptmi. Zaužíva sa pojem **akulturácia** - ako špecifickej formy adaptácie na nové kultúrne prostredie, do ktorého sa jedinec prisťahoval, a predtým bol vychovávaný v kultúre inej, osvojenie si nových symbolov a významov.²⁷ Je mimoriadne náročná pre cudzincov vychovávaných v úplne odlišnom kultúrnom prostredí a výsledky prispôbenia sa tak môžu nadobúdať rôzne formy.

Kultúrna osobitosť je prirodzene chápaná ako vlastný prejav existencie etnickej menšiny. Samotné akceptovanie kultúrnej odlišnosti ale nie je pre pochopenie multikulturality a integrácie postačujúce. Práve tu narážame na problém *etnocentrizmu* - teda tendenciu posudzovať odlišné kultúry, ich zvyky, tradície a hodnoty z perspektívy vlastnej kultúry. Inými slovami povedané, nositelia všetkých kultúr sú presvedčení, že jedine normy,

²⁵ BITTNEROVÁ, D. - MORAVCOVÁ, M. a kol. *Kdo jsem a kam patřím?* Praha: SOFIS, 2005. s. 403. ISBN 80-902785-8-2.

²⁶ NESVADBOVÁ, L. - RUTSCH, J. - SOJKA, S. *Migrace - Adaptace - Integrace*. Praha: Publikácia a štúdiá plne financovaná z prostriedkov Národného programu zdravia MZ ČR (projekt č. a 321-96) a internej grantovej agentúry MZ ČR (projekty 2721/3 a 3621/3), 1996. s. 12.

²⁷ tiež tam.

obyčaje a pravidlá ich vlastnej kultúry sú správne, platné a pravdivé, vedie preto k netolerancii.²⁸ Nie je ľahké sa etnocentrizmu vyhnúť, no v dnešnej stále viac multikultúrnej spoločnosti je dôležité ho obmedziť a porozumieť, že každá kultúra má svoj jedinečný vzorec chovania, ktorý je nutné chápať ako jej súčasť, nie oddelene. Väčšina však na etnické menšiny nenazerá globálne ale v rozlišujúcich rámcoch - vníma ich v kultúrnej pluralite.²⁹ **Kultúrny pluralizmus** odlišnosti etnických kultúr toleruje, ale ich udržiavanie nie je vecou štátu - na rozdiel od **multikulturalizmu**, kde sa práve štát snaží tieto diferencie aktívne podporovať a rozvíjať.³⁰ V kultúrnej pluralite sa však nazerajú aj samotné etnické menšiny, keď svoju kultúru považujú za vysokohodnotnú a jej osobitosť za významný identifikujúci znak.³¹ Hodnotenie miery adaptácie samotného imigranta na české kultúrne prostredie a mieru jeho integrácie do českej spoločnosti je teda subjektívne a podmienené jeho vzťahom k vlastnému pôvodu, k novému prostrediu a v neposlednom rade jeho motiváciou a vôľou integrovať sa.

1.3 Etnická rôznosť vs. občianska jednota

Integráciu cudzincov je predovšetkým potrebné chápať ako dlhodobý proces smerujúci k dosiahnutiu súdržnej spoločnosti, odstráneniu národnostnej diskriminácie a predchádzanie segregácie. Jej postup ovplyvňuje rada faktorov predovšetkým právnych, sociálnych, ekonomických a v neposlednom rade politických a kultúrnych. Dovolím si tvrdiť, že hlavnú úlohu hrá zdieľaný jazyk, bez ktorého nie je možné nájsť cestu k porozumeniu a začleneniu sa do majoritnej spoločnosti, a teda aj vzájomnej akceptácii kultúrnych odlišností zúčastnených strán. Pomocou jazyka sa totiž jedinec začleňuje do istej sociálnej štruktúry a v prípade, že ho ovláda len čiastočne resp. vôbec, znižuje sa tak jeho schopnosť adaptácie a akulturácie na nové prostredie. Nedostatočná znalosť jazyka je

²⁸ Rozvojové vzdelávanie. *Výklad pojmu etnocentrizmus* [online]. c2006, [cit. 2009-05-08]. Dostupné z <<http://www.rozvojovvzdelavanie.sk/pojmy/etnocentrizmus.html>>.

²⁹ BITTNEROVÁ, D. - MORAVCOVÁ, M. *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Praha: ERMAT Praha s.r.o., 2008. s. 12. ISBN 978-80-87178-01-0.

³⁰ DRAHOZAL, J. *Integrace cizinců*. Brno, 2006. s.21. Bakalárska práca na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity na katedre sociálnej pedagogiky. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Lenka Gulová.

³¹ BITTNEROVÁ, D. - MORAVCOVÁ, M. *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Praha: ERMAT Praha s.r.o., 2008. s. 12. ISBN 978-80-87178-01-0.

preto považovaná za jednu z najzávažnejších bŕzd kultúrno-asimilačného procesu.³² Legislatívny rámec a samotná imigračná politika štátu udávajú základné pravidlá, povinnosti a práva imigrantov, od toho sa všetko odvíja. Stupeň ekonomického zapojenia, najmä na trhu práce, je silno závislý na samotnom vnímaní imigrantov hostiteľskou spoločnosťou – buď ako spoločensky prospešný a žiaduci jav, alebo naopak, ako jav ohrozujúci spoločenskú súdržnosť ústiaci v diskrimináciu až segregáciu.³³ Obecne je preto imigrácia a následný proces integrácie do novej spoločnosti z hľadiska množstva faktorov a náročnosti považovaná za závažný rozhodujúci akt novoprichádzajúceho jedinca.

³² NESVADBOVÁ, L. - RUTSCH, J. - SOJKA, S. *Migrace - Adaptace - Integrace*. Praha: Publikácia a štúdia plne financovaná z prostriedkov Národného programu zdravia MZ ČR (projekt č. a 321-96) a internej grantovej agentúry MZ ČR (projekty 2721/3 a 3621/3), 1996. s. 13.

³³ DRAHOZAL, J. *Integrace cizinců*. Brno, 2006. s. 18. Bakalárska práca na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity na katedre sociálnej pedagogiky. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Lenka Gulová.

2 MIGRÁCIA

2.1 Migrácia obecné

Migrácia ako jav priestorového pohybu (premiestňovania) obyvateľstva spojený so zmenou trvalého bydliska, je typickým rysom moderných spoločností a s integráciou cudzincov bezprostredne súvisí. Je výsledkom rozhodnutia jednotlivca či skupiny o zmene svojho priestorového umiestnenia.³⁴ Jedinci rozhodnutí podstúpiť proces migrácie očakávajú predovšetkým zlepšenie svojich životných podmienok, na strane druhej musia byť však splnené isté podmienky, aby k tomuto procesu vôbec mohlo dôjsť. Dostatok informácií je nutnou podmienkou migrácie. Pre označenie priestorového pohybu z miesta doterajšieho trvalého bydliska používame pojem **emigrácia**, vyžaduje mať informácie o vlastných požiadavkách, o stave imigračného regiónu a tiež o ostatných regiónoch. Pre označenie pohybu smerom do miesta nového trvalého bydliska zas pojem **imigrácia**. Ďalej je ešte potrebné odlišiť **reemigráciu**, označujúcu návrat migranta späť do pôvodného domova po emigrácii.

Je dôležité si tiež uvedomiť, že migrácia mení etnickú skladbu obyvateľstva, správanie jednotlivcov a skupín, hodnotový systém a v širšom zmysle sa premieta i do urbanizmu, charakteru mesta, architektúry i do lokálnych ekonomických aktivít a medzinárodných väzieb, ovplyvňuje tiež politické záujmy.

2.2 Druhy migrácie

Z časového hľadiska rozlišujeme migráciu:

- **krátkodobú (dočasnú)** - spravidla podmienenú ekonomickými motívami, štúdiom či túžbou po zlepšení životných podmienok. Spadajú tu však i motívy odzrkadľujúce problémy vo vlasti migranta, kedy je nútený jeho rodnú krajinu z rôznych dôvodov opustiť (napr. nutnosť úteku z vlasti).³⁵

³⁴ MATOUŠKOVÁ, Z. - MACHÁČEK, J. - POSTRÁNECKÝ, J. - TOTH, P. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: VŠE, 2000. s. 51. ISBN 80-245-0061-2.

³⁵ NESVADBOVÁ, L. - RUTSCH, J. - SOJKA, S. *Migrace - Adaptace - Integrace*. Praha: Publikácia a štúdia plne financovaná z prostriedkov Národného programu zdravia MZ ČR (projekt č. a 321-96) a internej grantovej agentúry MZ ČR (projekty 2721/3 a 3621/3), 1996. s. 14.

- **dlhodobú** (trvalú) - spojenú poväčšine s trvalým prerušením bezprostredného vzťahu s pôvodným prostredím migranta. Môže mať formu dobrovoľnej migrácie alebo násilnej. Práve v oblasti dlhodobej migrácie zohráva proces integrácie cudzinca do spoločnosti významnú rolu. Jedinec si musí osvojiť nový jazyk, spôsoby, nové postoje a názory, prispôbiť sa novej kultúre a znovu zaujať postavenie ale v odlišnej spoločenskej štruktúre. Mal by sa usilovať stať sa plnoprávnym občanom nového štátu, nie zostať cudzincom.³⁶

Čo sa týka priestorového aspektu migrácie, z hľadiska vzdialenosti, na ktorú sa migrácia uskutočňuje, hovoríme o migrácii:

- **vonkajšej** - odohrávajúcej sa za hranicami štátu, medzi jednotlivými štátmi
- **vnútornej** - v rámci hraníc jedného štátu, ktorá sa odohráva:
 - medzi obcami
 - medzi okresmi
 - medzi krajmi v rámci štátu.

2.3 Migračné teórie v kocke

Migrácia predstavuje nepochybne zložitý jav sprevádzaný množstvom faktorov a procesov. Z ekonomického pohľadu však rozlíšujeme dva základné prístupy k jej vysvetleniu:

- klasický
- prístup ľudského kapitálu.

2.3.1 Klasický prístup³⁷

Tento prístup sa sústreďuje na skúmanie medziregionálnych rozdielov v priemernej mzde a migráciu chápe ako reakciu na tieto mzdové rozdiely. Ide o prístup teoretický a teda ako každý takýto prístup pracuje s celým radom zjednodušených predpokladov (dokonalá konkurencia, dokonalá informovanosť, neexistencia bariér, nulové náklady apod.). Zameriava sa teda na to, ako rozdiely v priemernej mzde ovplyvňujú medziregionálnu migráciu a spätne, ako táto migrácia ovplyvňuje medziregionálne rozdiely v mzdách.

³⁶ NESVADBOVÁ, L. - RUTSCH, J. - SOJKA, S. *Migrace - Adaptace - Integrace*. Praha: Publikácia a štúdiá plne financovaná z prostriedkov Národného programu zdravia MZ ČR (projekt č. a 321-96) a internej grantovej agentúry MZ ČR (projekty 2721/3 a 3621/3), 1996. s. 14.

³⁷ MATOUŠKOVÁ, Z. - MACHÁČEK, J. - POSTRÁNECKÝ, J. - TOTH, P. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: VŠE, 2000. s. 51-52. ISBN 80-245-0061-2.

Pomocou tohto zjednodušeného prístupu však nie je možné vysvetliť celý rad skutočností ku ktorým pri migrácii dochádza v praxi. Nasledujúci prístup ľudského kapitálu je už realite bližší.

2.3.2 Prístup ľudského kapitálu³⁸

Prístup hodnotenia migrácie prostredníctvom ľudského kapitálu vychádza z princípu, že človek je schopný sa „zhodnotiť.“ V zmysle získaného vzdelania, dosiahnutých skúseností apod. Prichádza s myšlienkou, že migrácia má tzv. **výberový charakter**, to znamená, že všetky skupiny cudzincov nemigrujú rovnako v čase ani v množstve. Rôzne skupiny obyvateľov migrujú rôzne ochotne. Predpokladá, že z dlhodobého hľadiska budú ochotní migrovať ľudia mladší, s vyššou kvalifikačnou úrovňou, aktívni, a to najmä z dôvodu nižších peňažných i nepeňažných nákladov (pozri nižšie), ako napríklad nižšia majetková vybavenosť, slabšie citové väzby, vyššia informovanosť mladších. Je však dôležité poznamenať, že táto teória sa odráža od individuálneho prístupu, čo znamená, že rovnaký súbor faktorov charakterizujúci určitý región, predstavuje pre určitého jednotlivca dôvod k emigrácii ale pre iného môže znamenať, naopak, dôvod k imigrácii, (napr. vyššia mzda verzus kvalita životného prostredia). Prístup ďalej predpokladá, že s migráciou sú spojené náklady a člení ich na:

- **peňažné náklady** - spojené predovšetkým s vlastným presťahovaním a nájdením nového ubytovania.
- **nepeňažné náklady** - charakterizuje ako citové väzby na pôvodné prostredie - v zmysle príbuzenských a priateľských vzťahov. Migrant sa nie len že vzdialuje ale prekonáva tiež „psychické náklady“ spojené s nadväzovaním nových spoločenských kontaktov v novom prostredí.

Prístup tiež počíta s bariérami migrácie v podobe nedostatočnej informovanosti, odlišného životného štýlu, neznalosti jazyka či predsudkov. Všetky tieto prípadné rozdiely medzi regiónom súčasným a regiónom zvažovaným, vstupujú spolu s ostatnými faktormi do rozhodovacieho procesu potenciálneho migranta o tom, či prínosy z migrácie v konečnom

³⁸ MACHÁČEK, J. - TOTH, P. *Regionální a municipální ekonomie*. Vlastné poznámky z predmetu 5RE204. VŠE: ZS 2008/2009.

dôsledku prevýšia všetky náklady s ňou spojené.³⁹ Teória ľudského kapitálu tak dochádza k záveru, že k samotnej realizácii migrácie dôjde vtedy, ak je kladný rozdiel medzi výnosmi a nákladmi dostatočne veľký, nestačí len samotné prevýšenie. Taktiež dochádza k tomu, že migrácia na kratšie vzdialenosti je častejším javom a prekvapivo, migrácia medzi prosperujúcimi regiónmi frekventovanejšia než z regiónov zaostávajúcich do regiónov prosperujúcich.⁴⁰ Skúsenosti vyspelých tržných ekonomík poukazujú však na to, že migračné toky nie sú závislé len na individuálnom hodnotení faktorov, ale že sa presadzuje pomerne silná závislosť medzi počtom migrujúcich a celkovou ekonomickou situáciou.⁴¹ A tak migračné toky ako keby kopírovali cyklický vývoj ekonomiky - v období recesie slabnú, v období oživenia ekonomiky rastú.

2.3.3 Koncept migračných systémov

Keďže teória migrácie prechádza neustálym vývojom, v priebehu 20. storočia sa objavila celá škála pokusov snažiacich sa nájsť určujúci princíp migrácie a na jeho základe tak merať a predpokladať chovanie jednotlivých migračných skupín. Ale tak ako neexistuje jednotný a univerzálny pohľad na svet, i teoretici migrácie v posledných desaťročiach ustúpili od tendencie nájsť jednu určujúcu formulu migrácie, na ktorej by vystavali základnú teóriu.⁴² Naopak objavuje sa snaha jednotlivé teórie prepojiť a jedným z takýchto integračných procesov je *koncept migračných systémov*. Neoklasická ekonómia chápe migráciu ako prostriedok vyrovnávania rozdielov medzi zemami, imigračné zeme disponujú vyspelou ekonomikou, vysokými platmi ale súčasne trpia nedostatkom pracovných síl, zatiaľ čo emigračné zeme majú problém opačný.⁴³ Neekonomická *teória sietí* zdôrazňuje význam medziľudských väzieb v zmysle prítomnosti skôr usadených krajanov v cieľovej zemi znižujúcich tak ďalším prichádzajúcim cenu a risk z pobytu. *Inštitucionálna teória* zas vyzdvihuje význam inštitucionálnych subjektov (vládných i

³⁹ MATOUŠKOVÁ, Z. - MACHÁČEK, J. - POSTRÁNECKÝ, J. - TOTH, P. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: VŠE, 2000. s. 54. ISBN 80-245-0061-2.

⁴⁰ tiež tam, s.56.

⁴¹ MATOUŠKOVÁ, Z. - MACHÁČEK, J. - POSTRÁNECKÝ, J. - TOTH, P. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: VŠE, 2000. s. 54. ISBN 80-245-0061-2.

⁴² UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s.75. ISBN 978-80-87112-12-0.

⁴³ ŠÍŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 74. ISBN 80-7178-648-9.

nevládných) na formovaní vzorcov migračného chovania populácie.⁴⁴ Tieto teórie vychádzajú pri analýze migrácie z toku peňazí, z priemyselnej produkcie, z vytvárania sociálnych vzťahov, z ekonomického chovania jednotlivcov alebo skupín.⁴⁵ Koncept migračných systémov vychádza z prepojenosti niekoľkých geografických celkov migračnými tokmi, je tak obecnejší, predpokladá zmeny v čase, odlišnosti regiónov a umožňuje tak zahrnutie historickej retrospektívy a predpokladá multipolárnosť (zapojenie viacerých zdrojových a cieľových zemí).⁴⁶

2.4 Medzinárodná migrácia a jej dôvody

Príčinou migrácie nemusí byť len fakt, že zdrojové zeme sú chudobné a cieľové bohaté, ako už bolo spomenuté predtým, ale že migrant túži získať väčšiu prestíž a neodchádza s hlavným zámerom zbohatnutia, či lepšieho investovania svojej pracovnej sily. Ako tvrdí Uherek (2008), práve s týmto konceptom je užitočné v stredoeurópskom priestore u migrácie kalkulovať. Dôležitou inováciou je v súčasných prístupoch i dôraz na rodinné stratégie.

Odhaduje sa, že v súčasnosti žije mimo svoju materskú vlasť viac ako 150 miliónov ľudí.⁴⁷ Rozmiestnenie migrantov je pochopiteľne nerovnomerné. Zhruba polovica z tejto celosvetovej migračnej komunity sa nachádza v rozvinutých krajinách, druhá polovica v rozvojových.⁴⁸ Sedem najbohatších zemí sveta⁴⁹ má na svojom území asi tretinu svetovej populácie migrantov. Obecne a veľmi zjednodušene je možné medzinárodnú migráciu charakterizovať ako tok obyvateľstva z chudobného Juhu na bohatý Sever. K hlavným dôvodom patrí už vyššie spomínaná disproporcía v bohatstve jednotlivých ekonomík,

⁴⁴ ŠIŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 74. ISBN 80-7178-648-9.

⁴⁵ UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 75. s. ISBN 978-80-87112-12-0.

⁴⁶ tiež tam, s. 76.

⁴⁷ ŠIŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 19. ISBN 80-7178-648-9.

⁴⁸ tiež tam, s. 18.

⁴⁹ USA, Kanada, Japonsko, Veľká Británia, Nemecko, Francúzsko, Taliansko.

následne tak aj v životnej úrovni, a tiež miera politickej stability.⁵⁰ Okrem týchto dôvodov Šišková (2001) tiež uvádza demografický tlak (enormne vysoký prírastok obyvateľstva - Afrika), ekologické katastrofy a v neposlednom rade túžba dobývať nepoznané. Celosvetová migračná komunita predstavuje asi 2 % svetovej populácie a v súčasnosti existuje vysoká miera reemigrácie v dôsledku sťahovania sa na krátku vzdialenosť.⁵¹ Naviac, už dnes môžeme pozorovať výrazné starnutie bohatej západoeurópskej spoločnosti a do popredia sa dostáva otázka kto zabezpečí výdaje na dôchodky, čím ďalej tým viac početnejšej skupine penzistov. (Pri zachovaní súčasnej miery pôrodnosti a úmrtnosti a pri neexistencii migračných pohybov by Európska únia do roku 2050 stratila asi 77 mil. obyvateľov).⁵²

2.4.1 Migračná a integračná politika EÚ

Takmer všetky členské štáty EÚ sú cieľovými krajinami medzinárodnej migrácie. Je to i prípad Českej republiky, kde k 31.12. 2005 žilo 278 312 cudzincov.⁵³ Počas roku 2006 sa v EÚ-27 usadilo viac ako tri milióny imigrantov, z nich 40% sú občania EÚ (1,2 mil. osôb), ostatných 60% (1,8 mil.) tvorili imigranti z ostatných krajín sveta.⁵⁴ Nasledujúci graf ukazuje zloženie tejto imigrácie. Vidíme, že mimo samotných Európanov, imigruje do únie aj vysoké percento imigrantov z ázijských krajín, Ameriky a Afriky.

⁵⁰ ŠIŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 19. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

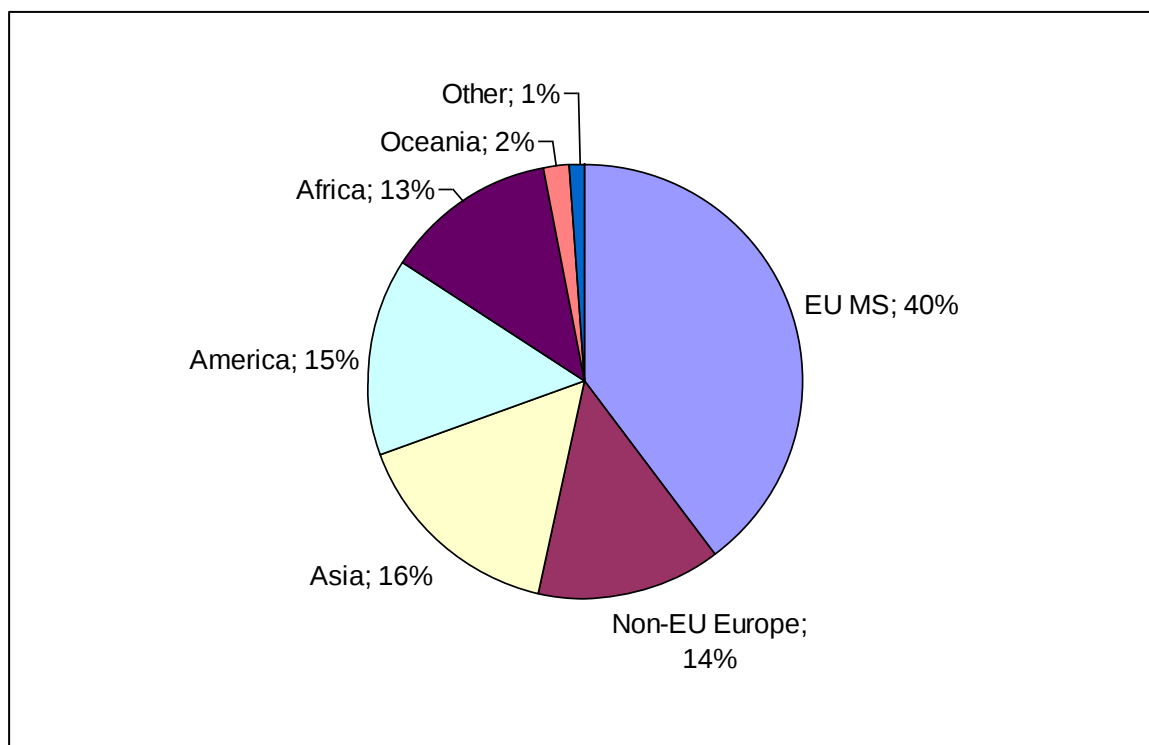
⁵¹ ŠIŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 19. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

⁵² tiež tam, s. 20.

⁵³ ČSÚ. *Cizinci v České republice 2006*. Praha: ČSÚ, 2006. s.35. ISBN 80-250-1263-8.

⁵⁴ EUROSTAT. *Immigration in the EU-27 in 2006* [online]. Last revision 18th of November 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/3-18112008-EN-AP.PDF>>.

Graf 1 Foreign immigrants by the location of the country of citizenship, EU-27, 2006



Zdroj: EUROSTAT, prevzaté z „Recent migration trends“ (2008)

Dopyt po informáciách o vnútornej a medzinárodnej migrácii a živote cudzincov v jednotlivých krajinách neustále narastá. Najväčšími migračnými skupinami v EÚ za rok 2006 boli na prvom mieste Poliaci, ďalej Rumuni a obyvatelia Maroka a na poslednom mieste občania Veľkej Británie, Ukrajiny a Číny.⁵⁵ Všetky členské štáty EÚ nepochybne sledujú migračnú situáciu v ich krajine, a tiež celý rad faktorov spojených s cudzincami. Spôsob sledovania je však v každej krajine iný a predovšetkým závislý na jej možnostiach, doterajších skúsenostiach a historickom vývoji. Do popredia sa však dostáva otázka politickej vôle tieto informácie sledovať a získať.⁵⁶ Problematika integračnej a migračnej politiky sa tak stáva čoraz viac diskutovanejšou. Svedčí o tom už fakt, že koncom 90. rokov, vstúpila v platnosť Amsterdamská zmluva, ktorá presunula záležitosti azylovej a

⁵⁵ EUROSTAT. *Immigration in the EU-27 in 2006* [online]. Last revision 18th of November 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/3-18112008-EN-AP.PDF>>.

⁵⁶ Uznesenie vlády ČR č.126 z 11.2.2004 [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/79/usneseni_vlady_126.pdf>.

prist'ahovaleckej politiky z pôvodného tretieho do prvého (!) piliera.⁵⁷ K začleneniu integrácie do migračných politík viedlo predovšetkým zistenie, že pracovná migrácia považovaná v rámci štátov EÚ za dočasnú sa menila v trvalú.⁵⁸ Vlády si tiež uvedomovali, že nedostatočne integrovaní prist'ahovalci sa môžu stať pre väčšinovú spoločnosť vážnym problémom. Neúspech jedného členského štátu môže mať negatívne dopady na ostatné členské štáty, aj na úniu ako celok.

Za holandského predsedníctva v roku 2004 je vypracovaný dokument **Spoločné základné princípy politiky integrácie prist'ahovalcov v EÚ**, slúžiaci predovšetkým ako vodítko pri formulácii integračných politík jednotlivých členských štátov.⁵⁹ Mimo iného vyzdvihuje v procese integrácie kľúčovú úlohu zamestnanosti a vzdelanosti, potrebu základnej znalosti jazyka, histórie a inštitúcií hostiteľskej spoločnosti, ďalej zdôrazňuje nevyhnutný spoločný styk medzi prist'ahovalcami a štátnymi občanmi a dodržiavanie Charty základných práv a slobôd. Postupne sa utvára predstava o integrácii cudzincov ako o dvojstrannom procese vzájomného prispôsobovania sa všetkých prist'ahovalcov a súčasne obyvateľov členských štátov.⁶⁰

EÚ si taktiež uvedomuje dôležitosť ekonomickej aktivity cudzincov a ich zapojenie na trhu práce, a v rámci **Európskej stratégie zamestnanosti** je jednou z priorít práve podpora integrácie osôb znevýhodnených na trhu práce vrátane imigrantov a príslušníkov etnických menšín.

2.4.2 Migračná politika Českej republiky

V uplynulých 15 rokoch sa ČR zmenila z tranzitnej cesty k cieľovým krajinám na krajinu cieľovú, predovšetkým po vstupe do EÚ.⁶¹ Situácia migrácie do ČR je obdobná ako v krajinách západnej Európy. Ekonomickí migranti sprvu neplánujú usadenie, no

⁵⁷ MPSV. *Koncepcie integrace cizinců v roce 2005 a její další rozvoj* [online] Last revision 20th of February 2006 [cit. 2009-07-16]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/324/KIC_aktualizovana.pdf>.

⁵⁸ tiež tam.

⁵⁹ MPSV. *Koncepcie integrace cizinců v roce 2005 a její další rozvoj* [online] Last revision 20th of February 2006 [cit. 2009-07-16]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/324/KIC_aktualizovana.pdf>.

⁶⁰ tiež tam.

⁶¹ MPSV. *Koncepcie integrace cizinců v roce 2005 a její další rozvoj* [online] Last revision 20th of February 2006 [cit. 2009-07-16]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/324/KIC_aktualizovana.pdf>.

v prípade, že hostujúca zem im vytvorí priaznivé podmienky, časom sa usídlia aj s rodinami. K imigrácii do Českej republiky majú mnoho dôvodov, viac pracovných príležitostí, vyššia životná a mzdová úroveň, politická stabilita, príp. jazyková príbuznosť - zvlášť pre ľudí zo štátov bývalého socialistického tábora.⁶² Česká republika je i tzv. bezpečnou „tretou zemou“,⁶³ takže sa tu majú možnosť uchýliť i žiadatelia o azyl a utečenci. Koncom 90. rokov sa počet cudzincov zamestnaných v ČR podľa oficiálnych štatistík zvýšil 3,5 krát (viac než 50% tvorili občania ukrajinskej národnosti a po nich Poliaci).⁶⁴ A zatiaľ čo koncom roku 2002 tvorili cudzinci 1,8% obyvateľstva, koncom roku 2005 sa ich percento vyšplhalo už na 2,7%.⁶⁵ Ich narastajúci počet sa do budúcnosti bude pravdepodobne len zvyšovať, a preto je účinná a najmä cielene vypracovaná migračná a integračná politika tak potrebná. Aby pre našu spoločnosť boli prichádzajúci cudzinci prínosom a nie obťažou. Podľa projekcie ČSÚ pre vývoj obyvateľov do roku 2050, sa počet obyvateľov ČR síce zníži na necelých 9,5 mil., z toho však bude asi 1,4 mil. imigrantov, teda takmer každý siedmy obyvateľ.⁶⁶

Hlavným gestorom problematiky medzinárodnej migrácie na úrovni legislatívnej, koncepcnej, analytickej i realizačnej je Ministerstvo vnútra Českej republiky.⁶⁷ Zodpovedným orgánom je Odbor azylovej a migračnej politiky. Uznesením vlády ČR z januára roku 2003 boli k účinnosti Koncepcie integrácie cudzincov prijaté aj **Zásady politiky vlády v oblasti migrácie cudzincov**, ktoré by mali byť základným stavebným kameňom pre doposiaľ nespracovaný dokument Koncepcie migračnej politiky, ktorá by

⁶² NESVADBOVÁ, L. - RUTSCH, J. - SOJKA, S. *Migrace - Adaptace - Integrace*. Praha: Publikácia a štúdia plne financovaná z prostriedkov Národného programu zdravia MZ ČR (projekt č. a 321-96) a internej grantovej agentúry MZ ČR (projekty 2721/3 a 3621/3), 1996. s. 95.

⁶³ Štát, v ktorom cudzinec pobýval pred vstupom na územie, a do ktorého sa môže vrátiť a požiadať o azyl (status utečenca podľa Ženevského dohovoru), bez toho, aby bol vystavený prenasledovaniu, mučeniu, neľudskému alebo ponižujúcemu zachádzaniu alebo trestu. (MV ČR).

⁶⁴ NESVADBOVÁ, L. - RUTSCH, J. - SOJKA, S. *Migrace - Adaptace - Integrace*. Praha: Publikácia a štúdia plne financovaná z prostriedkov Národného programu zdravia MZ ČR (projekt č. a 321-96) a internej grantovej agentúry MZ ČR (projekty 2721/3 a 3621/3), 1996. s. 95.

⁶⁵ Vlastný prepočet z dat ČSÚ.

⁶⁶ MPSV. *Koncepcie integrace cizinců v roce 2005 a její další rozvoj* [online] Last revision 20th of February 2006 [cit. 2009-07-16]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/324/KIC_aktualizovana.pdf>.

⁶⁷ MV ČR. *Migrační azylová politika ČR* [online]. Last revision 12th of February 2009 [cit. 2009-16-07]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrační-a-azylová-politika-ceske-republiky-470144.aspx>>.

zásadným spôsobom vymedzila špecifiká štátu v národnom i medzinárodnom meradle, podporila riadenú legálnu migráciu, určila kvóty, a zároveň pomohla v podpore boja proti nelegálnej migrácii.⁶⁸ Súčasne by tiež mala zaistiť účinnú ochranu štátnych hraníc v rámci schengenského priestoru.⁶⁹

Významnú úlohu v oblasti migračnej politiky zohráva tiež **Zákon o pobyte cudzincov na území ČR.**⁷⁰ Dôležité kompetencie má v tejto oblasti **Riaditeľstvo služby cudzineckej polície**, ktoré vykonáva dozor nad políciou pri výkone štátnej správy a v neposlednom rade samotná **Cudzinecká polícia ČR.**⁷¹

⁶⁸ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

⁶⁹ tiež tam.

⁷⁰ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ MV ČR. *Migrační a azylová politika ČR* [online]. Last revision 12th of February 2009 [cit. 2009-16-07]. Dostupné z < <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx>>.

3 ŠTÁTNA POLITIKA INTEGRÁCIE CUDZINCOV V ČR

Nastavenie koncepčného rámca integrácie cudzincov je predovšetkým úloha štátnej správy. Koncom 90. rokov minulého storočia začalo ako významný iniciátor výskumných aktivít v oblasti integrácie cudzincov vystupovať Ministerstvo vnútra ČR (ďalej MV ČR).⁷² Ako píše Drahozal (2006), pri zrode českej integračnej politiky stáli tri rozhodujúce okolnosti: vnútorná potreba, dôležitá iniciačná rola Rady Európy a ochota Ministerstva vnútra sa otázkami integrácie zaoberať. Postupom času boli vypracovávané výskumné projekty týkajúce sa jednotlivých komunit žijúcich na území republiky. Spracovávané boli dáta o kvalifikačnej a vzdelanostnej úrovni, ďalej o podmienkach života cudzincov, zamestnaní v ČR, mapovali motivácie k migrácii, pobytový status, ekonomické aktivity, situáciu v oblasti bývania, sociálne zabezpečenie, rodinný život, interakcie s ostatnými migrantmi a ďalšie informácie. V tejto praxi pokračovalo MV ČR i v nasledujúcich rokoch. A na základe Koncepcie integrácie cudzincov prijatej v roku 2000 boli vytýčené základné oblasti týchto projektov a smerovania integračnej a migračnej politiky ČR.⁷³

Aktuálna situácia v ČR v starostlivosti o migrantov je rozdelená najmä do týchto rezortov - Ministerstvo práce a sociálnych vecí, Ministerstvo zdravotníctva, Ministerstvo vnútra, Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy, Ministerstvo kultúry, Ministerstvo priemyslu a obchodu a Ministerstvo pre miestny rozvoj, ktoré ďalej spolupracujú s orgánmi územnej samosprávy, nevládnymi organizáciami a v neposlednom rade združeniami imigrantov. Ministerstvá na základe Koncepcie vypracovávajú **Plány integračných politík**. Aktivitu vyvíja i Český štatistický úrad, ktorý od roku 2001 v rámci Koncepcie integrácie cudzincov vydáva štatistickú ročenku **Cizinci v České republice**.⁷⁴ Nájde sa v nej základné údaje o migráciách, migračných skupinách, ekonomickej aktivite, vzdelávaní, kriminalite apod. V kapitole regionálnej analýzy cudzincov pobývajúcich v ČR som informácie čerpala prevažne z tejto ročenky.

⁷² UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 23. ISBN 978-80-87112-12-0.

⁷³ tiež tam.

⁷⁴ UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 28. ISBN 978-80-87112-12-0.

Ako uvádza Nesvadbová (1996) komunikácia a spolupráca medzi jednotlivými rezortmi nie je však ešte koncom 90. rokov previazaná a ucelená. Existuje len v starostlivosti o utečencov, ktorí však predstavujú len mizivé percento cudzincov. Vláda každoročne informuje o dosiahnutom pokroku pri realizácii Koncepcie prostredníctvom jej rezortov a prijíma rozhodnutia o jej ďalšom vývoji. Spolupráca medzi rezortmi ešte stále nie je ani po viac ako desiatich rokoch ideálna.

3.1 Koncepcia integrácie cudzincov na území ČR

Koncepcia predstavuje dokument definujúci jednotlivé integračné postupy a opatrenia, a jednak cieľovú skupinu tohto integračného pôsobenia. Hlavným koordinátorom, ako som už na začiatku uvádzala, bolo a dnes je znova Ministerstvo vnútra ČR, v roku 2004 však došlo k prevodu koordinácie realizácie koncepcie na Ministerstvo práce a sociálnych vecí (ďalej MPSV), Odbor pre migráciu a integráciu cudzincov MPSV.⁷⁵ Pri tejto príležitosti bola tiež novozriadená Komisia ministra práce a sociálnych vecí pre integráciu cudzincov plniaca predovšetkým rolu poradného orgánu. Uznesením vlády z júla minulého roku (presne 23.7.2008) ale znova MV preberá agendu spojenú s koordináciou realizácie Koncepcie integrácie cudzincov na území ČR. Samotná integrácia je súčasťou aktívnej politiky vlády a vychádza z medzinárodných záväzkov ČR, medzinárodne uznávaných princípov, skúseností a doporučení odborných orgánov Rady Európy a EÚ.⁷⁶ Príprave koncepcie však predchádzalo vytvorenie jej Zásad, ako základného východiska a nástroja politiky vlády v tejto oblasti. V roku 1999 tak vzniká pätnásť bodový dokument **Zásady koncepcie integrace cizinců na území České republiky**, mimo iného sa v nich hovorí predovšetkým o princípe rovného prístupu a rovných príležitostí, ochrane prístupu cudzincov k základným právam a slobodám, na imigračné komunity sa nazerá ako na plnohodnotných a potrebných partnerov pri utváraní multikultúrnej spoločnosti. Štát preberá zodpovednosť za vytvorenie podmienok v oblasti spoločenského, hospodárskeho a verejného života, je hlavným spojníkom a iniciuje spoluprácu medzi jednotlivými rezortmi

⁷⁵ Uznesenie vlády ČR č.5 z 5.1.2005 [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10].

< http://www.cizinci.cz/files/clanky/78/Usneseni_5_2005.pdf>.

⁷⁶ MPSV ČR. *Zásady koncepcie integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

vlády, neziskovým sektorom, akademickými pracoviskami a združeniami imigrantov. Dokument sa tak stal základom pre vytvorenie Koncepcie integrácie cudzincov (ďalej Koncepcia), prijatej v roku 2000. Pre realizáciu týchto Zásad a Koncepcie bola v roku 2000 zriadená tiež Komisia ministra vnútra pre prípravu a realizáciu politiky vlády Českej republiky v oblasti integrácie cudzincov a rozvoja vzťahov medzi komunitami, koordinovaná MV do roku 2003, od roku 2004 ju vystriedala práve Komisia ministra práce a sociálnych vecí pre integráciu cudzincov.⁷⁷

3.1.1 Pôvodná koncepcia integrácie cudzincov (2000)

Prvotná koncepcia z roku 2000 si kládla za hlavný cieľ priblížiť postavenie legálne a dlhodobo usadených cudzincov právnomu postaveniu občanov a vytvoriť rovný prístup a rovné príležitosti. Integrácia je chápaná ako individuálny proces každého cudzinca ale nie je vždy možné a vhodné, ako sa píše v Koncepcii, plne vyhovieť požiadavkám cudzincov. Toleruje sa len chovanie nevylúčené českým právom. Kľúčovým prvkom bola aj podpora jednotlivých projektov integrácie, kde zohrávajú významnú úlohu hlavne neštátne neziskové organizácie (ďalej NNO).

3.1.2 Aktualizovaná Koncepcia (2005)

V roku 2005 prichádza na svet Aktualizovaná Koncepcia integrácie cudzincov na území ČR a prináša so sebou zásadné zmeny. Predošlej Koncepcii je vyčítaná jej prílišná obecnosť (absencia cieľov a prostriedkov integračnej politiky). Ďalším bodom úrazu je absencia uloženia istých povinností pre imigrantov, týkajúcich sa integračných opatrení, a nepriznanie žiadnych nárokov (napr. akými schopnosťami by mal cudzinec disponovať v rámci jeho úspešnej integrácie do českej spoločnosti), nezvýhodňuje osoby prejavujúce snahu o začlenenie sa do spoločnosti, nie sú detailne zmapované potreby a očakávania cudzincov.⁷⁸ V aktualizovanej verzii tak už nachádzame snahu o konkretizáciu, vymedzenie prioritných oblastí, špecifických integračných opatrení a vylepšenie právnej úpravy postavenia cudzincov na našom území. Za jeden z najzávažnejších nedostatkov bola považovaná skutočnosť, že Koncepcia sa zameriavala len na vymedzenie a priznanie

⁷⁷ DRAHOZAL, J. *Integrace cizinců*. Brno, 2006. s. 31. Bakalárska práca na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity na katedre sociálnej pedagogiky. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Lenka Gulová.

⁷⁸ tiež tam, str. 33.

práv cudzincov a minimálne sa zaoberala otázkou sociálnej integrácie.⁷⁹ Pritom zachovanie sociálnej súdržnosti spoločnosti a zjednocovanie domáceho obyvateľstva a prisťahovalcov je v dlhodobom horizonte považované za primárne.

Za najdôležitejšie prvky Aktualizovanej Koncepcie považujeme:

- dôraz na jednotlivca ako člena spoločnosti, nie komunity
- vytvorenie dlhodobého uceleného rámca integračnej politiky, ktorý by sa stal návodom pre všetkých jej aktérov od obcí, cez kraje, neziskové organizácie po odborové organizácie
- premietnutie priorít ČR do politiky integrácie cudzincov na úrovni EÚ
- efektívne využívať zdroje EÚ pre oblasť integrácie cudzincov.

Koncepcia ďalej rozlišuje medzi cielenými špecifickými opatreniami a podpornými opatreniami. Vytýčuje štyri prioritné oblasti a to znalosť českého jazyka, ekonomickú sebestačnosť, orientáciu cudzinca v spoločnosti a vzťahy medzi cudzincami a členmi majoritnej spoločnosti. Za takzvanú cieľovú skupinu si vymedzuje pochopiteľne tých cudzincov, ktorý na území ČR hodlajú pobývať dlhodobo či trvalo, a to doslova dlhodobo legálne usadených cudzincov, ktorí žijú na území ČR legálne najmenej po dobu jedného roku, nezahŕňa ale občanov členských štátov EÚ a žiadateľov o azyl.⁸⁰ Aj keď skúsenosti začínajú poukazovať na to, že závislosť medzi dĺžkou pobytu a stupňom integrácie nemusí byť priama. Na rozdiel od minulej koncepcie zdôrazňuje dvojstrannosť integračného procesu a nechápe ho len ako začleňovanie imigrantov do štruktúr spoločnosti domáceho obyvateľstva.

Čo sa týka ekonomickej aktivity cudzincov, je pochopiteľné, že každý štát usiluje predovšetkým o dosiahnutie čo najvyššej zamestnanosti vlastných štátnych občanov, integračná politika s tým počíta a jej cieľom je cudzincom prístup na trh práce uľahčiť a nájsť uplatnenie tam, kde sa miesto nepodarilo obsadiť českému občanovi. Cudzinci s trvalým pobytom a azylanti majú už v súčasnej dobe podobný rozsah práv ako českí

⁷⁹ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

⁸⁰ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

občania. Rovnako tak je liberálna súčasná právna úprava podnikania. Jednou zo štyroch prioritných oblastí je i orientácia cudzinca v spoločnosti, v rámci týchto opatrení je jedným z cieľov poskytovanie základných informácií cudzincom bezprostredne po príchode na naše územie, aby porozumeli systému fungovania českej spoločnosti. Tu nová Koncepcia nezabúda na jazykovú bariéru, a preto pokladá za dôležité sprístupnenie týchto informácií cudzincom i v ich jazyku. Na stránkach MPSV v sekcii „Cudzinci v ČR“ tak nachádzame príručku pre cudzincov, podávajúcu základné informácie o bývaní, zamestnávaní, vzdelávaní, sociálnom a zdravotnom poistení, o právach a povinnostiach cudzincov i o jednotlivých integračných opatreniach. Práve v tejto oblasti je rad na nevládných neziskových organizáciách, ktoré či už formou asistencie, úvodných kurzov alebo zabezpečenia výuky českého jazyka, zohrávajú nezastupiteľnú úlohu tam, kde štát nestačí (viac kap. 3.5 Neštátne neziskové organizácie). Nie je však postačujúce informovať len samotných cudzincov. Keďže integrácia je procesom dvojstranným, netreba obchádzať ani zapojenie samotnej českej väčšinovej spoločnosti, a v rámci vyhnutiu sa xenofóbnym pohnútkam a uzavretosti, ju objektívne informovať o cudzincoch pobývajúcich na jej území. Rolu v tomto procese hrá predovšetkým interkultúrne vzdelávanie a multikultúrna výchova, zameraná nie len na deti a mládež v školách ale aj na pracovníkov verejnej správy (pracovníci cudzineckej polície, úradu práce, živnostenských úradov a pod.), ktorí prichádzajú s cudzincami bezprostredne do kontaktu a k procesu integrácie by cudzincom mali dopomôcť nie ho sťažovať. Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy už princípy multikultúrneho vzdelávania na školách v rámci integračnej politiky postupne uplatňuje, najmä v školách s väčším počtom žiakov - cudzincov.

V rámci podporných opatrení vyzdvihuje Aktualizovaná Koncepcia:

- právnu istotu pobytu cudzinca na území ČR
- sociálno-ekonomickú oblasť
- kultúrna oblasť
- politická oblasť

3.2 Nedostatky v sociálno-ekonomickej oblasti integrácie

Administratívna náročnosť nie je samozrejme jediným problémom sužujúcim akékoľvek integračné snahy. Ďalšie podstatné nedostatky nachádza Aktualizovaná Koncepcia v :

- okamžitej strate povoleniu k pobytu pri strate zamestnania

- nemožnosti zmeniť zamestnanie pred skončením platnosti povolenia k zamestnaniu
- nelegálnom zamestnávaní cudzincov
- neexistencii ucelenej koncepcie a systému výuky českého jazyka pre imigrantov a ich nedostatočná motivácia
- prístupe cudzincov k bývania a nadobudnutiu nehnuteľností.

3.3 Právny rámec

Právne postavenie cudzincov je špecifické a vyznačuje sa istými rozdielmi v porovnaní s právnym postavením domácich občanov. Rozhodujúcim faktorom je štátne občianstvo. Ako občan ČR, nesmiem byť nútený opustiť republiku.⁸¹ Túto istotu ale nemá žiaden cudzinec, pokiaľ ešte nezískal české občianstvo. Vstup a pobyt cudzincov na územie ČR je zákonom regulovaný a cudzincovi, ktorý by porušil český zákon môže byť uložený trest vyhostenia z krajiny.⁸² Problémom stále zostáva skutočnosť, že v ČR neexistuje špeciálny právny predpis upravujúci výhradne problematiku integrácie cudzincov. Taký, kde by integrácia bola hlavným účelom právnej úpravy.⁸³ Súčasné tendencie zo zahraničia už ale poukazujú na trend prijímania takýchto špecializovaných právnych úprav. Je preto potrebné doriešiť potrebu a následne spôsob legislatívnej úpravy v oblasti výkonu štátnej správy. Neexistencia ucelenej migračnej politiky je na poli tvorby integračných opatrení značne citeľná, keďže tieto dva javy nie je možné posudzovať oddelene a bezprostredne spolu súvisia, úspech v jednej oblasti podmieňuje úspech v druhej. Zmena právnej úpravy je potrebná aj v oblasti zamestnávania cudzincov, ktorí sú často v dôsledku nadbytočných administratívnych prekážok „nútení“ uchýliť sa k nelegálnemu zamestnaniu. Napríklad podľa súčasnej právnej úpravy nie je cudzinec, ak nezíska trvalý pobyt, ani po 20 rokoch (!) nepretržitého zamestnávania v ČR oprávnený k zmene zamestnávateľa, a jeho povolenie k zamestnaniu musí byť neustále predlžované. Takéto a podobné opatrenia sú zdrojom vysokej právnej neistoty cudzinca a pôsobia, ako inak, proti integrácii. Samotná Aktualizovaná Koncepcia si uvedomuje prílišnú komplikovanosť právnej úpravy

⁸¹ ŠIŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. s. 31. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

⁸² tiež tam.

⁸³ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

pobytových otázok, nedostatky v postupoch príslušných správnych úradov (nízka informovanosť, korupcia, nedostatočná jazyková vybavenosť, neprofesionálne vystupovanie) a kritike sa nevyhli ani stanovované lehoty (pre udelenie trvalého pobytu, štátneho občianstva a pod.).

3.4 Problematika financovania

Spôsob financovania realizácie koncepcie je schvaľovaný na základe každoročného uznesenia vlády. Jednotlivé prostriedky sú rozdelené medzi ministerstvá a ČSÚ. Ako je však uvedené v samotnej Aktualizovanej Koncepcii, výška finančných prostriedkov, ktoré sú týmito uzneseniami vlády vyčlenené, sa pohybuje na nízkej úrovni, v roku 2004 bola výška tejto čiastky 20 mil., o rok neskôr v roku 2005 už len 12 mil. V roku 2009 bola z rozpočtu MV na realizáciu Koncepcie vyčlenená čiastka cca 23,5 mil. českých korún. Preto do popredia vstupuje výzva hľadania ďalších zdrojov financovania realizácie Koncepcie integrácie cudzincov na území ČR. Je nevyhnutné, aby sa jednotlivé rezorty aktívne prihlásili k svojmu podielu na realizácii koncepcie, a to aj formou vyčlenenia určitej finančnej čiastky z vlastných rozpočtových kapitol jednotlivých rezortov. MPSV ako hlavný gestor integračnej politiky by však muselo mať jasný mandát k jej presadzovaniu a dozeraniu na dosiahnutý pokrok.

Ako som už uviedla vyššie, schvaľovanie financií sa v tejto oblasti uskutočňuje na dobu jedného fiškálneho roka. Ako už ale vieme, proces integrácie cudzincov je otázkou dlhodobou. Preto jednoročné schvaľovanie nezaručuje stabilitu realizátorom jednotlivých projektov, a teda finančné zaistenie do nasledujúceho roka. Nie len po stránke finančnej, napr. nestabilita zamestnávania kvalifikovaných odborníkov, nemožnosť udržania kontinuity poskytovaných služieb apod. Vzhľadom k tomu, že financie sú využívané prevažne na podporu projektov neštátnych neziskových organizácií, vo vyhlasovaných dotačných programoch, takéto problémy sú schopné zvládnuť len veľké neziskové organizácie, pre ostatné je situácia veľmi zložitá a komplikuje tak ich činnosť.⁸⁴ Logickým riešením by teda bolo zavedenie dlhodobého viacročného financovania, ktoré by bolo na jednej strane problematické a administratívne náročné, na strane druhej by prinieslo tak

⁸⁴ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

potrebnú stabilitu a posun vpred. Momentálne sa však žiadna podobná zmena nepripravuje. Dôvodom je neochota zo strany niektorých rezortov nachádzať cestu k dlhodobejšiemu financovaniu vybraných strategických cieľov každoročne „nakupovaných“ od neziskových subjektov.⁸⁵ Poniektoré rezorty sa doslova bránia viacročnému financovaniu aktivít NNO, napriek tomu sú rezorty, ktoré už v súčasnosti takéto financovanie uplatňujú (MPSV, MZd, Ministerstvo zahraničných vzťahov).⁸⁶ V Akt. koncepcii sa ďalej už len „zľahka“ uvádza, že problematika financovania NNO, aj keď je veľmi dôležitou otázkou a na úrovni Rady vlády pre NNO priebežne diskutovanou, nepodarilo sa do dnešnej doby nájsť optimálne riešenie tejto situácie. A ja si kladiem otázku, či je vôbec vôľa z oboch strán toto riešenie naozaj nájsť alebo to len strategicky uvádzajú vo svojich koncepcných dokumentoch.

V súvislosti s ekonomickou krízou vláda pristúpila k reštriktívnym opatreniam, a tak väčšina ministerstiev kráti objem finančných prostriedkov určených na dotácie projektov NNO. Tento trend sa týka už prebiehajúceho rozpočtového roka 2009 a je viac než zrejmé, že znižovanie objemu dotačných prostriedkov postihne možno až v neúnosnej miere, rozpočet dotácií na rok 2010.⁸⁷ Problémom však naďalej zostáva neproporčnosť v procese znižovania dotačných balíkov, keď niektoré ministerstvá uplatňujú reštriktívne opatrenia podstatne viac než sa vyžaduje, a to citeľne aj na úkor NNO.⁸⁸ Vynára sa preto otázka, aký dopad bude mať tento trend „nepremysleného“ znižovania finančných prostriedkov, na vládou dlhoročne budované systémy v oblasti naplňovania politických práv menších,

⁸⁵ Koalice nevládek Pardubicka. *Vláda schválila „Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO pro rok 2010“* [online]. Last revision 14th of July 2009 [cit. 2009-08-08]. Dostupné z <<http://www.nevladky.cz/aktuality/2009-07-14-vlada-schvalila-hlavni-oblasti-statni-dotacni-politiky-vuci-nno-pro-rok-2010>>.

⁸⁶ Vláda ČR. *Informace o poskytování dotací na projekty NNO ze státního rozpočtu* [online]. Last revision 27th of July 2009 [cit. 2009-08-08]. Dostupné z <[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/\\$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf)>.

⁸⁷ Koalice nevládek Pardubicka. *Vláda schválila „Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO pro rok 2010“* [online]. Last revision 14th of July 2009 [cit. 2009-08-08]. Dostupné z <<http://www.nevladky.cz/aktuality/2009-07-14-vlada-schvalila-hlavni-oblasti-statni-dotacni-politiky-vuci-nno-pro-rok-2010>>.

⁸⁸ tiež tam.

poskytovania neštátnych sociálnych služieb, v oblasti kultúry či práce s mládežou.⁸⁹ Každé ministerstvo vydáva svoje vlastné metodické predpisy, ktoré sú často každým rokom obnovované. A aj napriek tomu, že by mali vychádzať zo Zásad vlády pre poskytovanie dotácií zo štátneho rozpočtu ČR neštátnym neziskovým organizáciám, často sú s nimi v rozpore a dochádza tak k nesprávnemu nakladaniu s verejnými peniazmi.⁹⁰

V roku 2009 budú aktivity spojené s financovaním integrácie cudzincov financované primárne zo štátneho rozpočtu ČR a finančných nástrojov EÚ (Európsky sociálny fond, Integračný fond, Operačné programy). Finančné prostriedky št. rozpočtu budú činiť presne 23 512 500 Kč.⁹¹ V nasledujúcej tabuľke vidíme rozloženie financií štátneho rozpočtu pre konkrétne rezorty, najviac pochopiteľne prúdi na Ministerstvo vnútra a Ministerstvo práce a sociálnych vecí (podrobnejšie v Prílohe 1). Čo sa týka financovania aktivít NNO, prebieha tromi spôsobmi: štátnou dotačnou politikou, dotáciami mimo št. politiku a zo zdrojov EÚ. Dotácie obvykle nepresahujú 70% rozpočtových výdajov a musia byť kofinancované tiež príjmom dotácie, prispieť zo svojich rozpočtov môžu v rámci záujmu aj kraje a obce.⁹²

⁸⁹ Koalice nevládek Pardubicka. *Vláda schválila „Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO pro rok 2010“* [online]. Last revision 14th of July 2009 [cit. 2009-08-08]. Dostupné z <<http://www.nevladky.cz/aktuality/2009-07-14-vlada-schvalila-hlavni-oblasti-statni-dotacni-politiky-vuci-nno-pro-rok-2010>>.

⁹⁰ Vláda ČR. *Informace o poskytování dotací na projekty NNO ze státního rozpočtu* [online]. Last revision 27th of July 2009 [cit. 2009-08-08]. <[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/\\$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf)>.

⁹¹ Uznesenie vlády ČR č.183 z 11.2.2004 [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/79/usneseni_vlady_126.pdf>.

⁹² Vláda ČR. *Informace o poskytování dotací na projekty NNO ze státního rozpočtu* [online]. Last revision 27th of July 2009 [cit. 2009-08-08] <[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/\\$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf)>.

Tab. 1

Rozdelenie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na realizáciu Koncepce integrácie cudzincov pre rok 2009

Príjemca	Čiastka na rok 2009 (v Kč)
MV	9 737 500
MPSV	7 125 000
MŠMT	4 275 000
MZd	1 425 000
MMR	475 000

Zdroj: Zdroj: MV ČR, prevzaté z „Zpráva o realizaci koncepce integrace cizinců v roce 2008 a návrh dalšího postupu,“ tabuľka spracovaná autorkou

3.5 Proces integrácie na lokálnej úrovni

V oblasti integrácie cudzincov majú orgány územnej samosprávy nezastupiteľnú úlohu. Aktívne by sa mali podieľať na tvorbe koncepcie a samotnej realizácii integrácie na lokálnej úrovni. Vláda sa v tejto oblasti finančne a organizačne spolupodieľa. V roku 2001 boli pre túto potrebu zriadené vo všetkých 73 okresoch a hlavnom meste Praha, **Okresné poradné orgány pre otázku integrácie cudzincov**, zaoberajúce sa otázkou postavenia cudzincov, monitoringom ich situácie v oblasti bývania, vzdelávania, trhu práce a zdravotnej starostlivosti. Následná reforma verejnej správy v roku 2002 ale činnosť týchto poradných orgánov ukončila a odvtedy je systematické zapojenie lokálnej úrovne do integrácie cudzincov systémovo nejednoznačné. V súčasnosti by mali v každom kraji fungovať a riešiť národnostné otázky strediská **Rady pre národnostné menšiny**, nie všade to tak ale je. Už spoločné zásady integračnej politiky EÚ zdôrazňujú, že integrácia prebieha v prvom rade na miestnej úrovni. Vyzdvihuje časté sociálne kontakty cudzincov s občanmi hostiteľskej krajiny, informovanosť domácom o prisťahovalcoch a ich kultúre. Ďalej EÚ v dokumente upozorňuje na možný dopad prisťahovalcov na verejné služby ako je školstvo, sociálne služby na úrovni regionálnej a miestnej správy a potrebu predchádzať poklesu ich kvality. Zákon v súčasnosti neukladá krajom ani obciam povinnosť zaoberať sa problematikou integrácie cudzincov.⁹³ Rada krajov a miest si však dôležitosť a potrebu zapojenia tejto roviny uvedomuje a zapája sa z vlastnej iniciatívy. Existujú rôzne spôsoby ktorými môžu obce a kraje v závislosti na miestnych podmienkach podporiť vzťahy medzi

⁹³ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

cudzincami a štátnymi občanmi.⁹⁴ Zároveň hrajú obce a kraje dôležitú úlohu pri poskytovaní spätnej väzby ústredným orgánom štátnej správy o fungovaní a účinnosti integračnej politiky, a ďalej tiež pri informovaní o situácii, problémoch a postavení cudzincov v danom území.

Aktuálne problémy lokálneho a regionálneho rozmeru integrácie cudzincov sú predmetom pravidelne organizovaného seminára MPSV s krajskými koordinátormi integrácie a zástupcami štatutárnych miest, formou konzultácií prebieha i spolupráca so zástupcami územnej samosprávy.⁹⁵ Ako najväčšia prekážka sa v súčasnosti javí neexistencia volebného práva cudzincov s trvalým pobytom vo voľbách do obcí a krajov, a teda právna úprava zákona o obciach a zákona o krajoch tak len sťažuje efektívne zapojenie obcí a krajov v oblasti integrácie, keďže cudzinci nie sú považovaní za občanov obce, pokiaľ nemajú české štátne občianstvo.

Ako veľmi účinný akt v rámci integrácie na lokálnej úrovni, by nám mohol slúžiť príklad severských zemí, a USA, kde určený pracovník (napr. starosta) predstaví a súčasne privíta novo prichádzajúceho cudzinca všetkým obyvateľom, pozýva ho k účasti na spoločných akciách a i naďalej sa mu osobne venuje. Cudziniec je tak hneď po príchode zapojený do miestnej štruktúry.⁹⁶ Pre nás z tohto príkladu vyplýva, že iniciátorom vzniku sociálnej siete môže byť napríklad aj miestny úrad.⁹⁷

3.6 Neštátne neziskové organizácie

Neštátne neziskové organizácie predstavujú nezávislé lokálne zakotvené subjekty, majúce priamy kontakt s cieľovou skupinou.⁹⁸ V oblasti integračnej politiky štát dopĺňujú a mali

⁹⁴ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

⁹⁵ Uznesenie vlády ČR č.183 z 16.2.2009 ku Správe o realizácii Koncepcie integrácie cudzincov v roku 2008 [online]. Last revision 30th of March 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>>.

⁹⁶ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

⁹⁷ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

⁹⁸ MPSV. *Strategie spolupráce MPSV s NNO v oblasti integrace cizinců*. [online]. Last revision 24th of August 2006 [cit. 08-08-2009]. Dostupné z <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=392>>.

by mu vypomáhať tam, kde na to sám nestačí. Podpora činnosti neštátnych neziskových organizácií a účelových zariadení cirkvi predstavuje od roku 1999 samostatnú oblasť realizácie Koncepcie integrácie cudzincov.⁹⁹ Vláda ČR teda vznik a činnosť nevládných organizácií oficiálne podporuje. Aktualizovaná Koncepcia integrácie cudzincov je založená na spolupráci predovšetkým s neziskovými organizáciami a sociálnymi partnermi. Spolupráca s NNO sa rozvíja postupne formou realizácie projektov na podporu integrácie v rámci koncepcie integrácie najmä v oblastiach, kde sa ťažko uplatňuje vplyv orgánov štátnej správy a samosprávy - v oblasti sociálno-právneho poradenstva, prevencie intolerancie, rasizmu a diskriminácie cudzincov, podpory ich kultúrneho a náboženského života a v rozvoji vzťahov cudzincov a ich komunít s českými občanmi.¹⁰⁰ Nezastupiteľnú úlohu zohrávajú NNO i v oblasti terénnych prác.

Zo skúsenosti vyplýva, že potenciál neštátneho neziskového sektora je v oblasti realizácie integrácie značný, nie len v rámci informovanosti, sociálno-právneho poradenstva, ale taktiež pri upevňovaní vzájomných vzťahov medzi cudzincami a českými občanmi.¹⁰¹ Ako som už uvádzala, NNO majú svoje dôležité zastúpenie najmä v oblasti podpory projektov. V súlade s Koncepciou bolo napr. v období rokov 2000 - 2004 finančne podporených cez 50 projektov, ktorými realizátormi boli najmä neštátne neziskové organizácie, zamerané predovšetkým na otázky informačnej činnosti a sociálno-právneho poradenstva cudzincom, prevencie rasizmu, intolerancie, jazykovú vybavenosť, s dopadom na konkrétne regióny ČR.¹⁰²

Aj napriek vládnej podpore sa zo strany neštátnych organizácií ozýva kritika štátu najmä z dôvodu nedostatočnej štátnej podpory, neuspokojivej spolupráce, nekonceptnej právnej

⁹⁹ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

¹⁰⁰ Archív MV ČR. *Integrace cizinců* [online]. Last revision June 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/integrace2.html>>.

¹⁰¹ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

¹⁰² UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 24. s. 259. ISBN 978-80-87112-12-0.

úpravy nevládných organizácií a nedoceňovanie ich významu.¹⁰³ Aj napriek úsiliu ministerstiev doposiaľ existujú rozdiely medzi mierou účasti NNO v oblasti integrácie cudzincov a vlastnou realizáciou konkrétnych projektov prostredníctvom týchto organizácií.¹⁰⁴ Hlavným problémom, sú, ako inak, financie. NNO nemajú zdroje na zaistenie profesionálov (napr. účtovník, finančný manažér), ktorí by zaistili správny chod organizácie, prostriedky štátu im často slúžia „len“ na úhradu správnych nákladov, chýbajú zdroje na mzdy stálych zamestnancov.¹⁰⁵ Ako sa ďalej v dokumente vlády o informáciách o poskytovaní dotácií NNO, uvádza, poskytovanie dotácií nadáciám, nadačným fondom a obecné prospešným spoločnostiam oficiálne spadajúcim pod NNO, ministerstvá medzi NNO nezahrňujú aj napriek ich transparentnosti a paradoxne nemajú problém podporiť najmenej transparentné občianske združenia.¹⁰⁶ Vždy je ale potrebné obzrieť sa i na druhý breh rieky, ani nevládne organizácie nepracujú efektívne, chýba tu najmä komplexný prístup pokrývajúci všetky potreby, vybudovaný na základe spolupráce a komunikácie medzi jednotlivými organizáciami.¹⁰⁷ Efektívnosť využívania finančných prostriedkov nám priniesie štúdia pripravovaná MPSV, ale už teraz je jasné, že prostriedky by mohli byť využívané o mnoho efektívnejšie. Poradenstvo neziskových agentúr, ich pomoc a sprostredkovanie informácií skutočne využíva len veľmi malé percento cudzincov, čo je naozaj škoda a svojím spôsobom aj hanba pre tieto organizácie. Naučiť sa účinne operovať aj s tým „málom“ od štátu, namiesto plytvania na neadekvátne projekty sa ešte musia poniektoré NNO naučiť. Chýba aj autorita, ktorá by na ich efektivitu skutočne dohliadala.

Podľa slov Michaela Kocába, súčasného ministra vlády pre ľudské práva, poskytovanie dotácií na projekty NNO trpí už mnoho rokov hlavne procesnými problémami.¹⁰⁸ Ako

¹⁰³ DRAHOZAL, J. *Integrace cizinců*. Brno, 2006. s. 39-40. 69 s. Bakalárska práca na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity na katedre sociálnej pedagogiky. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Lenka Gulová.

¹⁰⁴ Archív MV ČR. *Integrace cizinců* [online]. Last revision June 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/integrace2.html>>.

¹⁰⁵ Vláda ČR. *Informace o poskytování dotací na projekty NNO ze státního rozpočtu* [online]. Last revision 27th of July 2009 [cit. 2009-08-08] <[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/\\$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf)>.

¹⁰⁶ tiež tam.

¹⁰⁷ DRAHOZAL, J. *Integrace cizinců*. Brno, 2006. s. 39-40. Bakalárska práca na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity na katedre sociálnej pedagogiky. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Lenka Gulová.

¹⁰⁸ Procesy málo rešpektujú hlavne špecifiká cash flow u takýchto typov organizácií.

d'alej rozvíja, tieto problémy v oblasti procesov poskytovania dotácií boli často krát závažnejšie, než sám objem dotácií a jeho prípadná nedostatočnosť.¹⁰⁹ Hlavné problémy vidí v:

- doposiaľ nevyjasnenom pojme NNO, čo je a čo nie je považované za verejne prospešné
- nevhodnom harmonograme poskytovania a priznávania dotácií, keď k faktickému uvoľneniu financií dochádza často až v druhej polovici roku, od ktorého počiatku môžu byť financie čerpané a NNO nemajú prostriedky na predfinancovanie projektov
- disproporcii jednotlivých podporovaných oblastí¹¹⁰
- nedodržovaní Zásad vlády v oblasti štátnej dotačnej politiky.¹¹¹

Ako sa píše v Uznesení vlády k realizácii Koncepcie integrácie cudzincov z roku 2009, v súčasnosti prebieha medzi MPSV a NNO priebežná komunikácia; témou sú predovšetkým skúsenosti a poznatky NNO z práce s cudzincami, informácie o priebehu aktivít NNO, programy výberového dotačného konania MPSV, výuka a skúšky z českého jazyka, distribúcia informačných materiálov, zameranie budúcich projektov realizovaných za podpory európskych fondov apod. Za významný tiež považujem krok MPSV, keď v oblasti výskumu zadalo spracovať štúdiu „Efektivita služieb poskytovaných neštátnymi neziskovými organizáciami v oblasti integrácie cudzincov“.

Menší počet organizácií participujúcich na realizácii Koncepcie integrácie cudzincov na území ČR sú i naďalej výzvou orgánom štátnej správy a územnej samosprávy k podpore

¹⁰⁹ Koalice nevládek Pardubicka. *Vláda schválila „Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO pro rok 2010“* [online]. Last revision 14th of July 2009 [cit. 2009-08-08]. Dostupné z <<http://www.nevladky.cz/aktuality/2009-07-14-vlada-schvalila-hlavni-oblasti-statni-dotacni-politiky-vuci-nno-pro-rok-2010>>.

¹¹⁰ Takmer žiadne dotačné prostriedky nie sú vypisované na oblasť ochrany ľudských práv či pomoc handicapovaným.

¹¹¹ Vláda ČR. *Informace o poskytování dotací na projekty NNO ze státního rozpočtu* [online]. Last revision 27th of July 2009 [cit. 2009-08-08] <[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/\\$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf)>.

rozvoja činnosti NNO v oblasti integrácie smerom k dlhodobým aktivitám a celoplošnému porovnateľnému zameraniu ich činnosti.¹¹²

Oficiálne znenie Stratégií spolupráce MPSV s NNO je uvedené v prílohe 2.

Príklady neštátnych neziskových organizácií riešiacich problematiku integrácie cudzincov:

- Humanistické centrum Dialog, o.s.
- Centrum pro integraci cizinců, o.s.
- Sdružení pro integraci a migraci
- Evropská kontaktní skupina v České republice
- OPIM o.s. - Organizace pro podporu integrace menšin
- Podpora integrace menšin, o.s.
- Stejná rodina
- Ukrajinská iniciativa v ČR.

3.7 Pokroky integračného procesu¹¹³

V roku 2008 vstupuje do platnosti Vyhláška č. 348/2008 Sb., o výuke a skúškach znalosti českého jazyka pre účely získania povolenia k trvalému pobytu na území Českej republiky, ktorá už legislatívne zakotvuje podmienku znalosti českého jazyka na úrovni A1 spoločného Európskeho referenčného rámca,¹¹⁴ uverejňuje aj zoznam viac než 50 inštitúcií po celej republike, oprávnených k vydaniu takéhoto osvedčenia. Výskumný pedagogický ústav v spolupráci s ministerstvami zriadil pri tejto príležitosti bezplatnú telefonickú linku v češtine, angličtine a ruštine, a tiež sprístupnil špeciálne internetové stránky s informáciami k skúške z češtiny pre trvalý pobyt. Distribuované sú aj informačné letáky hneď v niekoľkých jazykových variantoch (česko-ruský, česko-anglický, česko-vietnamský, česko-mongolský a česko-ukrajinský). Prvé vykonanie skúšky je pre cudzinca bezplatné, v prípade neúspechu ju môže opakovať už na vlastné náklady. Vydané boli ďalej informačné brožúry zaoberajúce sa problematikou prístupu k vzdelaniu a k trhu

¹¹² Archív MV ČR. *Integrace cizinců* [online]. Last revision June 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/integrace2.html>>.

¹¹³ Uznesenie vlády ČR č.183 zo 16.2.2009 ku Správe o realizácii Koncepcie integrácie cudzincov v roku 2008 [online]. Last revision 30th of March 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>>.

¹¹⁴ Nevzťahuje sa na občanov EÚ, ani ich rodinných príslušníkov a niektoré ďalšie stanovené prípady.

práce. Hlavným nástrojom koordinácie bola Komisia ministra práce a sociálnych vecí pre integráciu cudzincov (ďalej Komisia). V rámci jednotlivých rezortov, Ministerstvo kultúry podporilo viacero projektov zameraných na prezentáciu kultúrnych a náboženských aktivít cudzincov (koncerty, prednášky, semináre, výstavy a pod.), ďalej sa tiež zameralo na školenia a podporu publikačnej činnosti zaoberajúcou sa integráciou cudzincov. Ministerstvo pre miestny rozvoj v spolupráci s Portálom verejnej správy ČR plánovalo už od februára tohto roku spustiť informačný portál v jazykových mutáciách, ktoré by odpovedali jazykom najrozšírenejších skupín žijúcich v ČR. Jednalo by sa najmä o rezortné informácie týkajúce sa bytovej politiky a podpory bývania. Portál som však nedohľadala a žiadne ďalšie informácie týkajúce sa jeho prípravy tiež nie, zrejme ich zmrazila súčasná kríza.. Portál verejnej správy akurát zaviedol novú kolonku „Cudzinec,“ prístupnú však len v českom a anglickom jazyku, podávajúcu skôr „turistické“ ako praktické informácie pre cudzincov. MMR sa však podarilo vydať informačnú publikáciu riešiacu problematiku bývania v štyroch jazykoch. MPSV ako bývalý koordinátor realizácie Koncepcie integrácie cudzincov podporilo 22 projektov najvyššou sumou spomedzi všetkých ministerstiev, a to viac ako 10 mil. Kč.

Ďalej do platnosti vstúpila novela č. 382/2008 Zb., znižujúca administratívnu náročnosť povoľovania zamestnania cudzincov v ČR a od roku 2009 sa zaviedla tzv. zelená karta - povolenie k pobytu na území ČR za účelom zamestnania, ktorá by mala cudzincom za splnenia podmienok uľahčiť zamestnávanie v ČR. Cudzinci ďalej v prípade straty zamestnania pred uplynutím povolenia, majú, po novom, možnosť pobývať pri splnení určitých podmienok na území ČR po dobu 60 dní (tzv. ochranná lehota), za účelom hľadania nového zamestnania.¹¹⁵ Čo sa týka pracovníkov správy, úrady práce s cieľom zvýšiť jazykové schopnosti svojich zamestnancov, ponúkajú kurzy anglického a nemeckého (!) jazyka, o ruštinu vraj nebol záujem. Ministerstvo priemyslu a obchodu schválilo v rámci legislatívnych opatrení zákon upravujúci živnostenské podnikanie, mal by znížiť administratívnu náročnosť podnikateľov a urýchliť ich vstup na trh. Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy prišlo s návrhom možnej zmeny školského zákona, ktorý by zaistil bezplatnú výuku češtiny nie len deťom cudzincov z krajín EÚ ako je tomu doposiaľ, ale i deťom cudzincov z tretích zemí. Ako uvádza uznesenie, Národný inštitút

¹¹⁵ Uznesenie vlády ČR č.183 z 16.2.2009 ku Správe o realizácii Koncepcie integrácie cudzincov v roku 2008 [online]. Last revision 30th of March 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>>.

pre ďalšie vzdelávanie radí problematiku výuky cudzincov, multikultúrnej výchovy a výuky českého jazyka ako cudzieho jazyka medzi trvalé priority ďalšieho vzdelávania učiteľov. Ministerstvo zdravotníctva (ďalej MZd) zahájilo projekt multimediálnej prezentácie v zmysle informovať cudzincov o aktuálnom systéme starostlivosti o zdravie v ČR. Cieľom je uľahčenie orientácie v zdravotnej starostlivosti v prípade potreby. MZd tiež odštartovalo umožnenie výuky českého jazyka pre tých cudzincov z tretích zemí, ktorí prejavia záujem v rezorte zdravotníctva pracovať. Ďalším dôležitým posunom bolo, keď Ministerstvo vnútra prebralo od januára tohto roku od Riaditeľstva služby cudzineckej polície, kompetencie rozhodovania o žiadostiach o udelenie trvalého pobytu, od roku 2013 plánuje prevziať i agendu vydávania povolení k dlhodobému pobytu.¹¹⁶ Koncom júla tohto roka vyšla v Zbierke zákonov nová podoba Antidiskriminačného zákona, (pred tým vetovaného prezidentom), s platnosťou od septembra rovnakého roku. Či prinesie viac pozitív alebo negatív ukáže len čas, každopádne vytvára právne vedomie o tom, čo je správne a vedie k zmenám postojov jednotlivcov v spoločnosti. Ako antidiskriminačný orgán bude fungovať Verejný ochranca práv. Diskutuje sa i o postupnom zriadení centier na podporu integrácie cudzincov v jednotlivých krajoch ČR, tzv. Integračných centier. Predpokladá sa, že počas roka 2009 bude založených prvých šesť Centier, a to v Plzni, Brne, Zlíne, Ústí nad Labem, Pardubicích a Ostrave.¹¹⁷ Pre zaujímavosť tiež uvediem realizáciu projektu „Polícia pre všetkých,“ kde bolo v šk. roku 2009/2010 prijatých na policajné školy 18 žiakov - cudzincov, ukrajinskej, vietnamskej, kubánskej, moldavskej a dokonca i kazašskej národnosti.¹¹⁸

Nesmieme ale zabúdať ani na druhú stranu mince. Podľa štatistík sa kurzov českého jazyka v rámci rekvalifikácie zúčastnilo v roku 2006 len cca 1,2% cudzincov, z evidencie úradu práce, v roku 2007 1,7% . V roku 2008 bolo v evidencii úradov práce 9 435 uchádzačov o zamestnanie z radov cudzincov, z tohto počtu ich 120 prejavilo záujem o kurz českého

¹¹⁶ MV ČR. *Migrační a azylova politika* [online]. Last revision 12th of February 2009 [cit. 2009-08-05]. Dostupné z < <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx>>.

¹¹⁷ Uznesenie vlády ČR č.183 z 16.2.2009 ku Správe o realizácii Koncepcie integrácie cudzincov v roku 2008 [online]. Last revision 30th of March 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>>.

¹¹⁸ tiež tam.

jazyka, tj. cca 1,3 %.¹¹⁹ Kurzu sa zúčastnilo 50 cudzincov. Do šiestich mesiacov po absolvovaní kurzu sa umiestnilo 24 cudzincov. Vzhľadom k týmto číslam si kladím otázku, na ktorej strane je chyba. Výhoda absolvovania kurzu českého jazyka pre uchádzačov o zamestnanie je predsa jasná, no mnohí cudzinci ju zjavne za potrebnú nepovažujú, je to chyba ich nedostatočnej motivácie? Alebo je realizácia Koncepcie veľmi strnulá a štát nereaguje dostatočne flexibilne a včas?

3.7.1 Ciele do budúcnosti

Už od polovice minulého roka dochádza na území ČR k novému vývoji cudzineckej problematiky. Ich počet značne narástol a mení sa aj ich skladba, (napr. robotníkov z Ukrajiny a Bulharska ubudlo, zatiaľ čo Vietnamcov a Mongolov pribúda). Prudko teda narastá najmä pracovná migrácia, koncentrácia cudzincov je preto hustá najmä v oblasti priemyselných zón (Praha, Brno, Plzeň, Mladá Boleslav). Miestna správa ani obyvateľstvo na to však nie sú pripravení a je treba počítať s narastaním napätia. Vláda vo svojom uznesení ďalej konštatuje, že doterajšie integračné opatrenia sú nedostačujúce a za ciele do ďalšieho obdobia si predovšetkým kladie:

- predchádzať vytváraniu uzavretých komunít imigrantov, ich spoločenskej izolácii a sociálnemu vylúčeniu formou včasnej, adresnej, dostupnej a zodpovedajúcej ponuky integračných opatrení
- prostredníctvom Integračných centier zaistiť implementáciu integračnej politiky na regionálnej a lokálnej úrovni
- motivovať cudzincov k osvojeniu si českého jazyka
- dôraz na integráciu osôb druhej a tretej generácie
- prehlbovanie a rozširovanie výuky českého jazyka detí - cudzincov i dospelých
- zabezpečenie kurzov socio-kultúrnej orientácie v českom prostredí
- naďalej zvyšovať informovanosť a vzájomný dialóg cudzincov a českých občanov
- stabilizovať relevantnosť štatistických údajov o cudzincoch
- riešenie problematiky zdravotného poistenia cudzincov s dlhodobým pobytom
- znížiť administratívnu náročnosť, obmedziť byrokratické praktiky.

¹¹⁹ Uznesenie vlády ČR č.183 z 16.2.2009 ku Správe o realizácii Koncepcie integrácie cudzincov v roku 2008 [online]. Last revision 30th of March 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>>.

Jednoducho povedané, politika integrácie cudzincov bude, podľa slov MV ČR, naďalej spočívať najmä na praktickej spolupráci všetkých, ktorí môžu prispieť k úspešnému priebehu integrácie, na efektívite integračných opatrení a na rozvoji občianskej spoločnosti.

4 CUDZINEC VERZUS ČESKÁ SPOLOČNOST

4.1 Podmienky¹²⁰

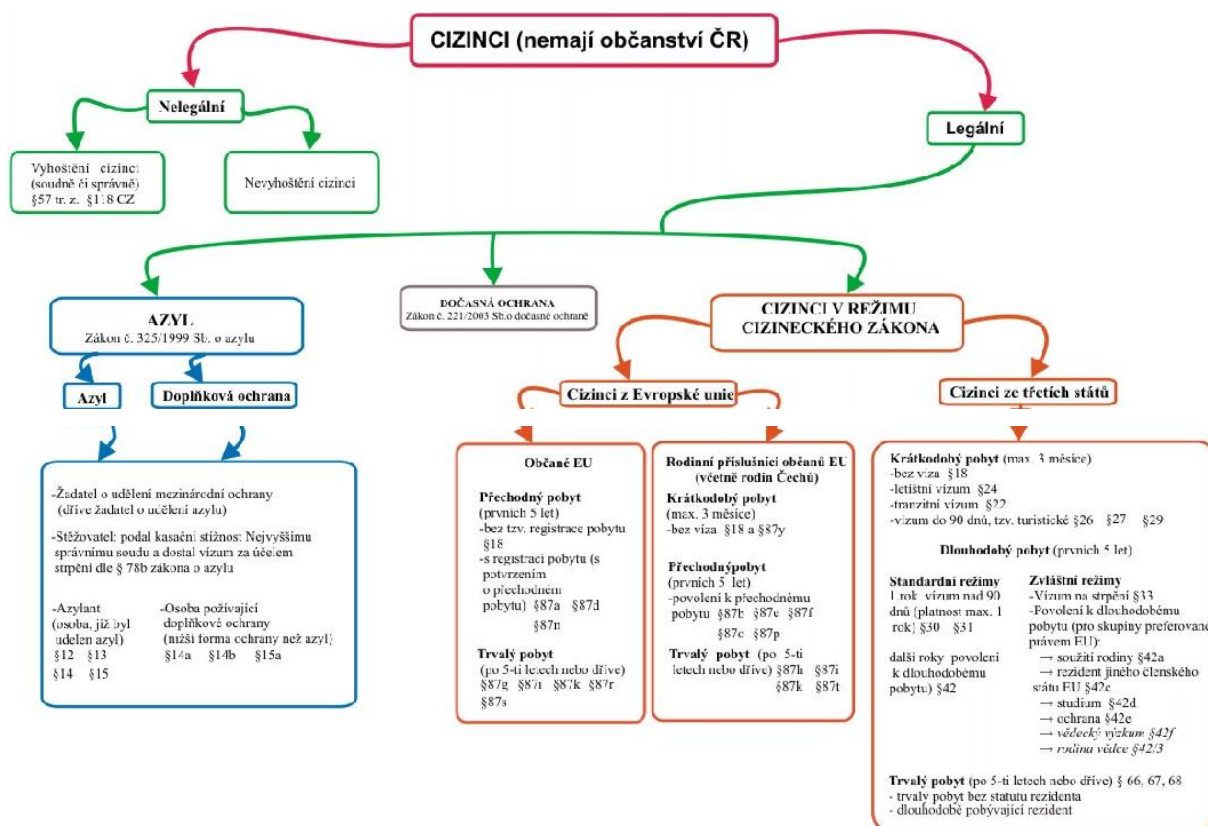
Podmienky vstupu a pobytu cudzincov na území ČR upravuje Zákon o pobytu cizinců na území České republiky (č. 326/1999 Sb., ve znění pozdější předpisů – tzv. „cizinecký zákon“) a jednotlivé predpisy a vyhlášky k nemu.¹²¹ Zákon určuje, že bez zvláštného individuálneho administratívneho povolenia smú na území ČR pobývať len vymedzené skupiny cudzincov (napr. občania EÚ, občania štátov, s ktorými sa ČR dohodla na bezvízovom styku).¹²² Cudzinci pobývajúci na území ČR bez príslušného oprávnenia sa dopúšťajú nelegálneho pobytu, a teda porušenia zákona. Nelegálny pobyt zákon zbytočne komplikovane, definuje pre cudzinca, ktorý, citujem: *„se zdržuje na území po uplynutí platnosti víza nebo doby pobytu na území stanovené vízem nebo bez víza, či k tomu není oprávněn*. Cudziniec je následne povinný niesť sankcie vo forme pokuty, správneho vyhostenia, obmedzenia slobody, zákazu vstupu na územie apod. Prehľadná schéma legálnych i nelegálnych pobytov sa nám naskytuje na tomto obrázku.

¹²⁰ Zákon č. 326/1999 Sb. ze dne 30. listopadu 1999 ve znění pozdější předpisů, o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

¹²¹ MV ČR. *Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky* [online]. Last revision 7th of July 2009 [cit. 2009-08-01]. Dostupné z < <http://www.mvcr.cz/clanek/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince-podminky-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>>.

¹²² ČIŽINSKÝ, P. *Nelegalita pobytu cizinců a trestní sankce* [online]. Last revision 30th of July 2008 [cit. 2009-08-05]. Dostupné z < <http://domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/pobyt-v-cr/nelegalita-pobytu-cizincu-a-trestni-sankce>>.

Obr. 2 Schéma možných typov pobytov cudzincov na území ČR



Zdroj: www.diskriminace.cz

Vo veciach povoľovania pobytu cudzincov na území ČR a udeľovania víz vykonáva štátnu správu Ministerstvo zahraničných vecí, Ministerstvo vnútra a Cudzinecká polícia. V prvom rade je potreba odlíšiť jednotlivé skupiny cudzincov pre ktorých platia odlišné podmienky vstupu a pobytu na území ČR. Zákon rozlišuje:

- **občania EÚ** (využívajúci právo Spoločenstva na voľný pohyb) – rovnaký režim sa uplatňuje i voči obyvateľom Islandu, Nórska, Lichtenštajnska a Švajčiarska
- **občania tretích zemí - rodinní príslušníci občanov EÚ** (rovnaký režim sa uplatňuje i voči rodinným príslušníkom občanov Islandu, Nórska, Lichtenštajnska a Švajčiarska)
- **občania tretích zemí.**

Zákon sa pochopiteľne nevzťahuje na cudzincov, ktorí požiadali o medzinárodnú ochranu formou azylu, dočasnú ochranu na území alebo zvláštného právneho predpisu. O nich pojednávajú iné právne normy.

Cudzincom sa rozumie fyzická osoba, ktorá nie je občanom Českej republiky, vrátane občana Európskej Únie.¹²³ K pobytu na území ČR v závislosti na jeho dĺžke sa musí osoba preukázať cestovným dokladom (občania EÚ a ich rodinní príslušníci aj iným dokladom), prípadne povolením k pobytu a v prípade, že osoba podlieha vízovej povinnosti, predkladá aj vízum. Cudziniec môže na území ČR pobývať bez víza, na základe prechodného, dlhodobého víza, (diplomatického alebo zvláštneho). V určitých prípadoch sa vyžaduje preukázanie prostriedkov k pobytu, ktoré sa odvádza od konkrétnych násobkov životného minima v závislosti na dĺžke pobytu. Cudziniec má právo požiadať o udelenie prechodného, dlhodobého následne trvalého pobytu, pri splnení stanovených podmienok i občianstva ČR. Po 5 rokoch nepretržitého pobytu na území ČR má cudziniec právo zažiadať o trvalý pobyt, je povinný predložiť náležitosti typu: doklad o zaistení prostriedkov k trvalému pobytu, výpis z Registra trestov, doklad o zaistení ubytovania, doklad o znalosti českého jazyka apod. Po splnení podmienok a lehôt, Ministerstvo následne vydá cudzincovi preukaz a potvrdenie o povolení k trvalému pobytu na území. Preukaz sa vydáva s dobou platnosti na 10 rokov a o rovnakú dobu je možné ho, i opakovane, predĺžiť. Ministerstvo v rozhodnutí o povolení k trvalému pobytu priznáva cudzincovi právne postavenie dlhodobo pobývajúceho rezidenta v EÚ, čo svedčí o tom, že cudziniec splnil zákonom stanovené podmienky, nenarušil závažným spôsobom verejný poriadok a preukázal zaistenie prostriedkov k trvalému pobytu. Nadobudnutím štátneho občianstva ČR, platnosť povolenia, samozrejme zaniká, cudziniec sa stáva právoplatným občanom ČR. Cudziniec je ďalej povinný nahlásiť orgánu každú zmenu týkajúcu sa zmeny priezviska, osobného stavu, údajov v cestovnom doklade apod. Na území ČR je samozrejme oprávnený pobývať len na základe platného cestovného dokladu alebo víza. Čo sa týka inštitúcie manželstva občana ČR s cudzincom, cudziniec ním môže nadobudnúť výhodnejšie postavenie formou získania štatútu rodinného príslušníka občana EÚ, prípadne zažiadať o trvalý pobyt. Práve kvôli tomu, je uzatváraných množstvo fiktívnych sobášov, pre získanie výhod plynúcich z manželského zväzku s českým občanom.

Zamestnávanie cudzincov na území ČR upravuje Zákonník práce a Zákon o zamestnanosti. Úpravy však podliehajú medzinárodnému súkromnému právu. Výhodnejšie postavenie, nie len v tejto oblasti, majú pochopiteľne cudzinci, ktorí už majú na území ČR trvalý pobyt.

¹²³ Zákon č. 326/1999 Sb. ze dne 30. listopadu 1999 ve znění pozdější předpisů, o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Pri výbere zamestnania nie sú, až na výnimky takmer vôbec obmedzovaní (zvýhodnení sú napr. aj pri zaobstarávaní nehnuteľností). V opačnom prípade, ak cudzinec nemá trvalý pobyt, môže na území ČR vykonávať prácu za predpokladu platného pracovného povolenia, príp. platného víza k pobytu za účelom zamestnania (pre občanov EÚ platia iné podmienky).¹²⁴

Nadobudnutie štátneho občianstva, je oficiálne najvyšším stupňom integrácie cudzinca do štruktúr Českej republiky.¹²⁵ Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že prináša len výhody, no nie vždy to tak je. V porovnaní s trvalým pobytom, nadobudnutím občianstva, občan ďalej získava plnohodnotné volebné právo (t.j. aktívne i pasívne) a je považovaný za českého občana bez povinnosti preukazovať sa cestovným dokladom. Čo sa týka nadobúdania občianstva narodením, v ČR sa uplatňuje zásada určovania občianstva podľa občianstva rodičov (tzv. "ius sanguinis" - právo krvi).¹²⁶ Získanie českého občianstva komplikuje mnoho podmienok, zákon je v tomto ohľade dosť striktný a dovoľm si tvrdiť, že v rámci EÚ neodráža realitu, keď medzi občanmi EÚ a cudzincami z tretích krajín nerobí, prakticky, žiaden rozdiel.¹²⁷ Podmienkou je minimálne 5 rokov trvalého pobytu v ČR a vzdanie sa predošlého štátneho občianstva, často krát tak cudzincov stavia do nechcenej situácie neponechania si aj ich pôvodného občianstva, nehovoriac o desaťtisícovom správnom poplatku. Len pre ilustráciu, v roku 2006 bolo uznaných 2346 žiadostí o české štátne občianstvo. Pôvodného občianstva sa najviac vzdalo Slovákov, Ukrajincov a Rumunov. Prvú päťku predošlých občianstiev uzatvárajú Kazakstan a Ukrajina.¹²⁸ Riaditeľstvo služby cudzineckej polície prevádzkuje informačný systém s údajmi o cudzincoch v rozsahu svojej pôsobnosti. Nasledujúci graf vývoja počtu uznaných

¹²⁴ BOUŠKOVÁ, P. *Postup cizince směřující k realizaci jeho zaměstnání na území ČR* [online]. Last revision 30th of August 2006 [cit. 2009-08-05]. Dostupné z < <http://domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/zamestnani/mpsv-postup-cizince-smerujici-k-realizaci-jeho-zamestnani-na-uzemi-cr> >.

¹²⁵ Zákon č. 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, v plat.znění.

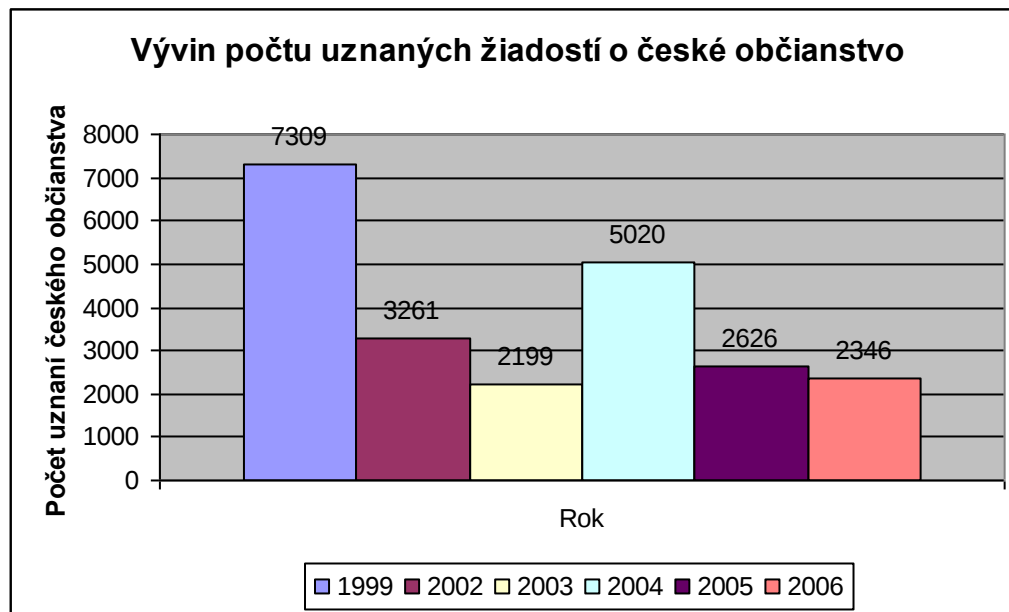
¹²⁶ ČIŽINSKÝ, P. *Státní občanství* [online]. Last revision 4th of August 2006 [cit. 2009-08-05]. Dostupné z <<http://domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/statni-obcanstvi/statni-obcanstvi>>.

¹²⁷ *Prechodný pobyt, trvalý pobyt, občianstvo - a k čomu to slúži* [online]. Last revision 1st of August 2006 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://www.somvpraha.sk/prechodny-pobyt-trvaly-pobyt-obcianstvo-a-k-comu-to-sluzi> >.

¹²⁸ EUROSTAT. *Acquisition of citizenship in EU* - Issue Nb.108/2008 [online]. Last revision 10th of December 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-108/EN/KS-SF-08-108-EN.PDF >. ISSN 1977-0316.

žiadostí o české občianstvo len potvrdzuje strnulosť, a nie len administratívnu náročnosť tohto procesu.

Graf 2 Vývin počtu kladne vybavených žiadostí o štátne občianstvo ČR



Zdroj: EUROSTAT, Acquisition of citizenship in the EU (2008), graf spracovaný autorkou

4.2 Postavenie cudzincov v ČR

Česká republika zažíva podľa štatistík najvyšší medziročný nárast cudzineckej populácie.¹²⁹ V roku 2008 sa počet legálne sa zdržujúcich cudzincov na území ČR vyšplhal na 430 000 tisíc, najväčší nárast bol zaznamenaný najmä v oblasti pracovnej migrácie.¹³⁰ Samotný vývoj počtu cudzincov v ČR môžeme rozdeliť do dvoch základných období, a to obdobia rokov 1994 - 1999 a 2000 - 2005.¹³¹ Pre obdobie deväťdesiatych rokov bol charakteristický viac než dvojnásobný nárast počtu evidovaných cudzincov zhruba zo 100 000 na 200 000. Zlomový rok 2000 priniesol nový zákon o pobyte cudzincov na území

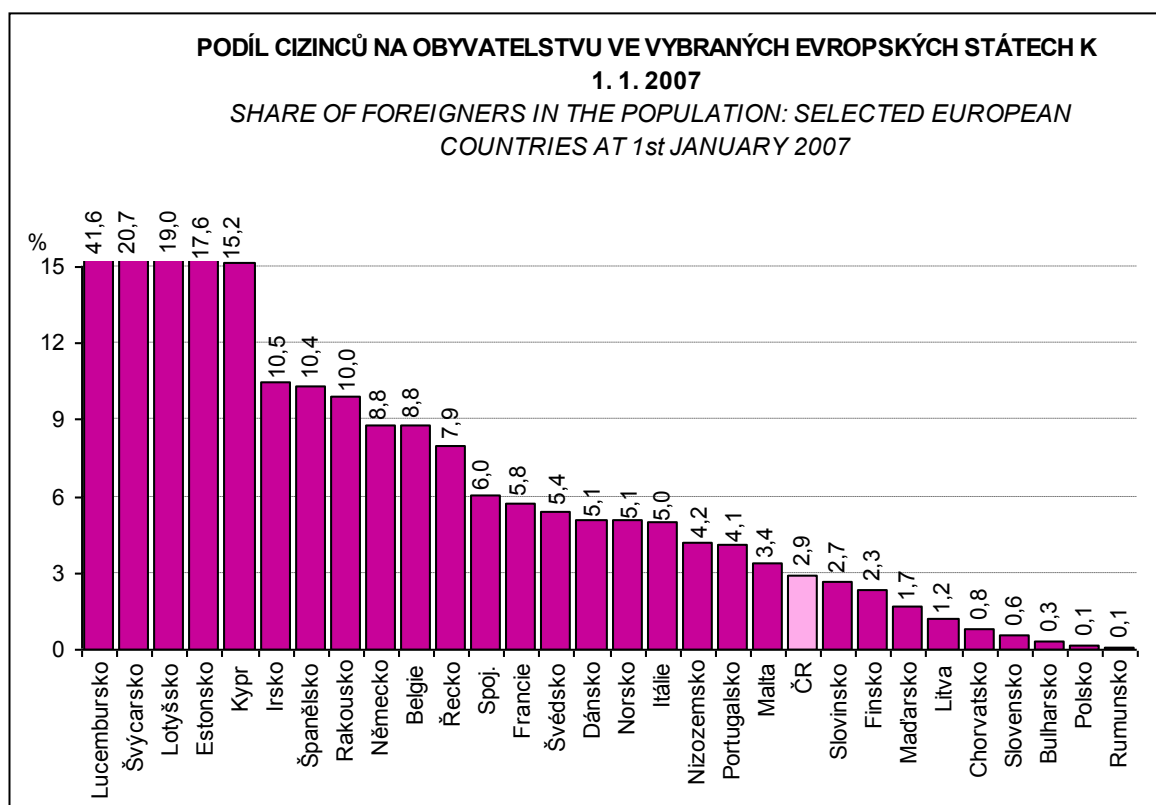
¹²⁹ Uznesenie vlády ČR č.183 z 16.2.2009 ku Správe o realizácii Koncepcie integrácie cudzincov v roku 2008 [online]. Last revision 30th of March 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>>.

¹³⁰ tiež tam.

¹³¹ ČSÚ. *Profil cizincu v ČR* [online]. Last revision 9th of January 2007 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/\\$File/13770601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/$File/13770601.pdf)>.

ČR,¹³² táto legislatívna úprava zapríčinila pokles približne o 30 000 cudzincov.¹³³ Nasledujúci rok boli niektoré ustanovenia poopravené a spustila sa tak ďalšia, už miernejšia vlna imigrácie do ČR. V porovnaní s ostatnými členskými štátmi Európskej Únie, sa Česká republika ešte stále radí ku krajinám s relatívne nízkym počtom cudzincov. V roku 2006 podiel cudzincov na obyvateľstvo činil 2,9%.¹³⁴

Graf 3 Podiel cudzincov na obyvateľstvo vo vybraných európskych štátoch k 1.1.2007



Zdroj: ČSÚ (2008), prevzaté z „Cizinci v ČR 2008“

Dôležitejší je ale fakt, že ČR sa spolu so Slovinskom, Portugalskom a Rumunskom radí k členským štátom s najvyššou mierou imigrantov z nečlenských krajín EÚ (cca 83%), ako

¹³² Zákon č. 326/1999 Sb. o pobyte cizinců na území ČR.

¹³³ ČSÚ. *Profil cizincu v ČR* [online]. Last revision 9th of January 2007 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/\\$File/13770601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/$File/13770601.pdf)>.

¹³⁴ ČSÚ. *Cizinci v regionech ČR 2006* [online]. Last revision 9th of January 2007 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/\\$File/13770601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/$File/13770601.pdf)>.

ukazuje nasledujúca tabuľka. Imigranti z Ukrajiny majú, už tradične, v republike najväčšie zastúpenie.¹³⁵

Tab. 2 Medzinárodná imigrácia vybraných členských štátov EÚ v roku 2006

	Foreign migration	Of which (%)	
		EU 27 citizens	Non-EU 27 citizens
EU 27	3 000 000	40	60
Spain	803 000	38	62
Germany	558 500	57	43
United Kingdom	451 700	31	69
Italy	392 800	26	74
Austria	85 400	53	47
Belgium	68 800	51	49
Austria	85 400	53	47
Ireland	84 400	77	23
Czech Republic	66 100	17	83
Portugal	27 700	16	84
Slovenia	18 300	10	90
Romania	7 700	14	86

Zdroj: EUROSTAT (2008), tabuľka vypracovaná autorkou

Prichádzajúci imigranti majú pochopiteľne celý rad odlišných charakteristík. Výrazne prevyšuje podiel počtu mužov, percentuálne zastúpenie žien je niečo cez 40%.¹³⁶ Z hľadiska veku je dominantnou skupinou kategória medzi 30-35 rokmi, čo poväčšine odzrkadľuje ekonomický motív migrácie.¹³⁷ Poukazuje na to graf v prílohe 3.

Rozdiely môžeme pozorovať aj v úrovni vzdelania a spôsobe ekonomickej aktivity prichádzajúcich cudzincov. Približne 30% štátnych občanov Poľska a Vietnamu v ČR má len základné vzdelanie.¹³⁸ Naopak 44% občanov Ruska prichádzajúcich do ČR má vysokoškolské vzdelanie.¹³⁹ Čo sa týka ekonomickej aktivity, takmer 100% občanov

¹³⁵ EUROSTAT. *Immigration in the EU-27 in 2006* [online]. Last revision 18th of November 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/3-18112008-EN-AP.PDF>>.

¹³⁶ Vlastný prepočet z dat ČSÚ.

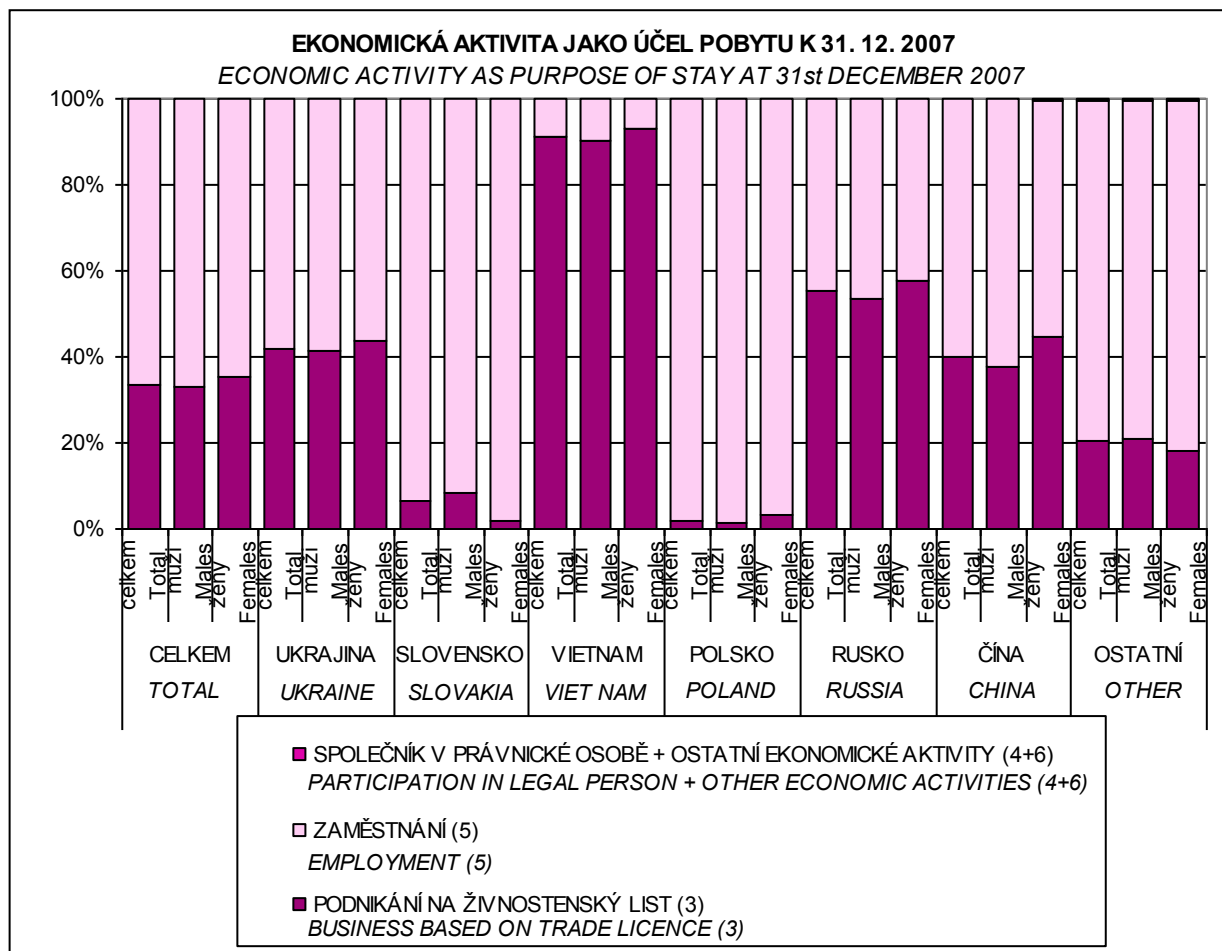
¹³⁷ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

¹³⁸ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

¹³⁹ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

z Vietnamu podniká na živnostenský list, zatiaľ čo takmer 100% občanov z Poľska a Slovenska je v zamestnaneckom pomere.¹⁴⁰ K najfrekvencovanejším motívom príchodu imigrantov patrí teda práca alebo založenie rodiny v novom prostredí, zvýšenie životnej úrovne.

Graf 4 Ekonomická aktivita cudzincov ako účel pobytu k 31.12.2007



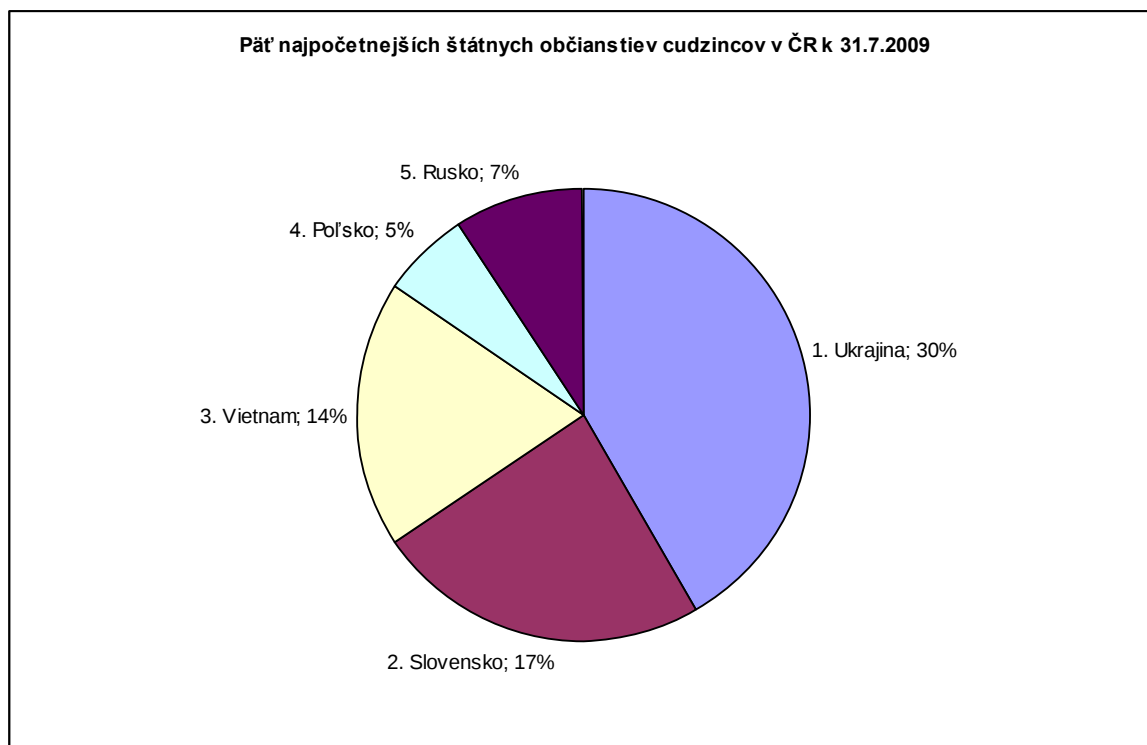
Zdroj: ČSÚ (2008), prevzaté z „Cizinci v ČR 2008“

Podľa dostupných informácií, Riaditeľstvo služby cudzineckej polície MV ČR evidovalo k 31. 7. 2009 v Českej republike presne 439 762 cudzincov, z toho 176 508 s trvalým pobytom, 263 254 cudzincov s niektorým z typov dlhodobých pobytov nad 90 dní. Najčastejšie zastúpenými občanmi sú občania Ukrajiny (133 773) a Slovenska (76 956). Tretie miesto obsadili Vietnamci s počtom zástupcov 60 998, po nich nasledujú Rusi, ktorých sa na území ČR zdržiava 29 142, a nakoniec Poliaci s 20 700 osobami. Toto

¹⁴⁰ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

zloženie cudzincov z hľadiska štátneho občianstva pretrváva s malými zmenami už od roku 1997.¹⁴¹ Percentuálne zastúpenie týchto národnostných menšín žijúcich v ČR zobrazuje nasledujúci graf.

Graf 5 Päť najpočetnejších štátnych občianstiev cudzincov v ČR k 31.7.2009



Zdroj: MV ČR, Služba cizinecké policie , graf spracovaný autorkou z vlastných výpočtov podľa štatistík

4.2.1 Okom českého občana

Stále zvyšujúci sa podiel cudzincov v ČR nie je očami českých občanov zrovna vnímaný ako pozitívny jav. Aj keď podiel tých, ktorí ich príchod vnímajú pozitívne jemne narastá, oproti minulým rokom zostáva česká spoločnosť stále voči otázke migrácie a usídľovaniu sa cudzincov na našom území názorovo relatívne uzavretá.¹⁴² Na druhej strane, ako pojednáva Aktualizovaná Koncepcia, je však pozitívne zistenie, že česká spoločnosť je za priznanie všetkých práv, vrátane možnosti získať štátne občianstvo, tým cudzincom, ktorí sa do českej spoločnosti postupne integrujú a chcú integrovať. Českí občania sú za odstránenie zbytočných administratívnych úkonov, a tiež zlepšenie transparentnosti

¹⁴¹ ČSÚ. *Cizinci v regionech ČR 2006* [online]. Last revision 9th of January 2007 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/\\$File/13770601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/$File/13770601.pdf)>.

¹⁴² MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

imigračnej politiky. V princípe však v spoločnosti panujú xenofóbne prejavy voči vyčleneným skupinám cudzincov najmä v obave o bezpečnosť. Obecne si prích cudzincov automaticky spájame s celkovým poklesom bezpečnosti vo vnútri štátu.¹⁴³ Obavy sú tiež spojené s negatívnymi ekonomickými vplyvmi (podvody, mafie). Pre českú spoločnosť je typické vyvíjanie asimilačných tlakov na cudzincov, v podobe mylnej predstavy takmer úplného prispôsobenia sa českej spoločnosti s minimálnym zachovaním si vlastnej identity. Relevantná je v našich pomeroch tiež otázka silného odlišovania postoja k cudzincovi na základe jeho pôvodu. Napr. nemeckých občanov a imigrantov z ázijských krajín príliš v oblúbe nemáme.¹⁴⁴ Gabal (1999) rozlišuje v zásade tri skupiny cudzincov ku ktorým Česi zachovávajú rozdielne postoje:

- I. **„kapitáloví cudzinci“ (Američania, Francúzi)** - u tejto skupiny dominujú hospodárske prínosy a sú vnímaní ako kultúrne prijateľní pre každodenný život
- II. **„príbuzní“ (Slováci, českí imigranti, Židia)** - pre svoju kultúrnu a jazykovú blízkosť je táto skupina pre českých občanov najprijateľnejšia a najmenej cudzia
- III. **„etnicky odlišní“ (Arabi, Vietnamci, Číňania, Rusi, Ukrajinci, Černosi)** - táto skupina je vnímaná negatívne ako zdroj problémov, nemajúca žiadny prínos a prakticky neprijateľná do susedstva.

Ako zakončuje Gabal (1999), množstvo emócií úzkosti a kultúrna uzatvorenosť na jednej strane a len pragmatický záujem o ekonomický profit na strane druhej, tak ani inú klímu vo vzťahu k cudzincom u nás nemôže vytvoriť.¹⁴⁵ Na prahu 21. storočia ešte väčšina našich občanov neprekonalá predsudky a obavy zo stále viac kozmopolitnej spoločnosti. Korene problémov siahajú hlboko do minulosti. Pochopiteľne s mladším vekom môžeme očakávať aj vľúdnejší prístup k ľuďom s odlišným záznamom o národnosti v pase, inou farbou pleti či s inou kultúrou. Je to ale naozaj len otázka mladšej generácie a výchovy k multikulturalite? Je dôležité si uvedomiť, že postoj k cudzincom nie je záležitosťou náhodnou, izolovanou a dokonca ani premenlivou, nevlečie sa to s nami až príliš dlho? Kedy bude ten správny čas otvoriť sa už teraz otvorenému, novo formujúcemu sa európskemu i neeurópskemu priestoru? Prvotná je sebareflexia u každého z nás, až potom môžeme siahnuť po dlhodobých stratégiách.

¹⁴³ GABAL, I a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G, 1999. s. 75. ISBN 80-86-103-23-4.

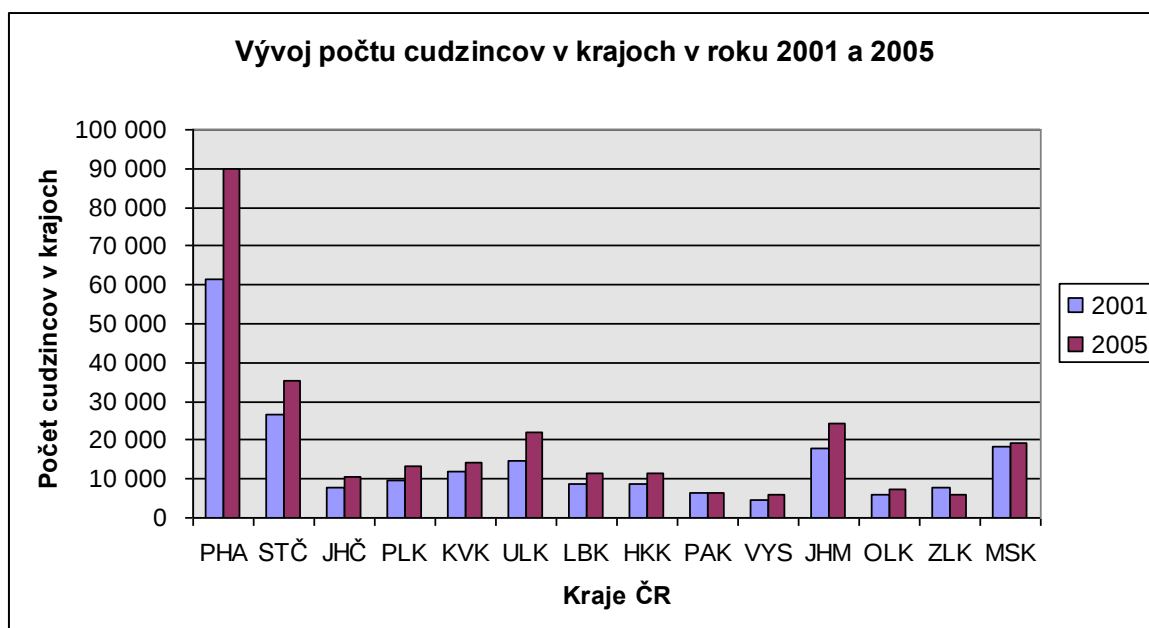
¹⁴⁴ tiež tam, str. 77.

¹⁴⁵ GABAL, I a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G, 1999. s. 76. ISBN 80-86-103-23-4.

4.3 Regionálna analýza rozloženia cudzincov v ČR¹⁴⁶

Ako hovoria štatistiky, najväčší podiel cudzincov zastúpených v jednotlivých krajoch Českej republiky k 31.12. 2005 nachádzame okrem špecifického hlavného mesta Praha, najmä v Stredočeskom, Juhomoravskom a Ústeckom kraji. Následný graf poukazuje na vývoj počtu cudzincov vo všetkých 14 krajoch ČR a porovnáva stav v roku 2001 a 2005. Ako vidíme, takmer v každom z krajov počet cudzincov vzrástol. V ČR je rôznosť národnostných etník celkom pestrá, dlhodobo však prevažuje prítomnosť ukrajinskej, slovenskej, vietnamskej, poľskej a ruskej národnosti, a vzhľadom k tomu som zamerala regionálnu analýzu práve na tieto skupiny. Prehľad desiatich najčastejších skupín cudzincov s pomerom trvalého a prechodného pobytu je pre rozšírenie uvedený v grafe v prílohe 11.

Graf 6 Vývoj počtu cudzincov v krajoch ČR v roku 2001 a 2005



Zdroj: ČSÚ, prevzaté z „Cizinci v regionech ČR 2008“, graf spracovaný autorkou

Čo sa týka regionálneho pohľadu, všeobecne môžeme povedať, že Vietnamci sa so svojou podnikateľskou aktivitou koncentrujú predovšetkým v prihraničných oblastiach

¹⁴⁶ ČSÚ. *Cizinci v regionech ČR* [online]. Last revision 22nd of January 2007 [cit. 2009-08-12]. Dostupné z <[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E0037D06C/\\$File/13770605.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E0037D06C/$File/13770605.pdf)>.

Karlovarského a Ústeckého kraja, Ukrajinci pobývajú z dôvodu stavebnej aktivity najmä v Stredočeskom kraji a v Prahe. Slováci sú zastúpení najmä v blízkosti hraníc, v Moravskoslezskom kraji, a tiež v Prahe.¹⁴⁷ Postavenie hlavného mesta Praha je, pochopiteľne, špecifické a v istých konkrétnych štatistikách často viacnásobne vyniká nad ostatnými kraji, ale to nie len v oblasti cudzineckej problematiky. Z analýzy dostupných regionálnych štatistík ČSÚ ďalej vyplýva, že podiel usadených cudzincov v hlavnom meste predstavoval 7,6% (cca 90 000), zatiaľ čo priemer v ostatných krajoch činil len niečo cez 2%.¹⁴⁸ Najfrekvencovanejšími národnosťami pobývajúcimi v Prahe boli k 31.12.2005 občania Ukrajiny, Slovenska a Ruska. Jedným z mnohých pražských špecifik je takmer 50% podiel všetkých Rusov zdržiavajúcich sa na území celej ČR, ich koncentrácia v hlavnom meste plyní ako z historického, tak ekonomicko-strategického hľadiska, a nepochybne aj z blízkosti Karlových Varov. Pre občanov ruskej národnosti je typická koncentrácia do miest a lokalizácia v sociálne silnejších oblastiach, ide však o najviac sa segregujúcu skupinu.¹⁴⁹

Na druhej strane Vietnamci, ako relatívne najúspešnejšie adaptujúca sa etnická skupina sú koncentrovaní v regiónoch s vyšším zastúpením cudzincov s trvalým pobytom a živnostenským oprávnením, čo je pre nich typické, ako som už vyššie spomínala. V súvislosti s nimi sa často jedná o rodiny s deťmi na rozdiel od ostatných etnických skupín.

Porovnaním jednotlivých údajov ďalej zistíme blízkosť a diferencie medzi jednotlivými kraji. Vysokú podobnosť nachádzame medzi Libereckým a Královohradeckým krajom, a to najmä v zložení cudzincov tam žijúcich. Na rozdiel od ostatných krajov, kde dominovali poväčšine 3 štátne občianstva, podobne ako v Prahe, v týchto dvoch krajoch dominujú až 4, a to tie najpočetnejšie Poliaci, Ukrajinci, Slováci a Vietnamci. V oboch krajoch je počet ekonomicky aktívnych a tiež trvalo bývajúcich cudzincov mierne nad priemerom. Podobné sú si aj vekovou štruktúrou. V dôsledku blízkosti česko-poľských

¹⁴⁷ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

¹⁴⁸ Obdobie k 31.12.2005.

¹⁴⁹ BUREŠOVÁ, L. *Procesy segregace v městských typech sídel a jejich dopady na řízení města*. Praha, 2009. s. 25 Bakalárska práca na Národohospodárskej fakulte Vysokej školy ekonomickej na katedre regionálnych štúdií. Vedúci bakalárskej práce PhDr. Jaroslava Kadeřábková, CSc.

hraníc je i počet cudzincov poľskej národnosti v týchto severských okresoch najvyšší. Zaujímavým poznatkom je i vysoké zastúpenie cudzincov - zamestnávateľov v týchto regiónoch.

Podobnosťou štatistík s Libereckým a Královohradeckým krajom sa prejavujú i Juhočeský, Pardubický, Olomoucký kraj a Vysočina. Spája ich nie len nízky podiel cudzincov v nich žijúcich (takmer neprevyšujúci 2 %), ale aj najsilnejšie zastúpenie občanov ukrajinskej národnosti. Výnimku tvoril Královohradecký kraj s najvyšším podielom Poliakov. Trvalý pobyt malo 42-46% cudzincov v týchto regiónoch, čo je nadrepublikový priemer (paradoxne okrem kraja Vysočina, kde je tento podiel najnižší spomedzi všetkých krajov), rovnako tak môžeme hovoriť i o podiele žien - cudziniiek.

O ďalšej relatívne podobnej skupine môžeme hovoriť v súvislosti s krajinami v blízkosti nemeckých a rakúskych hraníc, a teda kraj Plzeňský a Ústecký a tiež Juhočeský a Juhomoravský. Podiel cudzincov sa tu pohyboval v rozmedzí od 1,7 do 2,7%. Kraje sú si blízke najmä dosahovaním priemerných republikových hodnôt v rámci vybraných charakteristík (napr. podiel národností v krajoch zastúpených a pod.). Špecifikum Plzeňského kraja spočíva v relatívne vysokom podiele cudzincov podnikajúcich na živnostenské oprávnenie (36%), dôsledkom vysokého podielu Vietnamcov. A ďalej v najvyššom podiele žien - cudziniiek spomedzi ekonomicky aktívnych cudzincov v kraji (39%). Vyšší podiel detí - cudzincov od 0-14 rokov bol príznačný nie len pre Plzeňský ale i Ústecký kraj (11% všetkých usadených cudzincov). V Ústeckom kraji sa tiež menej zdržujú cudzinci z krajín EÚ.

Treťou skupinou vyplývajúcou z analýzy krajov na základe vybraných štatistík sú kraje s vzájomne výrazne rozdielnymi štatistikami. A to kraj Karlovarský a Stredočeský a na východe potom kraje Juhomoravský, Zlínsky a Moravskoslezský. Napríklad v prvých dvoch menovaných krajoch bol zaznamenaný relatívne vysoký podiel cudzincov v rozmedzí od 3,1 - 4,7%. Je to pochopiteľné, keďže percento cudzincov v Stredočeskom kraji zvyšuje bezprostredná blízkosť Prahy a v Karlových Varoch podiel cudzincov zvyšujú najmä vysoké počty Rusov a Vietnamcov majúcich tam trvalý či dlhodobý pobyt. Zatiaľ čo v kraji Zlínskom a Moravskoslezskom bol podiel najnižší spomedzi krajov ČR. Vďaka bezprostrednej blízkosti hraníc počet Slovákov usadených v Zlínskom kraji predstavoval až 41% všetkých cudzincov tam žijúcich. Kraj Moravskoslezský sa ešte vyznačoval vysokou zložkou cudzincov v post produktívnom veku (nad 65 rokov).

Z výsledkov korelačnej analýzy prevedenej štatistickým úradom v roku 2006 sa ako významná ukázala závislosť počtu cudzincov v jednotlivých okresoch s priemernou mzdou. Čím vyšší podiel cudzincov v okrese nastal, tým väčšia bola i priemerná mzda. Toto zistenie akokoľvek sa zdá logické, je hodné zamyslenia. Svedčí o vzrastajúcej kvalite pracovných síl cudzincov, náraste konkurencie na trhu práce v danom regióne alebo je to len na úkor toho, že najviac cudzincov pobýva v „bohatších“ regiónoch, kde je situácia v porovnaní s ostatnými regiónmi lepšia? Vyšší podiel cudzincov na obyvateľstvo v kraji mal tiež za následok nižší podiel osôb pracujúcich ako kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve a lesníctve, a taktiež vyššiu koncentráciu cudzincov v obciach nad 10 000 obyvateľov. Dochádzam tak k záveru, že ich prítomnosť, nie len že kraj a obyvateľstvo často ekonomicky stimuluje, ale často krát zvyšuje i úroveň určitých vybraných charakteristík ako napr. výška priemernej mzdy, zvýšenie kapitálu, prílev nových investícií či know-how. Touto cestou si teda dovoľím vyvrátiť predstavu mnohých, nie len českých občanov, o cudzincoch ako nižšej ekonomickej triede, často i „ľudskej.“ Pozrieť sa na vec z odlišného uhlu pohľadu, bez zbytočnej generalizácie, naozaj otvorí priestor pre zmysluplnú diskusiu. Samozrejme uvažujem o legálne pobývajúcich cudzincoch. Je teda pochopiteľné, že cudzinci majú tendenciu usádzať sa vo väčších urbanizovaných mestách, kde majú viac príležitostí po stránke ekonomickej i sociálnej (Praha, Plzeň, Brno, Ostrava, Mladá Boleslav, Pardubice atď.). Spomínané charakteristiky sú vyznačené v tabuľke v prílohe 4.

Rozloženie najpočetnejších skupín cudzincov v jednotlivých okresoch prostredníctvom kartogramov je názorne vidieť v prílohe 6 až 9. Každá skupina akoby mala logicky vyčlenenú svoju najkoncentrovanejšiu oblasť v republike. Občanov ukrajinskej národnosti sa najviac zdržuje v stredných Čechách, prevažne v Prahe a okolí (Kladno, Mělník, Litoměřice, Mladá Boleslav), ďalej na severe v Ústí nad Labem a Liberci, a tiež v Brne. Slovákov figuruje najviac pochopiteľne v pohraničných oblastiach na východe, od Břeclavi cez Uherské Hradiště, Zlín až Ostravu, ďalej v Brne, Olomouci, Prahe a Mladé Boleslavi. Občania vietnamskej národnosti majú pomerne silné zastúpenie okrem tradične veľkých miest (Praha, Plzeň, Brno, Ostrava) najmä na severozápade republiky, od Tachova cez spomínané Karlove Vary, Teplice až Děčín. Zastúpenie nezaprú ani v stredných Čechách a v okresoch česko-nemeckého pohraničia. Občania poľskej národnosti to uzatvárajú najmä v severovýchodnom regióne v blízkosti hraníc s ich rodnou krajinou. Od Prahy cez Litoměřice, Trutnov, Náchod až na krajný východ Karvinej a Frýdek-Místku.

Nevýhodou ČR je na jednej strane veľké množstvo zdrojov dát o cudzincoch, a súčasne na strane druhej ich vzájomná nepreviazanosť a neexistencia dostatočne silnej authority, ktorá by ich dokázala harmonizovať.¹⁵⁰ Preto tu vidím potenciálnu možnosť riešenia a vylepšenia spracovania dát o cudzincoch. Bez spoľahlivo odvodených dát, totiž nie je možné vytvoriť ani efektívne dlhodobé stratégie, pre českú integračnú politiku tak kľúčové.

¹⁵⁰ Uznesenie vlády ČR č.126 z 11.2.2004 [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/79/usneseni_vlady_126.pdf >.

5 INTEGRÁCIA CUDZINCŮ V ČASE HOSPODÁRSKEJ KRÍZY

Dôsledkom dopadu postupujúcej hospodárskej krízy dochádza v posledných mesiacoch k vyhroteným situáciám takmer v každej socio-ekonomickej oblasti. Politika integrácie cudzincov ako nevyhnutná súčasť legálnej migračnej politiky, preto musí na tento vývoj reagovať.¹⁵¹ Ako inak, zastihla kríza i cudzincov na území ČR. Cudzinec je predsa prvý na rade, ak sa prepúšťa, poväčšine hlavne v sektoroch, kde ich je zamestnaných najviac, hrozí ich hromadné prepúšťanie. Nie len subdodávatelia ale aj hlavní dodávatelia kvôli kríze obmedzujú výroby, snažia sa ušetriť a hlavne prepúšťajú. Situácia sa najmä bezprostredne dotýka tých cudzincov, ktorí sú zamestnaní prostredníctvom pracovnej agentúry. Pre časť z nich strata zamestnania znamená i ukončenie povolenia k pobytu za účelom zamestnania, a teda by mala znamenať i návrat do pôvodnej krajiny.¹⁵² S týmto javom je vysoko aktuálna otázka ich ďalšieho „pôsobenia v ČR.“ Hrozí tendencia k znižovaniu ich ekonomickej úrovne, narastaniu nelegálnej činnosti, socialno-patologických javov, kriminality a sociálnej exklúzie. MV si situáciu uvedomuje a začiatkom tohto roku vypracovalo „Projekt dobrovoľných návratov“ pre cudzincov v nelegálnom postavení, ktorí tvoria potenciálne nebezpečie vzniku spomínaných javov v spoločnosti.¹⁵³ Hlavným poslaním projektu je zaistenie dopravy do krajiny pôvodu v zmysle zaplatenia letenky a poskytnutia potrebnej asistencie. Ponuka pre cudzincov, zdržujúcich sa na území ČR nelegálne, platí od do 15.12.2009 pre neobmedzený počet žiadateľov. Všetky náklady hradí MV, cudzinec je akurát povinný zaplatiť poplatok vo výške 1000 Kč ako náklady za správne konanie. Nelegálnosť jeho pobytu bude riešená zákazom pobytu na území ČR po určitú dobu, konkrétne vymedzenú podľa okolností (od 1 mesiaca do 3 rokov), v závislosti na dĺžke predošlého neoprávneného pobytu. Ak si cudzinec náklady spojené s vycestovaním uhradí sám, zákaz si tak podstatne skráti. Snaha motivovať zo strany MV

¹⁵¹ MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

¹⁵² Uznesenie vlády ČR č.183 z 16.2.2009 ku Správe o realizácii Koncepcie integrácie cudzincov v roku 2008 [online]. Last revision 30th of March 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>>.

¹⁵³ MV ČR. *Projekt dobrovoľných návratů* [online]. Last revision 3rd of August 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/clanek/projekt-dobrovolnych-navratu.aspx>>.

ČR? Prečo nie. No ešte pred pár mesiacmi sa vláda prizerala ako do republiky prúdia davy cudzincov za prácou, dnes sa ich snaží rafinovane vrátiť domov. Je potrebné si tiež uvedomiť, že cudzinci často krát použijú životné úspory, predajú, čo môžu a vydajú sa do novej krajiny, je preto otázne, čo s nimi bude, ak stratia zamestnanie a teoreticky sa nemajú kam vrátiť. Viac ich bude zaujímať ako si predĺžiť pobyt a nie letenka domov. Niektorí z rad cudzincov budú pravdepodobne riešiť otázku pobytu študentskými vízami, niektorí sa presťahujú do iného členského štátu, iní zas budú obchádzať zákony a pracovať v nelegalite. Pozastavila som sa tiež nad jednou z podmienok. Okrem osobnej účasti pri registrácii, je cudzinec povinný zabezpečiť si „doprovod“, ktorý sa dorozumie česky,“ to aby si cudzinec ešte v „málo“ komplikovanej a vyhrotenej situácii, hľadal tlmočníka.. Tu sa však priestor poskytuje neziskovým organizáciám, ktoré MV cudzincom samo doporučuje.

Veľmi čerstvým je nedávne vyhlásenie druhej fázy projektu, týkajúcej sa už cudzincov, legálne sa zdržujúcich na území ČR. Informačný leták láka úvodnou formulkou : „*OCITLI JSTE SE BEZ ZAMĚSTNÁNÍ, NEMÁTE PROSTŘEDKY NA ŽIVOBYTÍ A CESTU DOMŮ? Česká republika Vám nabízí pomoc při návratu do země původu formou účasti v Projektu dobrovolných návratů II. fáze!*“¹⁵⁴ Cudzincovi bude zabezpečená asistencia a uhradená doprava do jeho krajiny, ďalej finančný príspevok (300 eur pre dospelého, 150 eur pre deti do 15 rokov) a ubytovanie na poslednú noc pred odletom. Projekt bol spustený koncom júla a narozdiel od jeho prvej fázy je kapacita obmedzená na prvých 2000 záujemcov. V záujme ministerstva je tiež príprava filmu, ktorý by tieto projekty spropagoval. V akej miere ale cudzinci dané projekty využijú je kvôli spomínaným faktorom otázne.

MV v dôsledku postupujúcej hospodárskej krízy, dotýkajúcej sa najmä automobilového priemyslu, zahájilo tiež jednanie s predstaviteľmi krajov (resp. miest), v ktorých dochádzalo k napätej situácii v obave z možného prepúšťania zahraničných pracovníkov.¹⁵⁵ Za kľúčový v tejto oblasti môžeme považovať emergentný pilotný projekt

¹⁵⁴ MV ČR. *Projekt dobrovolných návratů* [online]. Last revision 3rd of August 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://www.mvcr.cz/clanek/projektu-dobrovolnych-navratu-ii-faze.aspx>>.

¹⁵⁵ Uznesenie vlády ČR č.183 z 16.2.2009 ku Správe o realizácii Koncepcie integrácie cudzincov v roku 2008 [online]. Last revision 30th of March 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>>.

realizovaný magistrátom mesta Plzeň z iniciatívy MV ČR, s názvom „Integrácia cudzincov na úrovni samosprávy - riešenie problematiky osôb migrujúcich za prácou na územie mesta Plzeň.“¹⁵⁶ Prečo práve Plzeň? Z dôvodu pokračujúceho prílivu cudzincov a narastaním napätia medzi nimi, orgánmi správy a miestnymi obyvateľmi.

5.1 Regionálny dopad krízy: Projekt integrácie mesta Plzeň¹⁵⁷

Zvyšujúce sa náklady na sociálnu integráciu cudzincov na území mesta, sa odvíjajú z nutnosti reagovať v rámci samosprávy na rastúci počet migrantov, prichádzajúcich hlavne z pracovných dôvodov. Projekt je v kontexte s Realizačným plánom mesta Plzeň pre rok 2009 a jeho výstupy by sa mali ďalej uplatniť v pripravovanej strednodobej koncepcii mesta týkajúcej sa integrácie cudzincov. Cieľom projektu je predovšetkým zlepšiť postavenie cudzincov, vytvoriť dôstojné podmienky pre spoločné nažívanie osôb migrujúcich za prácou a miestnymi občanmi a počítať aj s alternatívou po ukončení ich pracovného pomeru. Či budú schopní včleniť sa do spoločnosti a pokračovať v živote v Plzni, alebo budú voliť nelegálnu alternatívu a prispieť k sociálno-patologickým javom alebo reemigrujú. Hlavnými nástrojmi projektu budú monitoring, priama intervencia, osвета a vzdelávanie. Pôjde predovšetkým o :

- zmapovanie aktuálnej situácie postavenia cudzincov na území mesta (pohyb, zamestnávateľia, spolupráca s pracovnými agentúrami)
- definovanie sociálno-patologických javov spojených s problematikou cudzincov a ich integrácie resp. segregácie
- eliminácia xenofóbnych prejavov v spoločnosti
- synchronizovaný postup samosprávy s NNO, priama intervencia v teréne, systematické vyhodnocovanie, bezodkladné riešenie
- zlepšenie informovanosti cudzincov s cieľom minimalizovať konflikty v spoločnosti, podpora ich sociálnej integrácie.

MV teda samo vyvinulo iniciatívu vzhľadom na situáciu v meste a v prvej etape ho podporí plne, čiastkou do výšky 1,5 mil. Kč. Predpokladá sa, že podobný projekt by mohol

¹⁵⁶ tiež tam.

¹⁵⁷ Informácie z jednania Rady Mesta Plzeň z 11. 9. 2008 [online]. Last revision 12th of September 2005 [cit.2009-07-10]. Dostupné z

<[wwwhttp://www.plzen.eu/Files/MestoPlzen/zivot_v_plzni/organy_mesta/rmp/2008/37692_91278__080911_RMP.doc](http://www.plzen.eu/Files/MestoPlzen/zivot_v_plzni/organy_mesta/rmp/2008/37692_91278__080911_RMP.doc)>.

slúžiť ako vzorový pre ostatné mestá na území ČR, ktoré sa potykajú s podobným problémom. Z príkladu Plzne sa môžu nie len že inšpirovať ale predovšetkým poučiť. Mesto začalo otázku integrácie riešiť až v čase krízy, a i to nie z vlastnej iniciatívy, v čase, keď sa už problém vyhrocoval a situácia sa zhoršovala. Dovtedy magistrát mesta otázku integrácie cudzincov odsúval na vedľajšiu koľaj. K výsledkom o úspešnosti/neúspešnosti projektu snád' budeme mať prístup už čoskoro.

ZÁVER

Svojou bakalárskou prácou som sa snažila zachytiť základné témy v oblasti cudzincov a v procese ich socio-ekonomickej integrácie na území ČR. Vychádzala som predovšetkým z prác autorov, ktorí sa tejto problematike dlhodobo venujú a sú presvedčení, rovnako ako ja, že vzájomná tolerancia, empatia, odborný prístup a kvalifikovaná znalosť sú pravými nástrojmi postupného odstraňovania negatívneho vnímania cudzincov z českej spoločnosti. Mojim cieľom bolo poukázať na úskalia českej integračnej politiky, efektivitu a dôležitosť jej správneho fungovania. Znižovanie xenofóbie a českej uzavretosti nie je bezvýznamným krokom do stále viac otvárajúcej sa spoločnosti hlavne v európskom priestore. Utváranie aktívnej prípravy integračných stratégií by preto malo byť nevyhnutnou súčasťou vnútornej politiky, ktorá významne ovplyvňuje náladu verejnosti. Presadzovanie ideí a opatrení do praxe nie je ale ani zďaleka také optimistické. V tomto ohľade by nám malo pomôcť zapojenie do novo sa formujúcich európskych štruktúr a úspešná spolupráca vládnych, nevládnych a odborných inštitúcií zapojených do integračného procesu.

Od času, keď sa Česká republika otvorila cudzincom bolo vykonaných i mnoho správnych krokov. Napriek tomu je nutné konštatovať, že vzťah k cudzincom v legislatíve, štátnej správe i verejnej mienke je silne postihnutý strnulosťou, a to je jedna z vecí, ktoré je potrebné odbúrať. Závislosť integrácie na politike štátu a jeho legislatívnych normách je zrejmá. Štát ale nestačí adekvátne a dostatočne flexibilne reagovať na výzvy, ktoré sa mu predkladajú na poli integračnej a migračnej politiky. Stačí len uviesť príklad Ministerstva vnútra, ktoré ani za 16 rokov fungovania samostatného českého štátu nedokázalo sformulovať koncepciu migračnej politiky v ČR. Je na čase si uvedomiť nevyhnutnosť základnej koncepcie, ktorá by definovala priority, určila správne postupy a dlhodobé stratégie. A to nechápem len ako odporúčenie ale podmienku, pretože takáto politika sa so stále zväčšujúcim prílivom cudzincov, štátu môže už čoskoro vypomstiť.

Je zrejmé, že štát musí zaistiť naozaj veľa nie len v tejto oblasti, ale mal by vedieť o odlišnostiach prichádzajúcich cudzincov a na tieto rozdiely upozorňovať. Nestávajú sa v tomto čase cudzinci len výhovorkou, akýmisi obeťnými baránkami neúspešnej hospodárskej politiky štátu? Nemala by sa vláda namiesto hľadania východísk ich návratu do pôvodnej krajiny radšej zamerať na zlepšenie ich pozície v českej spoločnosti a predchádzať tak vzniku podobných problémov? Naozaj podávame cudzincom pomocnú

ruku? Príklad Francúzska, ktoré si cudzincov doslova vychováva, nám je živým dôkazom toho, že úspešná integračná politika je reálna, je dosiahnuteľná a dá sa vytvoriť. Potom by úspešnosť integrácie spočívala najmä v tom, že cudzinci by boli pre našu spoločnosť prevažne prínosom ako po stránke ekonomickej, tak i sociálnej a kultúrnej. Mali by naše prostredie obohatiť a stimulovať. Lacná pracovná sila, ktorá je ale súčasťou pracovnej migrácie je ťažko integrovateľná a je potrebné si uvedomiť, že záujem o integráciu je z ich strany minimálny, na to však musí byť štát pripravený a počítať s tým. Ďalej je úlohou koncepcnej štátnej politiky, aby prísun imigrantov a zahraničnej pracovnej sily regulovala z hľadiska potrieb vlastnej spoločnosti. V prípade že tak neučiní, vystavuje sa na jednej strane nárastu „čierneho“ trhu práce, na strane druhej štát zbytočne preťažuje svoje inštitúcie. Je dôležité zamerať sa aj na novo prichádzajúcich cudzincov, nie len dlhodobo pobývajúcich.

Neschopnosťou štátu adekvátne reagovať tak trpí aj neziskový sektor, ktorý je závislý na jeho často oneskorenom financovaní. Neštátne neziskové organizácie sú oblasťou na jednej strane komplikovanou, na strane druhej podceňovanou. Bez ich existencie si ale uplatňovanie integračných opatrení vieme len ťažko predstaviť. Často krát ale organizácie pomáhajú len so sprostredkovateľskou agendou, je potrebné na ich činnosť dohliadať a zefektívniť ju.

Fungovanie integrácie sa rodí už na lokálnej úrovni, kde sa vytvára kontakt a prvotná možnosť vzájomného dialógu a susedstva medzi cudzincom a občanom. Samospráva preto musí realizovať integráciu bezpodmienečne, sme však svedkami toho, že nie vo všetkých krajoch to tak funguje. Legislatívne ukotvenie integračnej politiky v rámci zákona o krajoch, príp. obciach by ich malo priviesť k tomu, aby sa touto problematikou skutočne zaoberali a nepresúvali ju na vedľajšiu koľaj. To však vyžaduje dostatok času a tých správnych ľudí na správnych miestach. Xenofóbia českej spoločnosti je značná ale mala by ovplyvňovať činnosť orgánov verejnej správy a politiku štátu? Prečo nie sú často krát schopní a ochotní túto problematiku riešiť skutočne, nie len „na papieri“? Odpovede určite nie sú jednoduché ale zobecňovanie na problém etnicity nám ich určite neprinesie. Korene týchto problémov bezpochyby siahajú do minulosti, ale začať je potrebné predovšetkým u každého z nás. A tu by mala ísť príkladom politická reprezentácia. Áno v ideálnom prípade, v skutočnosti je to len utópia, pretože byť „xenofóbom“ je u nás, dovoľm si

tvrdiť, často politicky výhodnejšie. Česká republika síce integrácii nebráni ale ani výrazne nepodporuje.

Je pochopiteľné, že skupiny z odlišných krajín pôvodu si vytvárajú diferencované integračné stratégie, a nie všetky tieto integračné stratégie sú v českom prostredí rovnako úspešné.¹⁵⁸ Musíme uveriť, že prichádzajúci cudzinci naozaj napomáhajú svojimi schopnosťami a skúsenosťami budovať a prekonávať výkonové zaostalosti našej ekonomiky i spoločnosti. Vzhľadom na čoraz viac starnúcu spoločnosť, budeme imigrantov tak či onak potrebovať, aby pomáhali vyrovnávať stabilitu dôchodkového systému. Je preto nevyhnutné, aby vláda i naďalej podporovala a rozširovala projekty zamerané na informovanosť českých občanov o cudzincoch, ich kultúrach a zvykoch. V diverzifikovanej spoločnosti je potrebná vysoká dávka tolerance a vzájomného rešpektu. Pre zabezpečenie nekonfliktného súžitia je nevyhnutný vzájomný dialóg medzi cudzincami a majoritnou spoločnosťou, porozumenie si a následné spoznanie sa. Cieľom preto i naďalej zostáva integrácia cudzincov rozdielneho pôvodu, rasy či vyznania, zabránenie akémukoľvek sociálnemu vylúčeniu a izolácii, a z toho odvíjajúcich sa problémov a zapájanie etníc do verejného života. Dovolím si tiež pripomenúť, že ide o dvojstranný proces, a je v záujme ako cudzincov, tak i domácej spoločnosti. Základom je vôľa, komunikácia, dobré vzťahy, a tak vzájomný prínos. Ostáva len dúfať, že dostatok času, výchova k multikulturalite a ústretová migračná politika štátu, nás k tomuto stavu raz dovedú. So vzrastajúcou kultúrnou otvorenosťou a vzdelanosťou českých občanov, vzrastá i ochota a schopnosť integrácie zo strany cudzincov.

Z materiálov, ktoré som preštudovala vyplýva, že česká integračná politika má naozaj snahu sa touto problematikou zaoberať a operatívne reagovať na vzniknuté situácie. V skutočnosti existuje ale nemalý rozdiel medzi predsavzatými ideami a realitou v praxi. Vidíme snahu nezaostávať za ostatnými členskými štátmi v tejto oblasti a v podstate vývoj správnym smerom, len pomalším tempom. Napríklad MPSV ČR trvalo najmenej tri roky, pokiaľ bolo schopné vygenerovať štatistické informácie o cudzincoch s pracovným

¹⁵⁸ UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. s. 25. ISBN 978-80-87112-12-0.

povolením v ČR v štruktúre požadovanej štatistickým úradom Európskeho spoločenstva.¹⁵⁹ Tieto a ešte mnoho ďalších problémových aspektov by nás mali donútiť zamyslieť sa nad funkčnosťou štátnych orgánov v oblasti integrácie. Je predsa zrejmé, že bez kvalitne spracovaných a predovšetkým dôveryhodných štatistík nie je možné vytvoriť ani kvalitnú a funkčnú koncepciu integrácie. Výzva integračnej politiky leží v prepojení a priblížení teórie s uplatnením v praxi.

Na druhej strane spoločnosti, do ktorých imigranti mieria majú svoje tradične vytvorené formy života a pojatie hodnôt, na ktorých spočíva ich identita, a tie musia pri kontakte s inou kultúrou obhajovať. V dnešnom svete však bývajú už aj tradičné hodnoty spochybňované, a vďaka tomu sa občania v kontakte s čímkoľvek cudzorodým cítia ohrozené. Preto najpodstatnejším spomedzi všetkých princípov i naďalej zostáva funkčná občianska integrácia, kde je rozhodujúci jedinec a jeho práva, bez ohľadu na jeho krajinu pôvodu či farbu pleti. Je treba sa zasadiť o to, aby jednotlivé skupiny nežili vedľa seba, ale spolu. Až keď sa česká spoločnosť zbaví predsudkov voči cudzincom a bude schopná spoločného súžitia, umožní cudzincom do nej zapadnúť a plne sa integrovať do všetkých sfér spoločenského života, až potom odľahčí integračný proces a predíde sociálnym stretom a konfliktom na báze etnickej odlišnosti.

Na záver si dovoľím uviesť zaujímavé slová memoranda prihlášky vstupu Českej republiky do Európskej únie. Jeho posolstvo nechám na individuálnom zhodnotení každého z nás.

„Regarding this historical challenge, the Government of the Czech Republic stresses that the Czech national identity was for most of its history part of multicultural entities. It is this positive as well as painful historical experience that enables the Czech Republic to understand fully the integration process based on solidarity among the European nations.“

¹⁵⁹ Uznesenie vlády ČR č.126 z 11.2.2004 [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/79/usneseni_vlady_126.pdf>.

ZDROJE A POUŽITÁ LITERATÚRA

Monografické publikácie

- BERRY, J.W. Acculturation and adaptation in a new society. *International migration*. Vol. 30, Special Issue: Migration and health in the 1990s, s. 69-85.
- BITTNEROVÁ, D. - MORAVCOVÁ, M. *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Praha: ERMAT Praha s.r.o., 2008. 267 s. ISBN 978-80-87178-01-0.
- BITTNEROVÁ, D. - MORAVCOVÁ, M. a kol. *Kdo jsem a kam patřím?* Praha: SOFIS, 2005. 459 s. ISBN 80-902785-8-2.
- BROUČEK, S. *Imigrace, adaptace, majorita 2*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003. 478 s. ISBN 80-85010-46-1.
- ČEPELKA, O. *Průvodce neziskovým sektorem Evropské unie 2.díl*. Liberec: Obč. sdružení Omega, 2003. 177 s. ISBN 80-902376-4-9.
- ČSÚ. *Cizinci v České republice 2006*. Praha: ČSU, 2006. 240 s. ISBN 80-250-1263-8.
- FREIOVÁ, M. *Uprchlíká otázka a my*. Praha: Občanský institut, 1993. 43 s. ISBN 80-900190-6-4.
- GABAL, I a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86-103-23-4.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
- LAUBE, J. *Kulturní integrace Evropy? Ano, ale jen cestou demokratické symbiózy kultur*. Dobříchovice: KAVA - PECH, 2008. 29 s. ISBN 978-80-85853-95-7.
- MATES, P. - KRAMÁŘ, K. - BLECHOVÁ, E. Obecné otázky. In *Výdělečná činnost cizinců v České republice*. Praha: Linde Praha, a.s., 1995. Kapitola 1-5, s. 13-50. ISBN 80-85647-61-3.
- MATOUŠKOVÁ, Z. - MACHÁČEK, J. - POSTRÁNECKÝ, J. - TOTH, P. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: VŠE, 2000. 156 s. ISBN 80-245-0061-2.
- NESVADBOVÁ, L. - RUTSCH, J. - SOJKA, S. *Migrace - Adaptace - Integrace*. Praha: Publikácia a štúdia plne financovaná z prostriedkov Národného programu zdravia MZ ČR (projekt č. a 321-96) a internej grantovej agentúry MZ ČR (projekty 2721/3 a 3621/3), 1996. 123 s.

- PEKOVÁ, J. - PILNÝ, J. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: Nakladatelství ASPI Publishing, s.r.o., 2002. 441 s. ISBN 80-86395-21-9.
- PODEŠVA, L. a kol. *Integrace je když..., zkušenosti jedné školy*. Vsetín: Exodus. 63 s. ISBN 80-239-0339-X.
- ROSŮLEK, P. - CABADA, L. *Evropa národů, patriotů a integrace*. Pelhřimov: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. 166 s. ISBN 80-86473-13-9.
- STEINICHOVÁ, L. *Zaměstnávání cizinců v roce 2000*. Praha: Nakladatelství Pragoeduca, 2000. 118 s. ISBN 80-858-56-79-4.
- ŠÍŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. Praha: Nakladatelství Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.
- UHEREK, Z. - KORECKÁ, Z. - POJAROVÁ, T. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České Republice*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. 259 s. ISBN 978-80-87112-12-0.
- ZICH, F. - HOUŽVIČKA, V. - JEŘÁBEK, M. - KASTNER, Q. *Kdo žije v pohraničí*. Ústí nad Labem: Sociologický ústav AV ČR, Výzkumný tým Ústí nad Labem, 1996. 129 s. ISBN 80-85950-18-9.

Zákony a súvisiace dokumenty

- MACHÁČEK, J. - TOTH, P. *Regionální a municipální ekonomie*. Vlastné poznámky z predmetu 5RE204. VŠE: ZS 2008/2009.
- Zákon č. 326/1999 Sb. ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 357/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení vlády ČR č. 689 ze dne 7. 7. 1999 o Zásadách koncepce integrace cizinců na území České republiky a o přípravě realizace této koncepce.
- Usnesení vlády č. 1266 ze dne 11. 12. 2000, o realizaci Zásad koncepce integrace cizinců na území ČR a o návrhu Koncepce integrace cizinců na území ČR.

- Usnesení vlády ČR č. 1360 ze dne 19. 12. 2001 (podkladový materiál ČSÚ „Zásady koncepce výběru a zpracování statistických údajů spojených s migrací a integrací cizinců“ - v plném znění otištěn v příloze IV. uvedeného usnesení vlády ČR).
- Usnesení vlády ČR č. 55 ze dne 13. 1. 2003 k účinnosti Koncepce integrace cizinců na území ČR.
- Usnesení vlády ČR č. 126 ze dne 11. 2. 2004 k realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2003 a její další rozvoj v souvislosti se vstupem ČR do EU.
- Usnesení vlády ČR č. 5 ze dne 5. 1. 2005 k realizaci Koncepce integrace cizinců do konce roku 2004 a jejímu dalšímu rozvoji v roce 2005.
- Usnesení vlády ČR č. 126 ze dne 8. 2. 2006 ke Koncepci integrace cizinců v roce 2005.
- Ústava ČR. Listina základních práv a slobod. Hlava 3, Práva národnostních a etnických menšin.

Elektronické zdroje

- Archív MV ČR. *Integrace cizinců* [online]. Last revision June 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/integrace2.html> >.
- BOUŠKOVÁ, P. *Postup cizince směřující k realizaci jeho zaměstnání na území ČR* [online]. Last revision 30th of August 2006 [cit. 2009-08-05]. Dostupné z < <http://domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/zamestnani/mpsv-postup-cizince-smerujici-k-realizaci-jeho-zamestnani-na-uzemi-cr> >.
- BUREŠOVÁ, L. *Procesy segregace v městských typech sídel a jejich dopady na řízení města*. Praha, 2009. s. 25 Bakalárska práca na Národohospodárskej fakulte Vysokej školy ekonomickej na katedre regionálnych štúdií. Vedúci bakalárskej práce PhDr. Jaroslava Kadeřábeková, CSc.
- ČIŽINSKÝ, P. *Nelegalita pobytu cizinců a trestní sankce* [online]. Last revision 30th of July 2008 [cit. 2009-08-05]. Dostupné z < <http://domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/pobyt-v-cr/nelegalita-pobytu-cizincu-a-trestni-sankce> >.
- ČSÚ. *Cizinci v regionech ČR 2006* [online]. Last revision 9th of January 2007 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/\\$File/13770601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/$File/13770601.pdf)>.

- ČSÚ. *Profil cizincu v ČR* [online]. Last revision 9th of January 2007 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/\\$File/13770601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/5E00367F58/$File/13770601.pdf)>.
- DRAHOZAL, J. *Integrace cizinců*. Brno, 2006. 69 s. Bakalárska práca na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity na katedre sociálnej pedagogiky. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Lenka Gulová.
- EUROSTAT. *Acquisition of citizenship in EU - Issue Nb.108/2008* [online]. Last revision 10th of December 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-108/EN/KS-SF-08-108-EN.PDF>. ISSN 1977-0316.
- EUROSTAT. *Immigration in the EU-27 in 2006* [online]. Last revision 18th of November 2008 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/3-18112008-EN-AP.PDF>>.
- Gabal, I. *Vstoupili jsme do období interetnických konfliktů* [online]. last revision 19th of November 2008 [cit. 2009-05-08]. Dostupné z <<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/ivan-gabal.php?itemid=5125>>.
- Informácie z jednania Rady Mesta Plzeň z 11. 9. 2008 [online]. Last revision 12th of September 2005 [cit.2009-07-10]. Dostupné z <[wwwhttp://www.plzen.eu/Files/MestoPlzen/zivot_v_plzni/organy_mesta/rmp/2008/37692_91278__080911_RMP.doc](http://www.plzen.eu/Files/MestoPlzen/zivot_v_plzni/organy_mesta/rmp/2008/37692_91278__080911_RMP.doc)>.
- Koalice nevládek Pardubicka. *Vláda schválila „Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO pro rok 2010“* [online]. Last revision 14th of July 2009 [cit. 2009-08-08]. Dostupné z <<http://www.nevladky.cz/aktuality/2009-07-14-vlada-schvalila-hlavni-oblasti-statni-dotacni-politiky-vuci-nno-pro-rok-2010>>.
- MPSV. *Koncepce integrace cizinců v roce 2005 a její další rozvoj* [online] Last revision 20th of February 2006 [cit. 2009-07-16]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/324/KIC_aktualizovana.pdf>.
- MPSV. *Strategie spolupráce MPSV s NNO v oblasti integrace cizinců* [online]. Last revision 24th of August 2006 [cit. 2009-08-08] Dostupné z <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=392>>.
- MPSV ČR. *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

- MV ČR. *Migračnia a azylová politika ČR* [online]. Last revision 12th of February 2009 [cit. 2009-16-07]. Dostupné z < <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx>>.
- MV ČR. *Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky* [online]. Last revision 7th of July 2009 [cit. 2009-08-01]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/clanek/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince-podminky-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>>.
- MV ČR. *Projekt dobrovolných návratů* [online]. Last revision 3rd of August 2009 [cit. 2009-08-10]. Dostupné z < <http://www.mvcr.cz/clanek/projekt-dobrovolnych-navratu.aspx>>.
- *Prechodný pobyt, trvalý pobyt, občianstvo - a k čomu to slúži* [online]. Last revision 1st of August 2006 cit. [2009-08-10]. Dostupné z < <http://www.somvprahe.sk/prechodny-pobyt-trvaly-pobyt-obcianstvo-a-k-comu-to-sluzi>>.
- Rozvojové vzdelávanie. *Výklad pojmu etnocentrizmus* [online]. c2006, [cit. 2009-05-08]. Dostupné z <<http://www.rozvojovevzdelavanie.sk/pojmy/etnocentrizmus.html>>.
- MPSV. *Koncepcie integrace cizinců v roce 2005 a její další rozvoj* [online] Last revision 20th of February 2006 [cit. 2009-07-16]. Dostupné z < http://www.cizinci.cz/files/clanky/324/KIC_aktualizovana.pdf>.
- TOLLAROVÁ, B. Integrace cizinců v Česku: pluralita nebo asimilace? *Biograf* [online]. 2006, č. 39, 107 odst. [cit. 2009-04-20]. Dostupné z <<http://www.biograf.org/clanky/members/clanek.php?clanek=v3902#b>>. ISSN 1211-5770.
- Uznesenie vlády ČR č.5 z 5.1.2005 [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. < http://www.cizinci.cz/files/clanky/78/Usneseni_5_2005.pdf>.
- Uznesenie vlády ČR č.126 z 11.2.2004 [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/79/usneseni_vlady_126.pdf>.
- Uznesenie vlády ČR č.183 z 11.2.2004 [online]. Last revision 13th of June 2005 [cit. 2009-07-10]. Dostupné z <http://www.cizinci.cz/files/clanky/79/usneseni_vlady_126.pdf>.

- Vašečka, I. *Pojem menšiny - súvislosti, typológie, definície*. Štúdijný materiál k predmetu Sociálna problematika menšín SPP335 [databáza online]. Brno: Masarykova univerzita, 2004. [cit. 2009-04-22]. Dostupné z <http://is.muni.cz/el/1423/jaro2004/SPP335/Pojem_mensiny.pdf>.
- Vláda ČR. Informace o poskytování dotací na projekty NNO ze státního rozpočtu [online]. Last revision 27th of July 2009 [cit. 2009-08-08]. Dostupné z <[http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/\\$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/8E39092569FEDECAC12575EF003A623E/$FILE/885%20p%C5%99%C3%ADloha%20w090713b.0885.pdf)>.

Zoznam skratiek použitých v texte

ČSÚ	Český statistický úrad
ČR	Česká republika
EÚ	Európska únia
EU-27	Belgicko
	Bulharsko
	Česká republika
	Cyprus
	Dánsko
	Estónsko
	Fínsko
	Francúzsko
	Grécko
	Holandsko
	Írsko
	Litva
	Lotyšsko
	Luxembursko
	Maďarsko
	Malta
	Nemecko
	Poľsko
	Portugalsko
	Rakúsko
	Rumunsko
	Slovensko
	Slovinsko
	Španielsko
	Spojené kráľovstvo
	Švédsko
	Taliansko
mil.	milión
NNO	Nevládne neziskové organizácie
MMR	Ministerstvo pre miestny rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálnych vecí
MŠMT	Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy
MV	Ministerstvo vnútra
MZd	Ministerstvo zdravotníctva
MZV	Ministerstvo zahraničných vecí

Zoznam obrázkov

Obr. 1 Úroveň súžitia majority s minoritou.....	8
Obr. 2 Schéma možných typov pobytov cudzincov na území ČR.....	44

Zoznam grafov

Graf 1 Foreign immigrants by the location of the country of citizenship, EU-27, 2006.....	20
Graf 2 Vývin počtu kladne vybavených žiadostí o štátne občianstvo ČR.....	47
Graf 3 Podiel cudzincov na obyvateľstvo vo vybraných európskych štátoch k 1.1.2007	48
Graf 4 Ekonomická aktivita cudzincov ako účel pobytu k 31.12.2007.....	50
Graf 5 Päť najpočetnejších štátnych občianstiev cudzincov v ČR k 31.7.2009	51
Graf 6 Vývoj počtu cudzincov v krajoch ČR v roku 2001 a 2005.....	53

Zoznam tabuliek

Tab. 1 Rozdelenie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na realizáciu Koncepcie integrácie cuzincov pre rok 2009.....	33
Tab. 2 Medzinárodná imigrácia vybraných členských štátov EÚ v roku 2006	49

Zoznam príloh

Príloha 1 Tabuľka rozdelenia finančných prostriedkov štátneho rozpočtu na realizáciu Koncepcie integrácie cudzincov na rok 2009	75
Príloha 2 Stratégie spolupráce MPSV s NNO v oblasti integrácie cudzincov.....	76
Príloha 3 Veková štruktúra cudzincov v ČR k 31.12.2007 podľa pohlavia	77
Príloha 4 Cudzinci v regiónoch ČR	78
Príloha 5 Rozloženie piatich najpočetnejších národnostných menšín v ČR podľa krajov k 31.12.2005.....	79
Príloha 6 Rozmiestnenie cudzincov so štátnym občianstvom Ukrajiny v okresoch ČR k 31.12.2005	80
Príloha 7 Rozmiestnenie cudzincov so štátnym občianstvom Slovenska v okresoch ČR k 31.12.2005.....	80
Príloha 8 Rozmiestnenie cudzincov so štátnym občianstvom Vietnamu v okresoch ČR k 31.12.2005.....	81
Príloha 9 Rozmiestnenie cudzincov so štátnym občianstvom Poľska v okresoch ČR k 31.12.2005.....	81
Príloha 10 Nelegálna migrácia cudzincov v rokoch 2000-2007	82
Príloha 11 Desať najčastejších štátnych občianství cudzincov v ČR podľa typu pobytu	82

PRÍLOHY

Príloha 1 Tabuľka rozdelenia finančných prostriedkov štátneho rozpočtu na realizáciu Koncepce integrácie cudzincov na rok 2009

Příjemce:	Zaměření podpory:	Částka na rok 2009
MZd	- Jazykové vzdělávání (proškolování, prohlubování) českého jazyka se zřetelem na střední zdravotní personál - Informační publikace + multimediální aplikace - Výzkum	1 425 000,- Kč ²¹
MMR	Výzkum „Cizinci v sociálně vyloučených lokalitách: riziko pro budoucnost?“	475 000,- Kč
MŠMT	- Podpora výuky ČJ dětí-cizinců na základních školách - Vzdělávání pedagogických pracovníků	4 275 000,- Kč
MPSV	- Podpora aktivit k usnadnění vstupu / udržení se cizinců s dlouhodobým a trvalým pobytem na trhu práce a podpora informovanosti zaměstnavatelů cizinců (včetně kurzů češtiny a úvodních kurzů socio-kulturního minima) - Sociální začleňování zranitelných skupin imigrantů, zejména žen a dětí - Podpora rozvoje vztahů mezi cizinci a členy majoritní společnosti v rámci jejich sociálního začleňování	7 125 000,- Kč
MV	- Sociálně právní poradenství (zejména v krajských městech, ve kterých dosud nebudou integrační centra) - Emergentní projekty - Výzkum - web www.cizinci.cz - Manuál / metodika pro Informační centra - Aktivity Policejní akademie (vzdělávací semináře, manuál projektu Jazykové mosty, projekt Policie pro všechny).	9 737 500,- Kč
ČSÚ	Publikace Cizinci v ČR 2008	475 000,- Kč

Zdroj: MV ČR, převzaté z „Zpráva o realizaci koncepce integrace cizinců v roce 2008 a návrh dalšího postupu,“ str. 19

Príloha 2 Stratégie spolupráce MPSV s NNO v oblasti integrácie cudzincov

1) Pokračovať ve spolupráci s NNO při tvorbě politiky integrace cizinců prostřednictvím účasti jejich zástupců v Komisi ministra práce a sociálních věcí pro integraci cizinců v ČR (Komise) a v jejích odborných konzultační skupinách.

2) Pokračovat ve sdílení informací s NNO a napomáhat sdílení informací mezi NNO navzájem.

- pořádat informační semináře pro NNO a pokračovat v předávání informací NNO dalšími vhodnými formami
- usilovat o to, aby NNO zasílaly informace průběžně aktualizující databázi projektů umístěnou na www.cizinci.cz (sekce Projekty NNO)
- usilovat o průběžnou aktualizaci webové stránky www.cizinci.cz a za tím účelem vyzývat NNO k zasílání podnětů k aktualizaci

3) Usilovat o to, aby NNO pokračovaly v realizaci projektů zaměřených na integraci cílové skupiny cizinců a vytvářet pro to vhodné podmínky.

- usilovat o zajištění finančních prostředků na dotační a jiné programy a informovat o dostupných finančních zdrojích využitelných pro oblast integrace cizinců
- prosazovat problematiku integrace cizinců do mainstreamových programů,
- v rámci možností vstupovat jako partner do realizace vybraných projektů na integraci cizinců financovaných z programů EU a napomáhat kontaktu se zahraničními partnery

4) Usilovat o to, aby efektivita projektů NNO byla co nejvyšší.

- pomocí aktualizované databáze realizovaných projektů na www.cizinci.cz mapovat realizované projekty a tím napomáhat tomu, aby nedocházelo k duplicitám; usilovat o to, aby NNO zasílaly výstupy svých projektů ve formě informačních publikací pro cizince MPSV
- usilovat o to, aby NNO efektivně informovaly cílovou skupinu o poskytovaných službách a zveřejňovaly na svých webových stránkách závěrečné zprávy projektů; usilovat o to, aby se NNO v rámci dotačních řízení zaměřovaly na cílovou skupinu Koncepce integrace cizinců v celé šíři
- usilovat o to, aby NNO informovaly veřejnou správu o závěrech projektů využitelných pro koncipování politiky integrace cizinců, aby NNO identifikovaly jimi realizované nejúspěšnější projekty ("best practice") a aby při nastavení projektů zvažovaly využitelnost vybraných institutů, které mohou napomoci úspěšné realizaci projektů (např. dobrovolnictví)

5) Usilovat o to, aby docházelo k prohlubování spolupráce mezi NNO na straně jedné a obcemi a kraji na straně druhé.

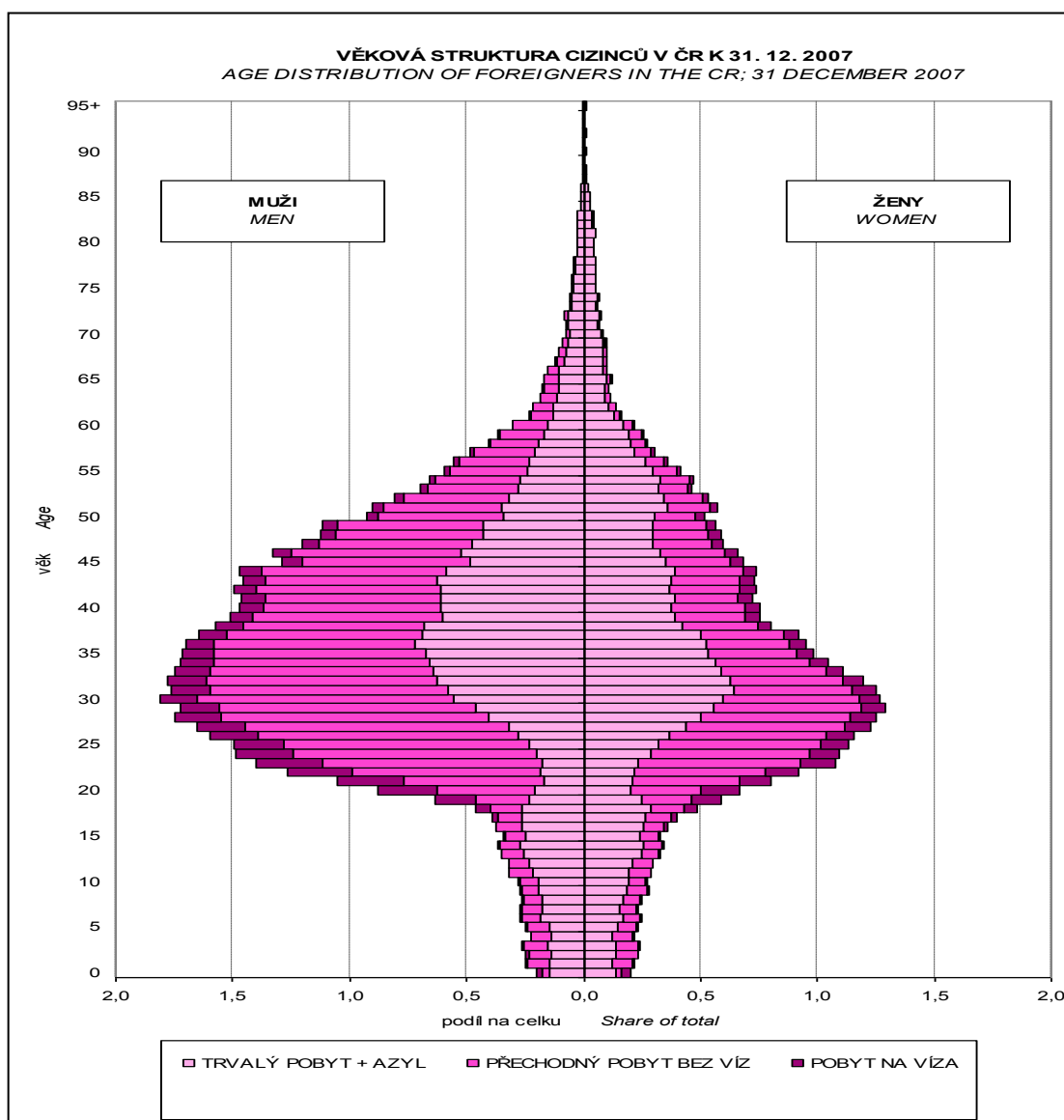
- napomáhat přenášení informací mezi obcemi a kraji a NNO, včetně zvyšování informovanosti obcí a krajů o projektech NNO na integraci cizinců
- informovat o aktivitách obcí a krajů na poli integrace cizinců a projektech NNO na integraci cizinců

6) Usilovat o to, aby podněty NNO byly cíleně adresovány dotčeným orgánům státní správy.

- apelovat na NNO, aby podněty adresovaly přímo dotčeným ústředním orgánům státní správy s tím, že MPSV budou podněty zasílány pro informaci
- apelovat na NNO, aby informovaly příslušné ústřední orgány státní správy o zjištěných systémových překážkách integrace cizinců

Zdroj: MPSV, převzaté z „STRATEGIE SPOLUPRÁCE MPSV S NNO V OBLASTI INTEGRACE CIZINCŮ“

Príloha 3 Veková štruktúra cudzincov v ČR k 31.12.2007 podľa pohlavia



Zdroj: ČSÚ (2008), převzaté z „Cizinci v ČR 2008“

Príloha 4 Cudzinci v regiónoch ČR

Ukazateľ	Období/ k 31.12.	ČR	PHA	STČ	JHČ	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Počet cizinců v kraji	2001	210 794	61 477	26 418	7 920	9 785	11 944	14 830	8 861	8 603	6 375	4 748	17 756	6 182	7 714	18 181
	2005	278 312	89 997	35 304	10 595	13 206	14 437	22 130	11 675	11 294	6 418	6 160	24 234	7 497	5 926	19 337
Podíl ob. ČR v obcích nad 10.000 obyvatel	2005	53,5	100,0	34,0	36,9	42,5	55,1	64,2	48,5	41,3	40,4	36,7	47,0	47,7	43,1	66,0
Podíl cizinců v obcích nad 10.000 obyvatel	2005	71,1	100,0	42,0	38,7	53,0	60,6	69,4	59,8	52,6	44,3	50,9	62,9	64,2	54,6	79,9
Podíl cizinců na obyvatelstvu ČR v kraji (%)	2001	2,1	5,3	2,4	1,3	1,8	3,9	1,8	2,1	1,6	1,3	0,9	1,6	1,0	1,3	1,4
	2005	2,7	7,6	3,0	1,7	2,4	4,7	2,7	2,7	2,1	1,3	1,2	2,1	1,2	1,0	1,5
Podíl cizinců s trvalým pobytem (%)	2001	33,1	21,6	26,1	32,5	33,5	43,6	51,3	44,4	42,1	30,8	26,0	32,2	46,7	29,3	51,2
	2005	39,7	28,2	33,5	42,7	42,2	64,7	53,0	46,4	41,6	42,0	33,2	38,1	52,8	55,6	55,8
Podíl cizinců s dlouhodobými typy pobytu (%)	2001	66,9	78,4	73,9	67,5	66,5	56,4	48,7	55,6	57,9	69,2	74,0	67,8	53,3	70,7	48,8
	2005	60,3	71,8	66,5	57,3	57,8	35,3	47,0	53,6	58,4	58,0	66,8	61,9	47,2	44,4	44,2
Podíl žen mezi cizinci (v %)	2003	39,0	39,5	34,1	40,4	41,9	45,3	40,8	48,2	46,9	41,9	37,1	34,6	43,7	35,0	32,5
	2005	40,4	40,3	37,5	42,7	42,9	46,8	40,4	46,7	44,2	41,9	41,6	36,6	45,5	40,6	34,3
Cizinci ze zemí EU	2005	87 143	23 772	11 818	3 423	3 336	1 855	5 040	4 387	4 837	2 269	1 410	6 555	3 006	3 147	12 272
Cizinci ze zemí mimo EU	2005	191 169	66 225	23 486	7 172	9 870	12 582	17 090	7 288	6 457	4 149	4 750	17 679	4 491	2 779	7 065

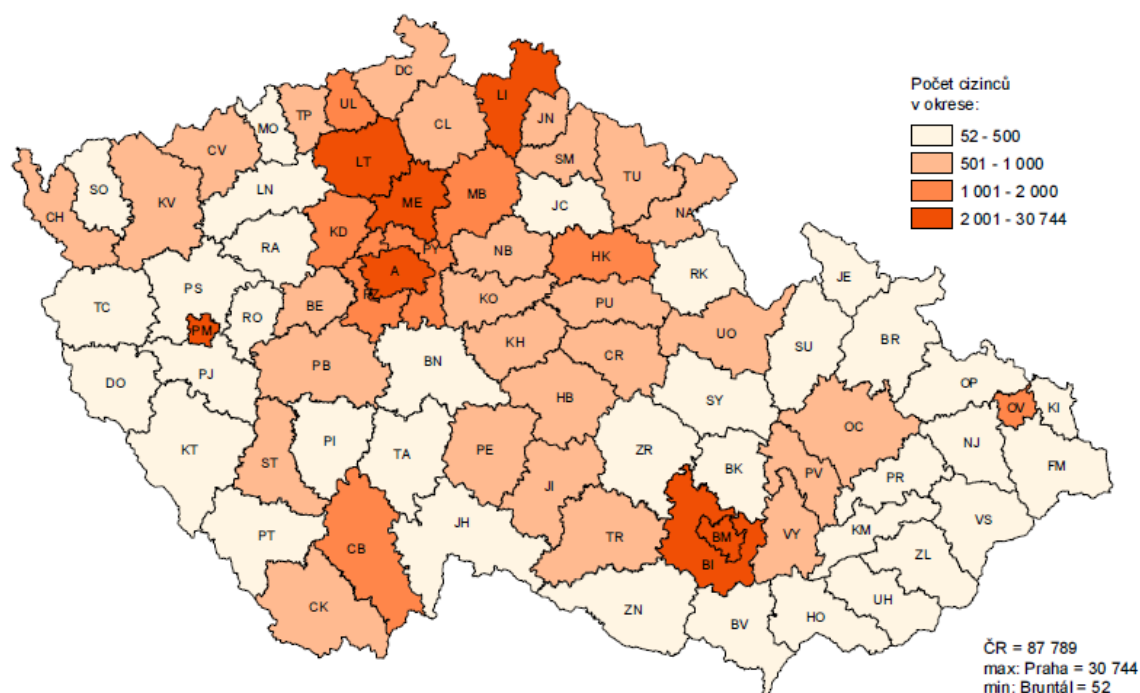
Zdroj: ČSÚ, převzaté z „Cizinci v regionech ČR 2008“

Príloha 5 Rozloženie piatich najpočetnejších národnostných menšín v ČR podľa krajov k 31.12.2005

Ukazateľ	Období/ k 31.12.	ČR	PHA	STČ	JHČ	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Cizinci se státním občanstvím Ukrajiny	2005	87 789	30 744	12 634	3 727	4 436	1 753	6 484	4 058	3 777	2 706	2 710	9 840	1 986	954	1 952
Cizinci se státním občanstvím Slovenska	2005	49 446	14 267	7 718	1 628	2 016	970	2 511	2 192	1 673	1 316	936	4 373	1 931	2 394	5 511
Cizinci se státním občanstvím Vietnamu	2005	36 833	4 998	2 854	1 517	3 298	7 736	6 182	1 387	1 077	369	613	2 739	804	550	2 696
Cizinci se státním občanstvím Polska	2005	17 810	1 746	2 205	284	213	167	1 182	1 564	2 539	611	162	525	481	324	5 807
Cizinci se státním občanstvím Ruska	2005	16 273	8 588	2 244	367	198	1 471	1 123	338	224	161	111	578	248	203	412

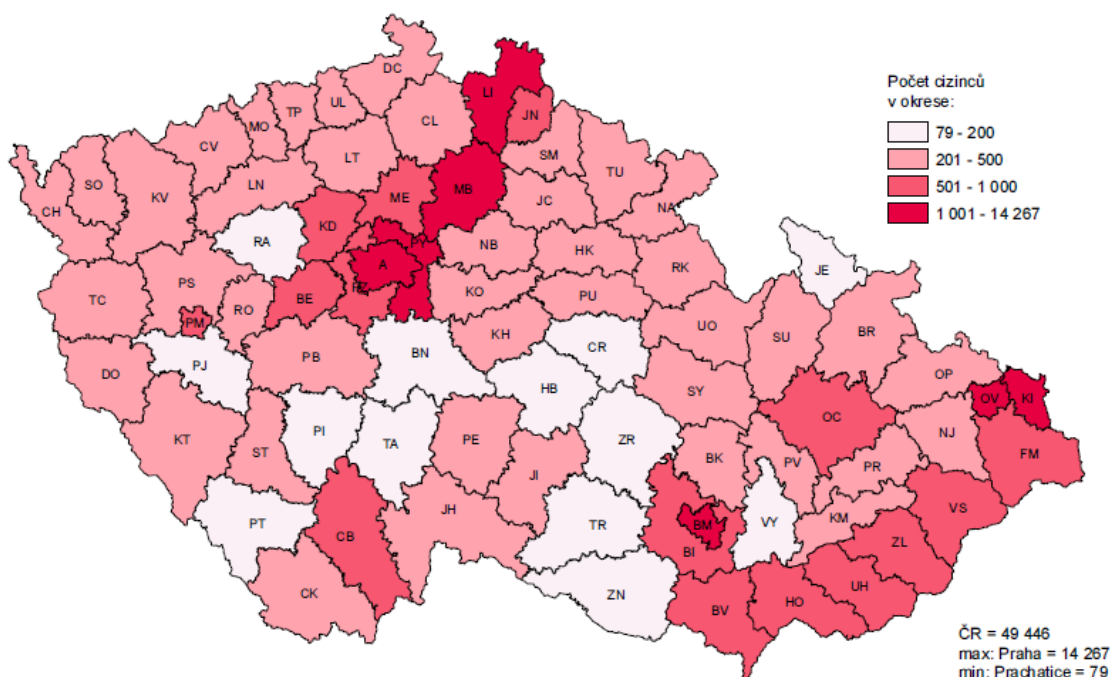
Zdroj: ČSÚ (2007), prevzaté z „Cizinci v regiónech ČR 2008“

Príloha 6 Rozmiestnenie cudzincov so štátnym občianstvom Ukrajiny v okresoch ČR k 31.12.2005



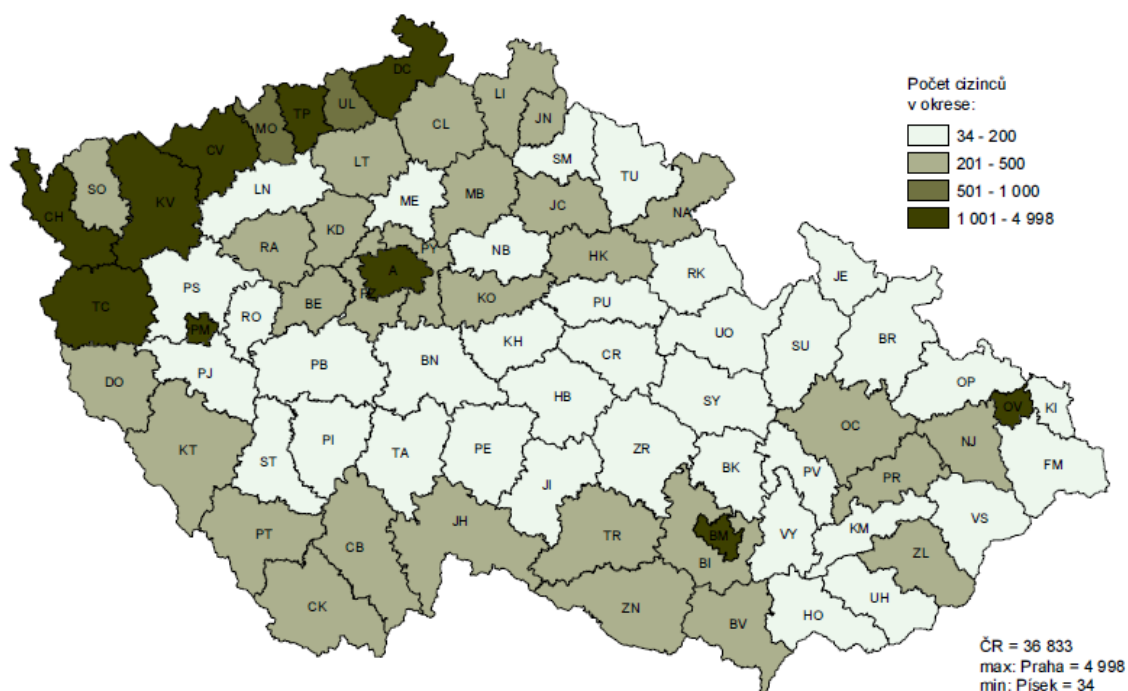
Zdroj: ČSÚ, prevzaté z „Cizinci v regionech ČR 2008“

Príloha 7 Rozmiestnenie cudzincov so štátnym občianstvom Slovenska v okresoch ČR k 31.12.2005



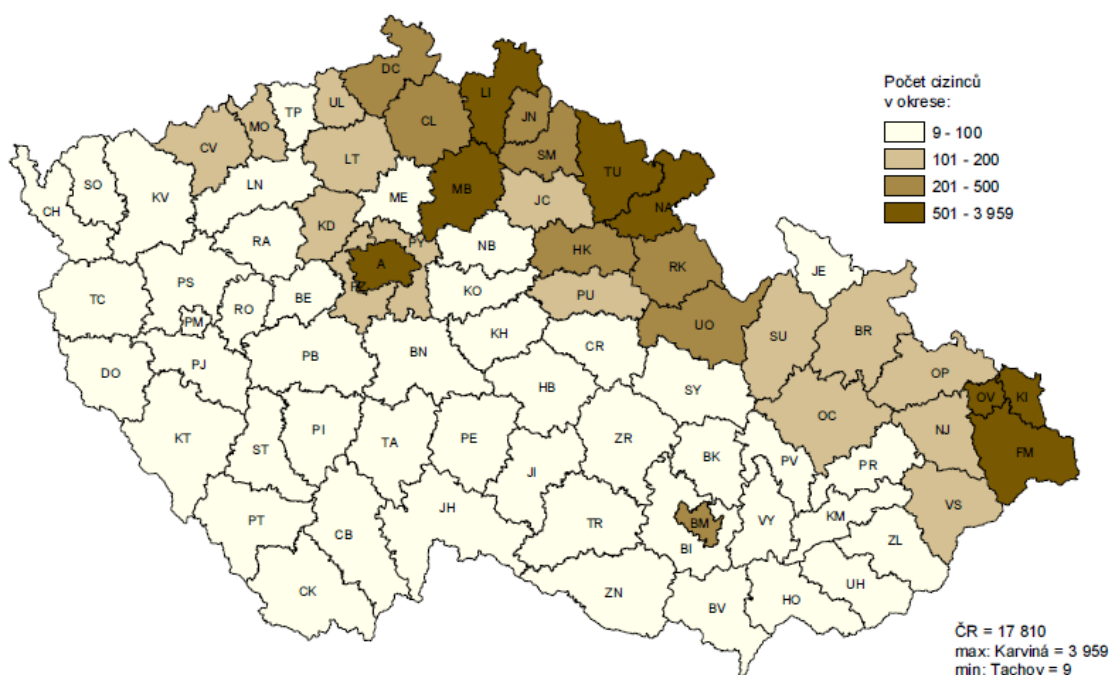
Zdroj: ČSÚ, prevzaté z „Cizinci v regionech ČR 2008“

Príloha 8 Rozmiestnenie cudzincov so štátnym občianstvom Vietnamu v okresoch ČR k 31.12.2005



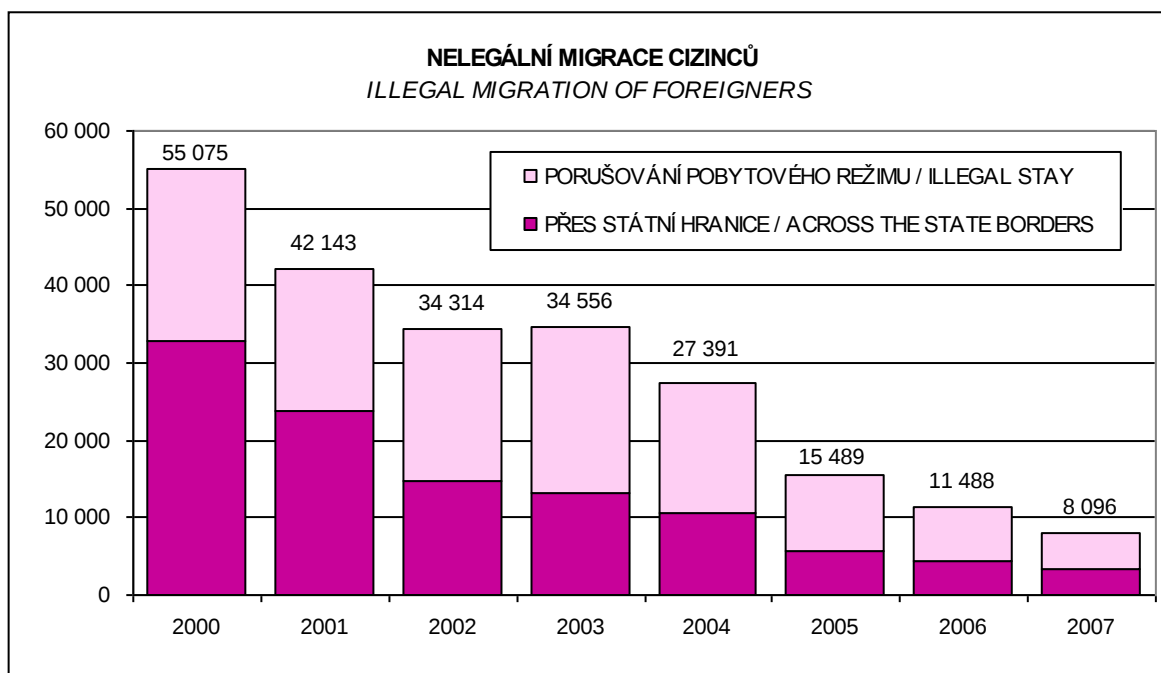
Zdroj: ČSÚ, prevzaté z „Cizinci v regionech ČR 2008“

Príloha 9 Rozmiestnenie cudzincov so štátnym občianstvom Poľska v okresoch ČR k 31.12.2005



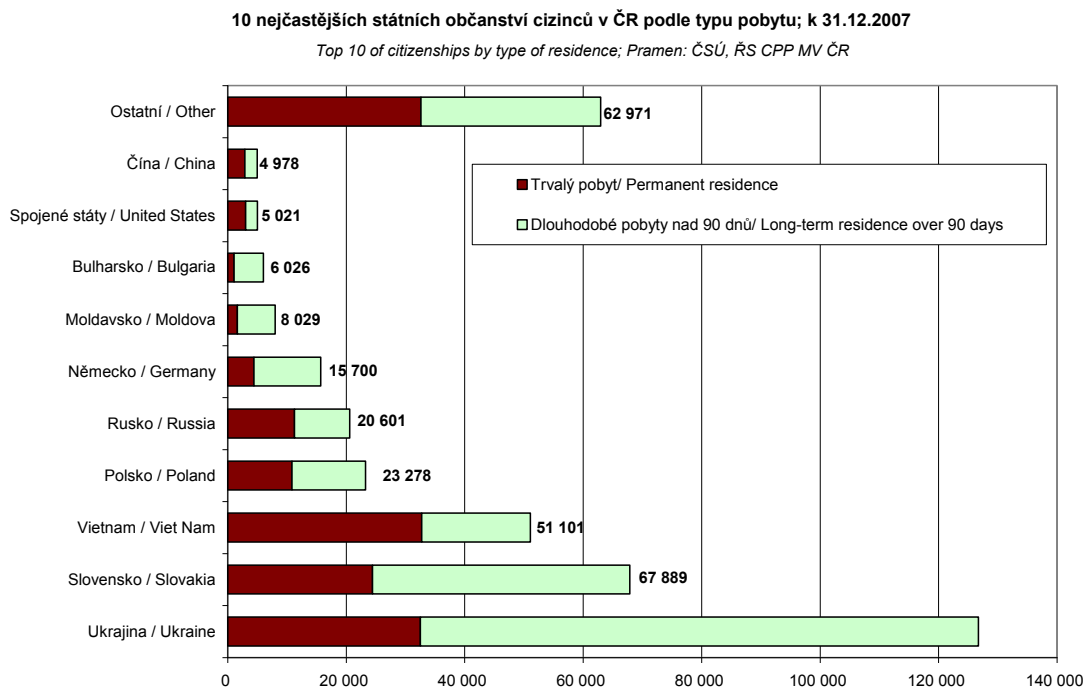
Zdroj: ČSÚ, prevzaté z „Cizinci v regionech ČR 2008“

Príloha 10 Nelegálna migrácia cudzincov v rokoch 2000-2007



Zdroj: ČSÚ, převzaté z „Cizinci v ČR 2008“

Príloha 11 Desat' najčastejších štátnych občianství cudzincov v ČR podľa typu pobytu



Zdroj: ČSÚ, převzaté z „Cizinci v ČR 2008“